

BÁRSONY ISTVÁN

MAGYAR ÉLET

ELBESZÉLÉSEK

PALLAS KIADÓ

Pallas részvénytársaság nyomdája Budapest.

A NAGYASSZONY HÁZASÍT.

Délután négy és öt óra közt lehetett az idő s a nagyasszonyék zöldzsalus házát körülfogó magas elevensövény előtt, kívül az utcán, egy kis diák járkált le és fel, miközben másnapi latin leckéjei ugyancsak hangosan tanulgatta.

A városkának ezen a pontján, az úgynevezett „úri részen“, kevés embert lehetett látni ezidőtájt, minthogy kissé félreesett a forgalmas piactértől, ahol az üzletek egymás hátán voltak. Az az egy pár egyszerű polgárember, aki véletlenül erre vetődött, lelki épüléssel hallgathatta, mennyire erőlködik a derék kis nebuló, hogy ropogós feladatát bevágja. Belebújt a könyvébe és szorgalmasan ismételtette folyvást:

„Trans apud adversus quarto junguntur et ante,

Pone per adversum juxta prope versus et infra“ . . .

Ezt a diák hexametert úgy pattogtatta, hogy a szeme is dülledt belé, és mintha szidna vele valakit, mindegyre hangosabban kiabálta:

„Trans apud adversus“ ... satöbbi.

Egyszer azután, amikor a közelségben éppen senki sem volt, könnyed és sietős lépések morzsolták odabent, a sövényen túl levő virágos kertben a porondot; halk ruhasuhogás hallatszott s a lícium közé épített kis ajtó egy pillanatra kinyílt.

Csak egy pillanatra; de a fülele diák rögtön ott termett s szétnyitott könyve alól előrántott valamit, amit eddigelé a könyv táblája alatt rejtegetett. Hamar odaadta a kis ajtón kinéző valakinek, aki vérpiros arccal és mohó kézzel kapott utána. Azután az ajtó becsapódott; a diákocska pedig, „re bene gesta“, jól végzett dolga kellemes tudatában most már visszafelé sétált, haza, a szomszédos inspektori kúriára, és gépies makacssággal, de már nem olyan hangosan magolta:

„Trans apud adversus quarto junguntur et ante“ ...

Aki a kis bokrétát olyan sebtében átvette volt, ezalatt már a virágos kert lugasába osont és ott, riadozva, szívdobogva, meg-megrezzenve bontogatta szét a piros és fehér szegfűk szorosan egymáshoz simuló, együvé kötött bóbitáit, miközben félénken tekintgélt ki, hogy meg ne lephessék. Madonnarcú leányka volt a kis titkolódzó, a haja olyan mint a sárga selyem, a szeme kékebb a vízparti nefelejcsnél, az arcoskája üdébb még az almavirágnál is és most éppen majdhogy ki nem csattant a benső izgulástól. A virágszalakat szétszedő ujjacskák csakhamar találtak a szegfűbóbiták alatt valamit; egy összesodorított papírososzlopocskát, amely köré az egész öklömnyi bokrétát kötötték volt. A kis leány eleinte úgy fogta a papírost, mintha nagyon meleg lett volna; de aztán felülkerekedett a kíváncsisága, s félszemével folyvást a lugasba vezető ösvényt lesve, kibontotta a titkos levelet és elkezdte olvasni.

Biz az, mi tőrés tagadás, szerelmes levélke volt a javából; tele mindazzal a zürzavaros bolondsággal, amiből a szerelmes levelek általában megszületni szoktak. Mintha aki írta, gondolkodni sem igen bírt volna a nagy szívdobogástól, ami arra kényszerítette, hogy meg-megálljon írásközben és forró fejét a tenyerébe hajtsa, úgy tűnődjék; szerelmes látással képzelődjék; aztán újra kezdje, foly-

tassa az írást, még zavarosabban, még szerelmesebben. Csuda, hogy a papiros meg nem gyulad az ilyen lelki lobogástól. A levél csattanója pedig ez volt: „Jolánka, lelkem, szívem, drágám, életem, mindenem, az Istenre kérem, jöjjön ki egy kicsit; 'megbolondulok, ha ma nem látom, mert holnap egy egész hétre kiküld a princi a gazdaságba; azalatt megöszülök; száz esztendőt szenvedek végig maga nélkül. Jöjjön! várom a kerti kútnál; tudja? ha nem' jön, belevetem magamat s ott halok meg!“ ...

Nem is volt aláírva. Hisz' ilyet csak egyetlenegy ember írhatott nemes Nánay Zsuzsanna nagyasszony egyetlen leányának, de az az egy is példásan megkeserülné a merészségét, ha a nagyasszonynak tudomására jutna az eféle.

A szende kis leány remegő kézzel tépte szét ezer darabra a hebehurgya írást, és hamar lehajolt a lugast át meg átfonó vadszőlő tövéhez; ott gyöngéd és rózsás körmeivel kis mélyedést vájt a puha; földbe, valóságos kis sirgödröt, amelybe a levélmaradványokat betemette. Ha ott az ember jól körülnézett volna, sok ilyen liliputi sírhantot vehetett volna észre. Valamennyi alatt egy-egy meghalt levélke porladt.

A kisasszonyka csak akkor nyugodott meg, amikor már kint volt a lugasból. Munkakosarával a karján elindult; megkerülte a házat s arra tartott, ahol a virágos kertből először a veteményesbe, aztán leghátul a gyümölcsösbe lehetett eljutni.

Nem minden apró ravaszkodás nélkül bolyongott egy kicsit a veteményesben, hogy éppoly látogatásával a céltalanságnak, húzódjék onnan a gyümölcsös felé, ahol már javában érett a temérdek remek kajszibarack. Kicsattanó sárgapiros arcuk ezrével mosolygott a sok-sok barackfáról.

A kisasszonyka elgondolta, hogy most is szép látvány ez; de mégis mennyivel szebb volt, amikor ezek a fák kora tavasszal egyszerre virágoztak!...

Amikor minden kis galyat végig; befűjt rajtok a virághó: az alacsony törzsű fáik jobban hasonlítottak akkor hólepte halomhoz, mint igazi fához. Alattok, a márciusi gyp közt, nyílt az aransárga pitypang, a búján növő gyermeklánc, amelynek a pelyhet olyan szépen viszi-viszi a szél ... Milyen gyönyörűség volt ezen a puha kerti szőnyegen álmodozni a habfehér ernyők alatt, amelyek mindegyik virágának jutott méhudvarló. A nagy fehér bokréták úgy eltakarták az eget az alattok ébren álmodó szem elől, mintha visszatért volna a gályákra a tél zúzmarája, hogy a legbúbajosabb csipkefüggönnyel ékesítse a végetlen kékséget odafent. Ahol a függöny közt széles rés támadt, ott lekukucsált a felséges fényes Nap! . .

Talán ez az emlékezés csalogatta erre, a kis, leányt; — annyi bizonyos, hogy közelebb-közelebb húzódott a fák közt a szomszédkert sövényéhez, amelynek tüskés zordonságát a mellette felburjánzó vadnövényzeten kívül sűrű bodzabokrok zöldje is enyhítette.

Túl a sövényen, ahol a bodzabokrok talán legjobban védték a nagyasszony kertjét minden betolakodás ellen: egy emberfej látszott a zöld lombok fölött. Egy fiatal férfifej, amely már régóta sóváran küldözte szét szemének lángoló üzeneteit a barackfák közé. Amikor a leányka már a szélső fák érett gyümölcseit nézegette, megszólalt a mohón kándikáló fej: — Jolánka! Itt vagyok!

A Madonnácska összerezzent. Anélkül, hogy oda mert volna tekinteni, átsusogott: — Géza, legyen esze! — már megint felmászott annak a rozoga kútnak a kávjára! hányszor megtiltottam.

— De angyalom, mikor ez az egyetlen mód, hogy lássam! Ne féltsen engem; jó tornász vagyok én; a vedret leeresztettem s a kútostorba fogódom; — de ha olyat mond, amitől megfájul a szívem — akkor ...

— Hallgasson! — ne ijesztgessen engem; még hallani sem akarom az örültségeit, érti? ... Mit akart mondani? Sietek; vendégek vannak nálunk; nagy ozsonna készül s csak úgy lopva szöktem ki: anyuska azt hiszi, a fagyaltgéppel foglalatostkodom a kamarában.

— Hogy mit mondanék, édes menyországonV?. Megint, valami újat; azt, hogy szeretem, szeretem a megőrülésig ...

A leányka sóhajtott.

— Ez már nem is olyan új; de énnekem annál inkább van ám újságom a maga számára; férjhez akarnak adni ...

Odaát az egész kútalkotmány elkezdett zörögni, csattogni; a legény ijedtében megrázta a kútosort s olyat rántott rajta, hogy a kútgém kattogó-nyiszorgó hanggal ingott le s fel.

— Jézus Mária, mit csinál? — kiáltotta rémülten a nagyasszony egyetlen szemefénye.

— Most még semmi különöset, — hebegte a legény; — de ha meg nem vigasztal, akkor a márnája ablaka elé akasztom magamat a nagy akácfára, még az éjjel.

— Jolánka majdhogy sírva nem fakadt ijedtében.

— Szégyelje magát! maga gyáva! hát itt volnék-e ha ...

— Ha nem szeretne, ugy-e! Ó, Jolánkám, ha tudná, mi' van énbennem maga iránt; mennyi verset érzek én a szívemben, hacsak rágondolok is magára; — bizony Isten, higye el — az a Petőfi bliktri! ...

— Ne kiabáljon úgy; még a felső házba is elhallatszik. Maga nem tudja, milyen füle van az én anyuskámnak. Hanem most el kell válnunk; — tudja, a *bizottság* lesz nálunk. — Apa nevezte így el a néniket, akik mindenkit házasítanak és férjhez adnak. Majd fülelek egy kicsit; résen leszek; ne aggódjék, én csak látszatra vagyok ilyen törekeny és gyöngé; de ha megkötöm magamat s azt mondom:

nem! akkor nemes Nánay Zsuzsanna is büszkén ösmerhet bennem az édes leányára. Jaj Istenem, jönnék! bizonyosan engem keresnek már; — pusztuljon, tűnjék el ...

A fej abban a nyomban eltűnt. Csak a sövény meloli lehetett vaftami mormoló búcsúziásfélét hallani; de a kis leány már nem figyelt oda; nem is felelhetett rá.

Bihari Géza úrfi, az inspektorátus első írnoka, éppen jókor bujt elő a bodzabokrok közül; mert a kis diák lelkendezve kiabálta a nevét. — Apa hivatja, Géza bácsi! — ott van az irodában; azután, ha a dolgát végezte, megcsinálja ám nekem a cinkefogót, ugy-e?

Dgy néztek össze, mint két bűntárs, aki érti egymást. Az írnok egy cigarettát nyomott a diák kezébe: — fogja Janika; hanem meg ne lássák! ...

*

A nagyasszonyéknál ezalatt csakugyan szépen összegyülekezett az érdekes társaság, amelyet Jolánka említett. Ott voltak a legfinomabb hölgyek, akik hetenkint felváltva látták egymást szívesen ozsonnára és minden legújabb pletykára. A nagyasszony volt közöttük a vezér. Kissé szikár, középkorú nő volt; a hangja érdes és éles; alkalmas rá, hogy a többiét elnyomja. Véleménye kijelentésszerűen hangzott, s amikor így szólott: „már bocsáss mes* édesem“, abban körülbelül ez volt: „hallgass lelkem; azt én jobban tudom.“

Ő hozta össze az emlegetett „bizottságot“, amelyet azután a maga képére alakított és gyúrt. Ebben nemcsak nagy ösmeretsége és rengeteg összeköttetése, hanem az is segítette, hogy olyan ozsonnákat hét vármegyében senki sem adott, mint ő.

Különös tehetsége és szenvedélye volt rá, hogy a szerinte egymásnak való párokat összeboronálja. A leányos mamák istenítették emiatt s mindegyik

boldog volt, ha felcseperedő virágszálát bemutat-
hatta Zsuzsanna néninek.

A nagy ozsonnákra szóló meghívást mindenki egyszerűen elsőrendű kitüntetésnek tekintette, akit a szerencséje hozzájuttatott. No, de méltán is. El sem lehetett volna képzelni valami asszonyoknak valóbb gyönyörűséget, mint nemes Nánay Zsuzsanna verandáját azzal a remekül terített asztallal. A bivaly-
tejes kávénak olyan hatása volt a hölgyekre, mint a férfiakra egy pohár tokaji aszúnak. A nénikék szinte becsíptek tőle; hisz' jobbára abban a korban valának már, amikor a jó kávé mindent pótol, de a kávé semmi sem pótolhatja.

Hát még azok a csuda sütemények, legfrissebb tejszínhabbal; aztán a még csudább befőttek! . . . Azok a smaragdszínű ringlották; azok az egyetlen ráncot sem vető felséges barackok; az őszinek a színe mint a halvány leány arcé; a kajszie meg akár a legsárgább kantalupé. A som sötét rózsaszínű; a cseresznye mint egy-egy csattanó csók, (még az íze is olyan); a meggy csak éppen annyira savanyás, hogy utána még jobban essék megint az édes. A dinnyék! ó! micsoda nemzetiszínű szeletkék! olyan szirupban, hogy az ember összecsucsoríthatja tőle a száját. S a zöld dió; mint valami mennyei szarvasgomba! Remek, hosszúkás körték, egészben, hófehéren; málna és szeder, piros és fekete nagy gránátgyöngyökként itt is, ott is, elhintve a szivárvány színiéivel ékeskedő befőtt-eldorádóban. És parfait! és fagylalt! ... Se szíve se lelke nem lett volna annak, aki itt érzéketlen marad és mindenre el nem lágyul, amit a nagyasszony akar, tervez.

Bandi bácsi, a nagyasszony édes ura, ilyen ese -
tekben csak kívül maradt a társaságon, amelybe a felesége úgy sem lett volna hajlandó férfit bevenni.

Kint pipázgatott a kertben, vagy a folyosón és félfüllel hallott néha egyet-mást, amit a „bizottság“

nagy zajjal tárgyalt és elhatározott. Maga is sokat hitt abból, hogy a feleségében művészté finomodott a házasítás és férjhezadás nagyszerű tehetsége. Már csak azt figyelte, hogy az erélyes hölgy kit ki mellé ültet az alkalmi ebédeken, vagy vacsorákon; és hogy ha esett az eső, melyik fiatalembert rendelte ki a társaságból ennek vagy annak a kisasszonykának a lovagjaképen, esernyővel. A második négyest rendesen ő szervezte és arra csak az ő tudtával lehetett „angazsálni.“ Előrelátó eszétől senki sem szabadult; valamely kedves „gondolata“ érdekében házibálokat adott és ünnepélyeket rendezett. Bandi bácsinak *nem volt* az ilyesmikbe más beleszólása; mint hogy fizethette a számlákat és olyankor, — Isten neki, — a fejét is csóválhatta, némán. Zsuzsanna nagyasszony erre kegyesen szemet hunyt. Ha új terve támadt, haladék nélkül a megvalósításához fogott. A leánynak dicsérte a legényt, a legénynek magasztalta a leányt, s úgy tudta forgatni a dolgot, hogy amikor az istenadták már minden szavára ráhagyták, hogy úgy van. ahocry Zsuzsanna néni mondja: akkor egyszerre ráfogta, hogy tulajdonképpen mindent azok mondtak s ő csak a visszhangjuk volt. Vitte azután a hírt sietve. Halljátok-e, asszonyok, a Kertészék Linkája csakúgy pirul, ha a Péry Balázs nevét kiejtik előtte; az a Balázs gyerek megnyíltan megvallja, hogy agyonlövi magát, ha neki nem adják Link át.

Az ilyen beszéd úgy elterjedt huszonnégy óra alatt, hogy az öreg Kertész Muki meghatva sietett Péry Balázshoz: — No de kedves öcsém, micsoda dolog már ez? hogy beszélhettél olyan bolondokat? legyen eszed és — *merszed!* (ezt a szót megnyomta), csak bátran, nyilatkozzál; ha már annyira vagytok, én nem töröm meg a szíveteket: semmi jónak sem vagyok én elrontója.

Péry Balázs azután maga sem tudta, hogy s mint, csak arra eszmélt, hogy visszavonhatatlanul

vőlegény és aki a kezét hálaadó csókra tartja eléje, az nemes Nánay Zsuzsanna nagyasszony.

Minthogy pedig a siker mindent szentesít, és végül minden új fejkötő tulajdonképen az egész emberiségnek is diadala: tehát a nagyasszony dőzsölt a tisztességben és a respektáltatásban, mint az efféle sikerek fő sztratégája.

Amikor az inspektor úr a szomszédból átjötti estefelé az ő kedves élete-párjáért, aki szintén legmeghittebb tagja volt a „bizottságnak, Bandi bácsi ezzel fogadta: — Ha jól sejtem, a maga unokaöcscsét, azt az írnokot is házasítják már ezek odabent; többször kicsendült a Bihari név, pedig nem is valami nagyon hallgatództam.

Ez után a hölgy-ülés után egy teljes hétig mély csend volt a környékein; a rendes bizottsági uzsonnával most más valaki volt soros; az első írnok pedig kint sóhajtozott a berki gazdaságban, amelyből elhalálózott az öreg kasznár s így sürgősen kellett helyettesíteni.

A szegény fiúnak sem éjjele sem nappala nem volt, nyugtalan aggodalmától, hogy hátha mégis hiába minden s a szerelmesét mindörökre elragadja; tőle a szülői zsarnokság. Nappal a vonuló felhőket nézegette; velők üzent haza, a kis virágos kert tájkára; éjjel a holdvilágot kísérte merengő lelkével és ha az esti lepkék lágy röptét megsejtette: felriadt tőle, hogy a következő percben megint képzelődve lesise a szellőt, amely tétován kóborolt a pusztán és a Jolánka nevét sugdosta a fülébe.

Éppen ideje volt, hogy elkövetkezzék a szombat, amikor személyes jelentéstételre kellett bevonulnia a principális-nagybácsi elé.

Az inspektor elcsudálkozva bámult rá, amint meglátta: — Hallod-e, te fiú, megsóványodtál!

odakint; — olyan halvány vagy, mintha hideglelős volnál, mi bajod?

Azírnok lesütötte a szemét.

— Rosszul főznek a pusztán, — mormolta zavartan. — Nekem különben semmi bajom sincsen.

— Nohát ne is legyen, mert nem tudom, mit szól majd hozzád a menyasszonyod; — Zsuzsanna néni-nek, úgy hallom, veled is terve van már.

— Jézus Mária! — tört ki a szegény fiatalemberből a kétségbeesés, mert nem volt nehéz kitalálnia, hogy ez a terv aligha egyezik az ő reménységével.

— Ha nem tudsz róla, akkor ezután is hallgass; — én semmit sem szóltam, — mondta az inspektor kissé megszeppenve. — Engem bele ne keverj valami pletykába.

Azzal rátért a hivataloskodásra, amelylyel mihamarabb végzett. Hogy az öccse ne faggathassa, egy-kettőre kint is volt azután az irodából. Bihari pedig kétségbeesve ült neki a levélírásnak és nem telt bele negyed óra, a diák már ott kiabálta torkaszakadtából a liciumsövény mellett:

„Trans apud adversus quarto junguntur et ante“ ...

De már akár azért, mert a kis Madonna éppen most nem -mozdulhatott ki észrevétlenül; akár mert még nem volt itt a hexameter-büflázás rendes ideje és így nem gondolt rá odabent senki sem: a szegény fiúcska sokáig hiába erőlködött. Már a torka is kiszáradt a folytonos „skandaláistól“, ahogy agyon meg agyongyötört klasszikus tudományát mind türelmetlenebbül hirdette. Minden újabb recitálásában jobban benne volt, hogy: „hallod-e te odabent, gyere már ki, mert mindjárt úgy elhajítom ezt a bokrétát, hogy jobban sem kell“.

Ezer szerencsére a legválságosabb pillanatban, amikor végkép feltette volt magában, hogy egyszerűen többször már nem kiabál, mégis csak hallatszo-

tak azok a bizonyos siető lépések. Amint a kis ajtó nyílt, a diák sem volt rest, jót odacélozott a lap-tává gyűrt bokkrétával és — puff! meghajította vele — *nemes Nánay Zsuzsannát*, aki vaktában kapta el a különös adjon Istent.

Sóbálványnya meredten néztek egymásra egy pár pillanatig; végre is Zsuzsanna néninek jött meg előbb a szava.

— Mit csinálsz itt, te gyerek? Mit ordítasz úgy éppen mi előttünk? Hát ez a bokréta mit jelent?

A bokréta emlegetése magához térítette a diákokat. Iszen éppen a bokréta itt a baj, — a többi mind mellékes. — Mintha láthatatlan kéz pördített volna rajta egyet, olyat lódult. Azután minden válasz nélkül elkezdett futni hazafelé, ahogy csak bírt.

Ha eddig semmi különösre sem gondolt volna is a nagyasszony: most már nagyon furcsálta az esetet és ösztönszerűleg kezdte vizsgálgatni a szegfű-csomót. A sok tépászástól bizony bomladozott már az és kilátszott belőle a közéje rejtett levél csücske. Zsuzsanna néni úgy csapott le arra vékony hosszú ujjaival, mint a verébre a karvaly.

Amikor a kusza levelet olvasni kezdte, nyomban színt változtatott és háromszor is megdörzsölte a szemét, hogy vajjon jól lát-e. — Az istentélen macskakaparással sehogysem bírt eléggé hamar elkészülni, pedig a türelme végképen fogytán volt már. Egyet gondolt, földhöz csapta a bokkrétát és azon módon, haragos hevületében, átrohant az inspektorkékhöz, nem is sejtve, hogy mindezt kétségbeesve figyelő Jolánka az egyik zsalu mögül.

— Jó napot, szomszéd uram! Szervusz Juci! — förmedt a meglepett házaspárra, amikor megpillantotta az egész familiát a nagy eperfa alatt, ahol gyékényszöllyék kínáltak kényelmes pihenést.

— Mit szólnak ehhez? Olvassa csak, szomszéd! — és mialatt a levelet mérges mozdulattal nyújtotta oda az inspektornak, panaszt tett Janikára az édes-

anyja előtt: — no iszen Juci, te is szépen neveled a gyerekedet!

De még mielőtt a barátnéja felelhetett volna, megint az inspektornak szegezte haragja dárdáját — Mit szól ehhez szomszéd? Ki írta ezt? Mi ez?! — kérdezte zuhatagos indulattal.

Az inspektor igen nyugodtan mondta: — Isten hozta, édes nagyasszonyom; tessék leülni nálunk, hogy az álmunkat el ne vigye; ha megengedi, visszajáról felelek a kérdéseire, mert így könnyebb nekem. Biz ez, (itt a levélre mutatott), úgy látom, szerelmes levél; ha a szemem nem csal, akkor a& én szeleburdi unokaöcsém írta; hogy pedig mit szolok hozzá? Azt, kedves nagyasszonyom, hogy fene jó ízlése van a kölyöknek; az ő helyén magam sem igen cselekedném máskép.

Nemes Nánay Zsuzsanna nagy lélekzetet vett, amiből sejteni lehetett, hogy egy szusszal hosizabb válaszra készül; de az inspektor még nem fejezte be. — Tessék elhinni, mondta, nem is olyan rossz párti az a fiú; éppen most fogja kinevezni a gróf a berki gazdaságba rendes tisztnek; ő rá magára isi néz egy pár hold jó fekete föld, ha a szülei behunyják a szemöket. Magam pedig elmondhatom róla, hogy mindenképen derék, becsületes fiú. — Gyere csak ide, te Géza te! — kiáltotta az Írnokra, aki a kert felé sunyított.

Amikor a legény az erélyes hívásra a társasághoz sietett, Zsuzsanna néni elkapta előle a kezét, hogy meg ne csókolja. De az inspektort ez sem zavarta.

— Hallod-e, mondta, kérd meg csak hamar a; nagyasszonytól a Jolánka kezét; maid szólunk melletted egy pár jó szót mink is. Addig üsd a vasat, amíg meleg.

Ebben a percben futott át Jolánka lelkendezve; már nem bírt a félelmével otthon egymagában. Amikor így látta együtt a társaságot, se szó, se beszéd,

oda állt Géza mellé s bátran nézett az anyja szeme közé. — Vagy ő hozzá megyek édesanyám, vagy senkihez sem! — «mondta elszántan.

Az inspektorné szelíd mosolylyal simogatta meg a nagyasszonyt. — Ne haragudjál Zsuzsikám lelkem, de ez egyszer a *bizottság* a hátad mögött döntött és ezt így határozta el.

— Vagy úgy?! — fújta ki magából Zsuzsanna néni az elképedt csudálkozást; — akkor mit szólhatok én még? Ha csak arra nem kérlek szépen, hogy a lakodalomra engem is hívjatok meg . .

Hanem az általános örvendezés közt sem bírja megállani, hogy amikor a diák ott ugrabugrált körülötte. meg ne húzza a fülét.

LEPKÉK A RÓZSA KÖRÜL.

A Ludas-csárda ott van valahol a Nagy-Hortobágy szélén, Ohat irányában, ahonnan Csege felé fut a végehosszatlan pusztai út. Ez a csárda is újítás már a legendás Hortobágy határán, amelynek százezer holdas síksága valamikor úgy nyújtódzott egy-
végben, megszakítatlanul, mint a messziről jövő lágý sóhajtás. Az ilyen szabad pusztákon nincs is igazi szélszend sohasem. Ha a zárni pusztán legeltető gulyás hajába beleturkál a délről szálló nyári fuvallat, úgy oson onnan tovább, nesztelenül, hogy meg sem áll a cserepesi, meg a kishortobágyi csárdáig; pedig azok már ott vannak jól túl a Nagy-Mátán, Szabolcs alatt.

A Nagy-Hortobágy szűztestének szeplőtelen-sége ma már csak legenda. Állandó tanyák és épületek vannak a délibáb ez ősi hazájában, ahol valamikor csak a hortobágyi csárda volt az utas pihentetője. Onnan köröskörül mindenütt hallgató rónán kalandozik a szem. Ott terül a Ludas-rét, meg a Pap-ere; tavasszal hullámos tenger mind a kettő* meleg nyáron meg száraz sivatag, amelyet az aszály halványsága fest fakóvá, amíg egy-egy jötevő zápor azon hamarjában új zsendülésre nem serkenti a nagy szárazsághoz szokott széki növényzetet.

A Ludas-csárda a Ludas-rét sarkában gubbaszkodik, az ohati földek fordulóján, ahonnan a pásztor-nép eltérhet tetszése szerint Egyeknek, vagy Csegeének, ha a Hortobágyról jószágot hajt át ide,

vagy amoda. A csárdás maga csak olyan félig ember; se eleven, se hótt; mindig beteg és bagós pipáján kívül se Istene, se testilelki egyéb öröme nincsen. Hanem a felesége! — az más.

Azt Szabolcs vármegye Nyírsége termetté ritkasép virágszálnak, s amikor az öreg csárdás ráakadt, akkor már — úgy hírelték — a harmadik urától szakadt volt el, ahogy a pitypang bóbítája repül a szeszélyes szellő karján, amely az „asszonyhúség“ utolsó állhatatlan díszét cseni-lopja.

Jómódú ember volt a csárdás, — emiatt „megtetszett“ a menyecskének, aki éppen ilyen csendes öregre vágyott, hogy annál bizonyosabb legyen a szabadsága. De Vítás Mátyás uram akkor még nem, esett egészen a feje lágára; jól sejtette, honnan fúj a szél; azt eszelte ki, hogyha már igazi vadmadarat fog, olyan kalitkát szerez neki, amelyben az a kívágyó madár se túlságos rabságot ne szenvedjen, se nagy szabadságokkal vissza ne élhessen. így lett csárdás a Ludason; — messzire minden állandó veszedelmétől az asszony megkísértetésének. Aki ott megfordult, az jött is, ment is, tovább. Még egy éjszakára sem lehetett ott meghálni, vendégszállás híján. Csak olyan útbaeső stáció volt a csárda; egy fűjtatásra, egy etetésre-ítatásra való.

Amikor beköltöztek, akkor még megjárta Vítás uram állapota. Akkor még eléggé „bírtta magát“. Egészsége, ereje elég volt a munkájához képest, ami nem állott sokból. Jobbára csak leste a vendéget, jön-e valamerről; — pipázott aközben és nézte az asszonyt, félszemmel; rá-rásandított s gyönyörködött benne, úgy, hogy az ne is vegye észre.

Az asszony volt a vén csárdás, jobb keze mindenben, sőt néha a bal is, meg akár mind a két lába is. Mert fürge és ügyes volt, hamar tanúit s olyan szívesen gyakorolta a vendégszeretetet, hogy már ezért is erre került az utas, ha tehette; — pedig a legyeskedőnek, az ura előtt, tüntetően a kezére

ütött; rátarti volt, — nem lehetett vele másképen „tréfálni“, hacsak nem szép szóval.

Az ura dicsérgette:

— jól van, Anica lelkem, rózsaszál vagy; tükés, ahogy rózsához illik; — így van jól!

Hanem arra még sem gondolt, hogy az ilyen ritka virágszál, éppen mert egymaga van, messze környékről idecsalogat minden csélcsap lepkét; a hortobágyi pásztornép fiatalja pedig, a bojtárság, mind ilyen. Csikósnak-gulyásnak lova is van; anélkül a nagy határtalanságon világgá mehetne a kísértetlátó jószág. De még a juhász is a régi módi szerint ütött nagyot a szamara fejére, ha nem sietett eléggé, amikor a Ludas-csárda felé irányodtatik.

Vitás uram csak azt vette észre, hogy kezd az esti, sőt a késő esti vendég megakadni a csárdája szellős ivójában. Nem a rendes fuvarosnép közül került ki az ilyen, hanem úgy termett itt lóháton, váratlanul, mint a hirtelen támadó fergeteg. Egyik-másik olyan habzó lovon rúgtatott a csárda elé, hogy a pej lovat is szürkének mutatta a róla szakadó tajték; a szürke meg szinte elfakult a párolgó izzadságnak miatta; fűjt mindegyik s remegő horpasza csakúgy zihált; még álltában is egyre riadozott a nagy futás után. Hisz' messziről jött.

Hogy honnan, azzal a gazdája nem igen számolt be. Magával az öreg csárdással különben sem sokat álltak szóba. Valamennyi a csárdásné körül lebzsel. Eleinte csak úgy magában furcsálta a dolgot Vitás uram; de aztán rá morgott a tolakodóbbjára:— jóra való bojtárnak kint a pusztán ilyenkor a helye!

Hamar megértették vele, hogy az ő neve: „hallgass“. Az egyik, akit csak Sanyi néven ismert, — a gulyás, — azzal vágott vissza, hogy álmos kúvasznak pedig vackon a helye; — a másik, a csikós, az meg biztatta, hogy ha kántálni van kedve, menjen kántornak Nádudvarra, különben megeshetik,

hogy reggelre kigyulad a csárda, ha még arra sem jó, hogy egy ital bort kapjon benne a szomjas pásztor-ember. Ennek a homlokán széles hasítás volt; fokostól-e, bicskától-e, ki tudná. De látszott rajta, hogy nem olyanfajta, akinek hiába jár a szája.

A csárdás jobbnak látta, ha magába nyeli, amit gondolt. Kérdőn pislogott a menyecskére, hogy az meg mit szól hozzá. Nem szólt az semmit sem. Néma volt, mint az apróhal a megdagadt Hortobágy-folyóban, amelynek csillanó siető vize keresztülfutott a nagy pusztán. Csak a szeme beszélt; de olyan titkos nyelven, ahogy a vándorfelhő beszélget egymással, amikor kergetődzik odafent s az alkonyati nap csókjától pirosan, hívogatja a társát ismeretlen gyönyörű tájak felé. amelyeket innen aló'író bizony még sejteni sem lehet.

A menyecske hozta a porciókat, a hosszúnyakú üvegeket a szomjasoknak; — nevető szeme felelt az incselkedő bojtároknak.

— Mi az? — kérdezte néha a csárdás nyugtalanul.

— Ejnye, hát légy volt benne! — morgott a csikós és kiloccsantott egy hörpentésnyit az üvegből rá is csapott az asztalra, hogy csakúgy csattogott. Mit kérdezi?

A menyecske úgy nézett a haragos legényre, hogy az attól mindjárt megjuhászodott s mentette magát: — nem baj no, sok ott a légy, ahol sok a jóság.

— Sok ám a piaci légy, — dűnynyögte a csárdás, de nem merte hangosan mondani. Csak figyelte azután, — erre ugyan ráért, — hogy ácsorog az asszony estefelé a csárda előtt és elnéz a messzeségbe, ahol pedig nem igen volt egyéb látnivaló, mint egy-egy kútgém. Arra sandított a csárdás is titokban. Még a tenyerét is a szeme elé tolta ellenzőnek, — hátha úgy jobban látna. Láthatta, hogy esteledik lassan a ragyogó síkságon, ahol az arany-

ködök olyan csudálatosan tudnak elbámulni, mi-helyt a nap a nyugati ég felhőibe takaródzik. Azok a felhők néha utána omlottak a fényes naplányérnak s olyankor megtisztult tőlök az ég alja. A Nagy-Hortobágy mintha ott folytatódott volna az égi mezőségen, csakhogy még sokkal üdőbb zölden, mint ide-lent. Néha pedig elindultak a felhők alólról fölfelé és sötét palástot borítottak az útjokra, amelynek a vé-gét, ki tudja, hol érik majd. Nagyon szép volt ezc nézni s a csárdás nézte volna is szívesen, ha nem az lett volna a vége, hogy egyszerre csak feltűnt a rónán egy sötét pont, amely felhőnek nagyon is ki-csiny volt és nagyon idelelent mozgott, errefelé; az-után nőtt-nőtt, mindaddig, amíg csak lovasemberré nem vált. Olyankor a csárdásné befordult a küszöb-ről a kis tornácra, onnan az ivóba, mintha semmiről sem tudna. Az érkező vendéget Vitás uramnak kelletr fogadni, köszönteni, beljebb tessékelni; ilyenikor a podagrája kiújult; a belső méregtől összehúzta a köszvény a derekát; ráfogta, hogy azért károm-kodik.

Próbálta megszokni, de biz' nem bírta. Türt, meri muszáj volt. Már azt is megfigyelte, mikor ké-szül ünnep a csárda körül; pedig a kalendáriumi szentekkel nem sokat törődött. Az asszony tudniillik néha úgy kicsípte magát hétköznapi is, hogy nem jó volt ránézni. Egy-két fordulóra úgy meg tudott szé-püml formásodni, hogy a csárdás csak a fejét csó-válgatta rá, mint a nyaktekercs. Nem sok kellett az ilyen átvedléshez a menyecskének; egyszerre csak ott volt ingvállban, feszes szoknyácskában, a nya-kán kaláriszal, a lábán cipellővel, a haját egy fogás-sal felsodrította kontyba s tarka keszkenőt kötött rá hátul csokorba; elől meg kihúzgálta alóla a rakon-cátlankodó dús fürtöket, végül belepillantott a tü-körbe s mosolygott. A szegény bojtárlegény meg-szomjazhatott attól egyébre is, nemcsak a vinkóra.

Mindezek miatt folyvást rossz volt az álma Vi-

tás Mátyás uramnak. Igaz, hogy öreg embernek kevés alvás is elég, de semmi alvás mégis sok a kevésből. Pedig ha vendég jött, akkor ezzel érte be rendesen. Ebbe végképen belerokkant; így lett belőle se eleven, se hótt. Olyan, aki már csak a bagós pipájában lelte örömét, s akinek minden harmadnap epeömlése volt.

Az ilyen fáradt, beteg emberrel ki törődnek? A bojtárok törődtek vele legkevésbé. Kivált az a kettő, a barna csikós, meg a szőke gulyás. Az egyiket Petinek hívták, a másikat Sanyinak. Amaz pejlóvon járt, emez szürkén. A menyecske mindegyiket szívesen látta; de mindegyiket — máskor. Úgy elrendezte velök, hogy itt sohasem találkoztak. Egyik a másikról még csak nem is tudott. És ezt észrevette az öreg csárdás.

Heteken át forgatta a fejében a dolgot és hallgatott vele, amíg csak pontosan meg nem bizonyosodott róla, hogy melyik nap az egyiké, melyik a másiké; — akkor egyszerre elkezdett a gulyásnak szíveskedni. — Te Sanyi, mondta, amikor a legény búcsúzaskor a szürkéjére lendült, — ez a tiéd se rossz ló; de ha a csikósét látnád, a pejt, azét a lókötőt, hát az mégis különb; az asszony is azt tartja.

— Micsoda csikós? — kérdezte a gulyás fölhorkanva,

— Nohát, aki idejár minden héten. Fene legény, hetyke legény; ha neked olyan kunkori barna bajuszod volna, te tejfölösképű te!

A gulyás összerezent. Úgy megszorította térdével a lova derekát, hogy ágaskodni kezdett. Bántotta az összehasonlítás, mert hogy csakugyan kesely volt sarjadzó bajusza.

— Oszt' mikor gyön az ide? — kérdezte felvilanó szemmel.

— Mikor-e? Ha ma csütörtök van, akkor 'holnapután bizonyosan itt lesz. Szombat a rendes napja.

— Úgy-e?! — a rendes napja? ...

— Az. A rendes napja. De nem szereti, ha: olyankor más is erre vetődik. Maga mulat. Szépeit danol; az asszony szereti hallgatni.

— Hallgatja? ... Igazán hallgatja? ...

— De még magam is, békás. Ha te úgy tudnál danolni!

— Majd megpróbálom, talán tudok, — dörögte a gulyás. — Meglássuk, ki tud jobban. Isten áldja meg, csárdás bácsi. Jójcákát kívánok!

Megcsiklandozta a lova vékonyát és elrobogott

A csárdásné megkérdezte odabent az urát: mit beszéltetek annyit? de felvágta a nyelvedet egyszerre.

— Majd elmondja Sanyi, ha kíváncsi vagy rá. Én most alszok egyet. Ördög vigye az ilyen kései vendéget.

Aludt is, nem is. Csak úgy félszeggel. Nyugtalan volt; máris várni kezdte a szombatot. Az a közbeeső péntek úgy elröppent, mintha ott sem lett volna ... Az asszonynak nem szólt. Hadd érje meglepetés. Mert hogy érni fogja, arra mérget mert volna venni.

Szombat estére ki volt csípve a menyecske, mintha ünnep lett volna. A csárdás csak leste, mikor lendül már a pitvar elé s merre tekintgél, ahonnan jönni kell valakinek, ő is körüpislogott, óvatosan, de inkább a másik tájára a nagy rónának. Kétfelől jött két pont. Az egyik világított a leszálló estében; a gulyás szürkéje volt az.

Szinte egyszerre értek a csárdához. Tajtékozott a lova mind a kettőnek. Vitás Mátyás uram dobogó szívvel leste, hogy na most, mi lesz ebből. Ősmerte már a csikóst, a hasított homlokút; az híres verekedő volt. Annak nem sok kellett, hogy a haragosának nekimenjen. Olyan volt, mint a kormosnyakú fiatal magyar bika, a szilajon nevelt, amely

rögtön öklel. A gulyás éppen a párja lehetett minden olyanban, amitől az egyik, vagy tán mind a kettő is itt maradhatott ma vérbe fagyva.

A csárdás az asszonyra pillantott. Piros volt az, mint a basarózsa. Nem értette a dolgot. Nem várta ide egyszerre mind a kettőt. Szinte hallani lehetett a szíve dobogását; de látni nagyon is, mert a könnyű ingváll csakúgy hullámozott a keblén.

A két bojtár egykettőre lepattant a lováról.

Ott álltak szemközt és egyelőre még csak kíváncsian méregették egymást a tekintetökkel. Vitás uramnak a vér is a fejébe szállt; meg sem gondolta, hogy iszen nem úgy van az, ahogy ő nagy indulatában bolondul elképzelte, hogy az ő kedvéért nyomban öltre-birokra menjen a két vetélytárs, ő már lüktető agygyal biztatta volna a csikóst, a gulyást: „egy-kettő-három!” — hadd menjenek neki egymásnak a háromra, vérivó jókedvvel.

De a két legény nem ezt cselekedte. Hamarosan eltűnt arcukról a szilaj dac s csikós olyat kurjantott, mintha a ménest térítené:

— Hát te hogy kerülsz ide, öcskös? — kiáltotta.

A gulyás a levegőbe dobta a kalapját:

— Mi szél hord téged erre, te lóköető?

— A csárdásnak leesett az álla; a menyecske pedig föllélekzett. Ezek már nem eszik meg egymást.

— Ti ösmerősök vagytok? — kérdezte Vitás uram, nagy szemet meresztve.

— Hogyne volnánk; egy dajkáló-anyánk volt, — magyarázta a csikós.

— Hájszen a bátyám, — mondta a gulyás, — a mostohabátyám! De hogy ez a pejko jobb lesgyen, mint az én szürkém, az sem igaz ám, csárdás bácsi.

— Mondtam én? — riadozott az öreg. attól féltében, hogy kiszül a turpissága.

— De a menyecske belelátott. Kitalálta, hogy mit beszélhettek ezek csütörtök éjjel olyan sokat.

— Vén kujon, — pörölt rá az urára, — menjen

kend borért a pincébe; nincs idefent s én csak nem mehetek le így.

(Már mint ilyen takaros-csinosan.)

Vitás örült, hogy elhúzódhatik.

A két legény összenézett s parolázott. Azután egyszerre fordultak a menyecske felé; de megint csak összenéztek. Az egyik kacagott; az ráragadt a másikra is. Valami bolondot gondolhatott mind a kettő.

— Itt *ma* ne soká maradjunk, öcskös, — dörögte a csikós.

— *Ma* ne, — visszahangozta a gulyás.

Mire a csárdás hozta a bort, már megint lovon ültek. Hiába tessékelté őket beljebb a menyecske.

A csárdás vérszemet kapott. A gulyáshoz fordult:

— Álmos vagy tán, ecsém? ... Pedig „álmos kuvasznak vackon a helye“, magad mondad.

A gulyás ráemlékezett; nevetett.

De a csárdás a csikósnak is adósa volt még; nekidurálta magát; hisz nem olyan harapós legény az!

— Idd ki ecsém, — mondta s odanyújtotta neki a teli üveget, — ettől olyan lesz a hangod, hogy bátran elmehetsz vele kántornak Nádudvarra.

A két legény ivott. Egyik a másiknak kínálta az üveget. Az asszony biztatta őket: no még egygyel.

— Majd máskor, — szabadkoztak.

— Mikor? — kérdezte ravaszul a csárdás. A gulyás rántott egyet a vállán.

— Majd tán a jövő héten, — mondta, a bajusza helyét pödörgetve.

A csikós a másik oldalára lódította a szűrét. úgy vágta oda foghegyről:

— Nem veszünk össze ezen; iszen egy dajkáló-anyánk volt.

A csárdás gyanakodva nézte őket. Ezek egyezkednek, gondolta, de nem árulta el.

A felesége megint a veséjébe látott.

— Úgy kell kendnek, vén kujon, — suttogta magában; de ő sem ütötte dobra a gondolatát.

A bojtárok indultak. Egy darabon együtt léptettek; beszélgettek; rég nem láthatták egymást. Azután sarkantyúba kapták a lovukat s szétváltak. Nemsokára csak egy sötét pont, meg egy világos pont látszott belőlök a messzeségben.

A csárdás is ment a söntésbe, az asszony után, aki ott csörömpölt az üvegekkel, mérgesen, bosszúsán, vagy csak mert sietett. Várta egy darabig, hátha szól valamit, ha akar. Nem akart. Utoljára is ő kezdte a beszédet. Nem sokat mondott, de eleget.

— Hallod-e, asszony, úgy látom én, akár ott, akár itt, te utánad csak járnak.

— Jár a kend ötödik kereke, összevissza; mi leli már megint?

— Csak az, hogy holnap pakolsz, oszt megyünk.

— Hova a csudába?

— Őszbe fordulunk maholnap; jönnek a vadludak, nem szeretem a gunarak gágogását. Megyünk vissza, Szabolcsba.

Az asszony elértette a gonosz célzást. Még gonoszabbul kérdezte: azt hiszi kend, hogy ott nincsen gúnár? Különben *nekem* mindegy, — tette hozzá fitymálva s rántott egyet a vállán.

A csárdásra rájött a köhögés. Elkezdett hápogni. Csakúgy a kezével integetett, a fejével bölintgatott. Azt mondta vele: tudom! tudom!

A nyitott ablakon át éles hang süvített be. Egy kósza gúnár húzott át a pusztán, az gágogott. Az asszony nem állhatta meg, hogy fel ne kacagjon:

— Hallja?

Úgy rémlett a csárdásnak, mintha az a hangos gúnár is őt kacagná. Bosszúsán dörmögött; magában káromkodott.

Becsapta az ablakot.

LECKE.

A falusi kert estikéi már javában nyiladoztak, minthogy alkonyodott. Messziről olyan porfelhő nyúlt a kertek alá, mintha füstöt hajtott volna erre a szél. Ott vonult a csorda hazafelé a községi legelőről. Az urasági udvar gömbakácaira százával telepedtek a verebek; itt volt rendes éjjeli szállásuké. A fák alatt egy cirmos kandúr nyalogatta a száját s a verébszállás felé pislogott.

Az akácos rondójában, gyalult deszkából öszszerótt asztal mellett, néhány gyékényzsöllye volt, amelyek egyikén egy már időses nő ült. Ámbár egyetlen ősz hajszála sem volt, arca fonnyadság a mégis elárulta korát. Simára fésült, két oldalra szétválasztott haján kis fekete csipkefejkötő csücsült. Az egész alakban valami merevség és szigorúság ötlött szembe. Őlében kézimunka volt; de azzal most szünetet tartott. Pihent.

A rondón kívül, az istálló tájékán, szikár, hajlott vállú öreg úr gyönyörködött abban, hogy milyen, jó étvágygyal csámcsognak a vályúra kapatott malacok. Volt belőlök vagy negyven. (Egész kis vagyion.) Ugyancsak igyekeztek felhabzsolni az eléjük öntött darát; visítottak, tolakodtak, belelépegettek a vályúba, telhetetlen étvágygyal vacsoráltak, az öreg úr nagy multságára.

Az idős nő figyelmét az terelte el onnan, hogy a nyitott kapun egy lovas poroszkált be, aki azután a rondó tájékán ácsorgó parasztleány mellett megállott s a kantárt odadobta neki.

— Jártasd meg Rárót, izzadt, — mondta és lo-vaglóostorával csápolgatva indult volna a malacok felé, amikor egy nyomatékos hang visszafordította.

— Bandi, kérlek egy szóra!

A hang a gömbakácok felől jött. A fiatalember csak most vette észre, hogy van ott valaki.

— Igen, mama, — mondta engedelmesen és már át is lendült a rondó alacsony gerendakerítésén. — Jó estét kívánok, csókolom a kezét ...

— Honnan jösz? ... Vagy inkább ne felelj. Nem szeretném, ha nem mondanál igazat. Majd megmondani én, hogy honnan jösz. Ül csak ide mellém egy kicsit. Most jó alkalmunk van egy kis sürgős beszélgetésre. Malvin levelekét ír odabent; az apósod pedig — amint látod — a malacaival van elfoglalva, ilyenkor se lát, se hall; a kis leányod lefeküdt, — vacsoráig ráértünk ...

Pászty Andrásan meglett férfiember létére is végigborsózdott valami, amikor kedves anyósának ezt a bevezető mondókáját némán meghallgatta. Az egyetlen emberény, akitől az élővilágon tartott, az anyósa volt. Nem mintha az a bizonyos zsörtölődő anyóstípus lett volna; inkább csöndes, keveset beszélő, nem akadékoskodó, sok mindent láttatlanná és hallatlanná tenni tudó tapasztalt asszony-ság volt. Hanem ez a hallgatagsága néha borzasztóan kifejezővé vált azzal, ahogy nézett; sőt azzal is, ahogy nem nézett. Ha ráemelte a szemét valakire, annak a veséjébe látott. S ha azzal a már ösimeretes szándékossággal nem nézett az emberre, abban annyi néma vád tudott lenni, hogy Bandi urat olyankor az izzadság is kiverte.

Amikor beleereszkedett a szomszédos zsöllyébe, a nő újra kezdte:

— Nézd Bandi, én sohasem szerettem más emberek dolgába avatkozni és azt hiszem, nem is tapasztaltad azalatt a nyolc esztendő alatt, amióta a, fiunknak fogadtunk, hogy akármikor is az utadban lettem volna. Csak egyetlenegy dolog van, amivel törődöm; de azzal azután szívvel-lélekkal, és abban nem ösmerek megalkuvást. Azt hiszem, tudod mi az. Megmondtam akkor, amikor Malvint hozzáadtuk. Malvin az én egyetlen leányom és az ő boldogsága az én *egyetlen* életcélom.

Egy kicsit elhallgatott. Bandi úr azt hitte, rajta a sor, hogy valamit mondjon és alig titkolt szorongással kezdte: de mama kérem!

— Várj, — szakította félbe az anyósa, — tudom, olyasmit akarnál mondani, hogy iszen eddig még nem adtál okot különös panaszra. Nem vitatom. *Eddig* csakugyan megúsztad a nagyobb bajt és én hallgathattam . . . pedig mindent tudtam. Az én szememet nem kerüli el semmi sem.

A fiatal férj nagyon örvendett annak, hogy a gömbakácok árnyékát olyan jól megsűrítette az este. Érezte, hogy a színét változtatja. Nem mert tiltakozni.

— Azt is tudtam, hogy másfél évvel ezelőtt miért szaladgáltál a bugyi postára olyan sokat. De minthogy a postáskisasszonyt áthelyeztetnem csak egy szavamba került, tehát nem tartottam érdemesnek, hogy veled szót váltsak róla. Hanem azóta *még jobban* résen vagyok ...

Megint elhallgatott. A falu harangja éppen elkezdte kongani az Áve Máriát. Az öregasszony felállott, keresztet vetett és a templom felé fordulva halkán imádkozott. Bandi gépiesen ugyanezt cselekedte. A harang enyhe, dallamos szava áhítatosan csendült végig a környéken; a nyugati ég sárgászöld kárpitja fölött pirosszélű felhőraj pihent, látszólag mozdulatlanul; azt a felhőcsoportot még efér-

ték a nap búcsúzó sugarai. Amíg az esti imádság tartott, olyan csend volt, mint a templomban. Azután az első hang megint az anyósé volt:

— *Még jobban* résen vagyok, — ismételte nyomatékosan.

Ahogy eközben a vejére nézett, az a homályon keresztül is úgy érezte, mintha két tüzes tű szűrődnék a szemébe. Pislogva fordult el. Egyáltalában egy szót sem bírt szólani.

— Elmondok neked valamit, — folytatta az idős nő hosszabb szünet után, — valamit, amit csak végső esetre tartogattam. Most elmondom. El keli mondanom. Egyesegyedül csak neked . . . Abból mindent megértessz.

Érezni lehetett a hangjából, hogy nehéz elhatározás szűrődik át a lelkén s hogy olyasmiről van szó, ami titok volt eddig és kell, hogy ezentúl is titok maradjon. A veje ösztönszerűleg érezte, hogy meg kell valahogyan könnyítenie a közlést s a bizalomért hálásnak illik: lennie. Lehajolt az öregasszony kezéhez és megcsókolta.

—, Hát jól van, elmondom, — kezdte az anyós elszántan, mintha az a kézcsók viszont őt bátorította volna. — Engem is megcsalt egyszer az uram; de — *csak egyszer* ... Még fiatalasszony voltam és a kis leányomon kívül az uramban találtam az életem minden boldogságát; mégis megcsalt. Pedig szép voltam és ő is szeretett. Amikor elvett, halálosan szeretett; de azután is; én azt hiszem, akkor is szeretett, amikor megcsalt. Egy bérlő volt itt a szomszédban; isten tudja, honnan került ide; az uram unatkozott, átjárt hozzá vadászni, kártyázni; én magam is küldtem, ha láttam, hogy nem leli a helyét. Akárhogy szeressen is, egy kis társaság elkel neki, gondoltam. És azután egyszer egy levelet találtam a zsebében. Nem kerestem. Eszembe sem jutott. De aludt és valami számlával jöttek; nem akartam felkelteni; tudtam, hogy úgyis csak

fizetne, belenyúltam a zsebébe a tárcájáért és ekkor kiesett a tárca mellől egy levél. Aznap levél. A bérlő felesége írta. Küldönccel küldhette. Abból mindent megtudtam. Amikor fölébredt, — mert én nem keltem fel, — odaadtam neki azt a levelet és megmondtam, hogyan jutottam hozzá. Akármit mondott, én mindenre csak azt feleltem: jól van. Egy szó szemrehányást sem tettem, hanem attól kezdve nem voltam többet a — felesége.

Az ég alján az a pirosszélű felhő épp ekkor borúit el egészen. A ragyogó meleg napból az emlékezés sem maradt már itt. Hűvös esti szél suhogtatta meg a gömbakácok lombját. Bandi úr feszült figyelemmel hajolt előre és halk dörmögéssel kérdezte: — Mit mond? hogy érti ezt?!

— Csak ahogy mondtam, fiam.

— Hogy attól kezdve — nem ... ?!

— Nem. Soha többet. Jót értsd meg: soha többet.

— A fiatal férjen jeges borzongás futott végig,

— De hisz' szerették egymást.

— Szerettük. Valamikor nagyon szerettük.

— És Guszti-apa?!

Az idős nő vállat vont. Szigorú arca még keskenyebbé vált, amikor hallkan mormolta: — Amit én egyszer kimondok! ... És aztán hirtelen más hangon, emeltebb, hozzátette: — No, mindegy. Csak arra akarlak figyelmeztetni, hogy Malvin az *én* leányom. Az *én* vérem. Az *én* nevelésem, az *én* akaratom lakik benne.

Bandi úr elszörnyedt. Dühös rettegést érzett.

— Csak nem gondolja mama? Csak nem képzelem? Ohó! Hogyisne. Én inkább elválnék, azt előre megmondom.

— Guszti is így beszélt: az uram.

— És miért nem tette meg?

— Mert nagyon szerette a kis leányát. Nagyon

szerette. Nem bírt volna élni nélküle. Az a gyermek mindene volt. Azt még nálamnál is jobban szerette. Eljátszogatott volna vele napestig; a pesztrája volt: a pojacája volt; a bolondja volt. A szemefénye volt az a gyermek.

— Mindez úgy maradhatott volna azután is.

— Hogyan? Ha elválunk?

— Akkor is.

— Ha én elviszem a kisleányomat magammal, magamnak? A leánygyermek válás esetén az anyjáié ...

András úron eddig ösmeretlen iszonyat nyilait át. A saját kisleányára gondolt, akit ő is éppen úgy imádott; aki nélkül élni sem akart volna; akinek a rabja, bolondja volt; akit nem adott volna ezért a nagy mindenségért sem; — s még valakire gondolt: az asszonyra, Malvinra, akivel olyan boldogan éltek eddig — már teljes nyolc év óta — s akit igazán szeretett; ha el kellett válniok egy pár napra, az alatt nem volt nyugta; aki az üdvössége volt itt a földön is és aki nélkül a menyországra sem vágyott. (De akit mégis kész volt egy kicsit megcsalni.)

A fülében csengett: „az *én* vérem, az *én* nevelésem; az *én* akaratom lakik benne.“

Még csak ez kellene! Inkább dőljön össze a világ, de rögtön!

Olyan hangon, amelyben szinte kényre-kegyre megadás volt, kérdezte:

— Mondja mama, mit akar velem?

— Én? Semmit sem, fiam. De lásd, én mindent tudni szoktam. Most is mindent tudok. Sőt tudok hallgatni is arról, amit tudok. Ameddig jónak látom.

Bandi úr lehorgasztotta a fejét. Nem merte tovább faggatni az anyósát. Csöndesen, alázatosan mondta:

— Hát akkor hallgasson, mama, kérem.

Gusztai apa kiabálva közeledett. — Nagyszűrűek ezek a malacok! Nincs ilyen malaca az egész vármegyében senkinek sem! Nini Bandi, hát te itt-hon vagy? Akkor tán vacsorálhatnánk is?

Bandi kezét csókolt a szigorú nőnek. Eközben végiggondolta az öreg pár életét és magában titkon sóhajtotta: ti szegények!

TAVASZI ESTE.

Márciusi délután volt s négy óra múlhatott. A Bap előtt egy-egy bujdosó felhő váltott át, de csak annál ragyogóbbnak tetszett utána a meg-megújuló verőfény. A csánki-major fölött, a domboldalon terülő szálerdő alján, széles szalaggal húzódott a vágás, amelyre végtelenül finom, enyhe zöldet lenéit a kezdődő rügyezés. Az édes, szépséges szüzi tavasz rámosolygott az egész világra s a fák, a bokrok, a fűvek, mind éledezni kezdtek attól.

Csánk Elemér, a major fiatal ura és gazdája, puskával a vállán toppant be a feleségéhez, aki az üveges verandán olvasgatott. — Jöjjön velem, cica, hívogatta. Kisétalunk együtt a vágásba; itt vannak a sneffek, ma talán jó húzás lesz.

Az asszonyka felugrott. Az örömtől egyszerre még pirosabb lett az arca, amely hamvasán üde volt, mint az érőben levő őszibarack. — Megyek, aranyom, már indulok is; csak a kendőmet hamar ... így ni!...

Fejére könnyű kendőt kötött; hátul, parasztmenyecskésen, csokorra csomózta; nagykendőjét a vállára dobta, még csak maga köré sem fonta. Azután indultak.

Az udvaron boldogan csatlakozott hozzájuk Heki, a vén vizsla; ő nélküle, bizonyára hiányos lett volna ez a kis kirándulás; Heki legalább így érezte.

Felséges tavaszi délután volt. A major környékén pipiskék fürdöttek az út porában; a rőzseraká-

sokon száz meg száz veréb csevegett, ugrándozott, bohóskodott; az erdőig terjedő vetéstáblák bújá zölddel ékeskedtek; a pacsirta már próbálgatta tavaszi himnuszát. A fiatalasszony az ura karjára dőlve, mohón szította az illatos fuvalmakat, amelyek az erdő felől áradtak errefelé. — Jaj, de jó, kis uram! Meglássa, becsípek ettől a balzsamos levegőtől.

Az ura hamisan biztatta: — Csak rajta, szivecském, én nekem úgy lesz még jobb ...

Összekacagtak, mint két szerelmes gerlice.. Heki bömbölve forgott körülöttök; szinte siettette őket. De azért eltartott egy órát, amíg végre az erdőig jutottak; pedig az egész út, a majortól odáig, kényelmes sétával sem lett volna több, tizenöt—húsz percnél. Hanem az asszonyka minden útszéli bokron talált egy lecsípni való rügyet; a mezőn meg; nyíló százszorszépeket fedezett fel s abból szedett egy kis bokrétára valót. Egy citromlepke szálldosott feléjük, azt megkergette. Mire a vágásig jutottak, már alkonyodni kezdett.

A verőfény lassan-lassan gyengült s az ég nyugatjáról mosolygott vissza az erdőre, amelynek dalos elevensége még javában tartott. A tavasz eleié már visszahozott egy párt a kis szárnyas lantosok közül, amelyek az ősszel elvándoroltak voltr — az itt telelőknek meg éppenséggel szűk volt a világiág, kikeleti nagy lelkesedésökben. Sármány cirpegett itt is, ott is; sordély serregett a bokron; vörösbegy bujkált a sűrű tüskék között; cinkék surrogtak át egyik cserjéről a másikra; — és a fekete rigók olyan zenebonát csaptak, mintha övék lett volna az egész vágás.

Vagy tán az övék is volt. Mindenesetre azé az édes, zsongító, elandalító hangulaté, amelybe az ilyen rigócsacsogás ringat Amikor a madárvilág

beszédes kedves cigánymuzsikusai tele fuvolázzák az erdőt, ahol laknak: aki hallja-hallgatja őket, lassankiint mintha mindjobban megértené, mikor van ebben ujjongás, mikor kíváncsi kérdés, mikor megszerelem, tele vallomással, enyelgéssel, követeléssel és kínálkozással.

Az asszonyka nem tudott hova lenni. Jaj de jó itt; — de szép itt; — mondogatta. És a madárcák után nézegetve, megkérdezte: — Melyik a sneff?

— Ó, maga! — maga édes; — várjon csak; a sneff majd később jön. — Akkor már este lesz; — egészen este lesz; — minden madár elhallgat; csak a sneff mondja hangosan: „cpsz! cpsz! kro-kroj! kroj-kroj! ...“

— Úgy teszen? ... Jé! ... és nem fogok én félni?

— Dehogy is fél, szívem. Majd meglássa. A sneff nem bántja magát. Várjon csak. — Menjünk még tovább, feljebb, szívecském, oda, a domboldalba; lássa, ahol az a rezgőnyárfa-csoport nyúlkál az ég felé; ott szokott húzni a sneff legjobban.

Az asszonyka megállott; komolyan nézett az urára. Összecsucsorította a száját: — Hogy 13 mondja? Azt mondja: krojkrojcroj!

Kacagott s az ura nyakába ugrott. Heki bömbölt; ő már szeretett volna a bokrok közt bujkálni, sneff után. — De most rászólt a gazdája; leintette: — Pfuj, öreg! Majd máskor. Ma nem bokrászunk, vén csacsi.

Feljebb mentek. A domboldal csupa pázsit vol* és egyszerre csak egészen elkékült. Rengeteg ibolya nyílt ott. — A föld ibolyaililatot lélezett Innen nem lehetett egykönnyen elmozdulni. A fiatalasszony letérdelt, úgy simogatta, csókolgatta, szedte a csuda kis kék virágot. Biztatta az urát: — Maga is, lelkem, maga is! Nem volt kis kosara, levetette a fejkendőjét, abba gyűjtötte a kincsét, amennyi belefért. Még amikor tovább csalta is az ura, vissza-

viasza nézett; csókolta a szemével a gyönyörűséges kékséget, amitől meg kellett válnia.

Mire a rezgőnyárfákhoz értek, már lement a nap. Kezdődött a szürkület.

Az ég kéksége halványodott; a rajta úszó felkők elborultak.

A gyöngé rügyezés zöldje, idelent, megfakult.

Az erdő szívéből mintha nagyon finom fátyol emelkedett volna fel ködszerűen és árnyékot borított volna mindenre.

Az énekes madarak elhallgattak lassankint mindegyre kevesebb hallatszott a sármány-cirrecésből, a cinke-surrogásból.

Még csak a fekete rigók üzengettek egymásnak, szerelmesen.

Csánk szétnyitotta kis vadászszekét, amelyet,, a felesége számára, szíjjon rádobott volt a hátára.

— Ide üljön, szívem; — csendesen legyen, figyeljen. Nemsokára mozog már a sneff.

Az asszonyka utánozta az ura suttogó óvatos hangját: — Hol van most az a sneff? — kérdezte titkolódzva.

—A sneff most valahol a bokrok közt van;; még vár; arra vár, hogy minden elcsöndesüljön.

—Ost ott van a párja is? Úgy-e, mondja.

—Iszen, ha ott volna! — Akkor nem volna boldog az ebadta sneff je, hogy ott hagyja, — kötekedett a vadász.

—Azok is úgy szeretik egymást? hol a párja, mondja?

—Hja, talán még nincsen is. Most keres majd; — talán épp ma este; ha minden csendes lesz, felrebben, elindul; végigjárja odafent az erdőt; szállszál, mint a lélek, halkán, lágyan; lenéz, széjjelnéz, körülnéz, sneffkisasszonyt keres; — mindenütt szólítja, hívja: „cpsz! — kro-kroj“ — „hol vagy, kis, menyasszonyom?“

—Úgy mondja, hogy szinte megborzongok

belé. Na, mondja tovább; hát aztán? Ha egymásra találtak, mit csinálnak?

— Akkor kergetik egymást; — a sneff-kisaszony van elől; a sneff-úrfi utána siet és nyújtogatja ám a hosszú csőrét!

— Csókolódni akar?

— Dehogyan akar. A isneff nem csókolódik; csak a galamb. Tudja-e, galambom.

(Hirtelen lehajolt és nagyot cuppantott a félsége piros arcára.)

— Jaj! Vigyázzon; — nem vagyunk ám magunkban.

Heki csakugyan ott volt mellettök és a farkát csóválgatta. Csánk rászólott:

— Heki! Dropp! Feküdj! Meg ne moccanj!

A vén vizsla hasra vágódott s elnyúlt. Még a szeme se rebtent.

— Szívem, kis galambom, most lehet ám, de hamar! . . . Még egyet . . ., még egyet . . ., no még! ...

— Maga bolondos, — nyögdecsele az asszonyka. *borzongva*. Maga telhetetlen . . . hallja-e, jön a sneff, pszt!

Hallgatództak.

Csend volt. Már a fekete rigók is elhallgattak. Egyetlen egy sikkantott még egyet, jó messzire innen. Talán megijesztette valami; róka, vagy nyest, amely ott bujkálhatott a rigó bokra alatt. Hisz már este volt; igazi este, -amikor az éjjeli állat is mozdul, ébred s kezdi a maga pályafutását.

A langyos esti levegőben imbolygó kis árnyak villantak el odafent. Csánk riadtan kapta fel a pus-káját, de megint csak levette a válláról. — Szárnyas egér, — súgta a csudálkozó asszonykának. — Majd azt hittem, hogy sneff.

— Jaj istenem, nem ragad a hajamba? Ügy szokott ám! Adja a zsebkendőjét, hadd kötöm be vele a fejemet. *Az én* keszkenőm tele van ibolyával.

— Persze! hogy minden sneff egy mértföldnyiről meglássa azt a fehér lepedőt. Itt a kalapom, fogja, ne féljen, hallgasson; legyen csendben.

— Maga nem fázik meg? Magának nincs sok haja. (Feltette a kalapot.) — Mondja, illik az arcomhoz? Mit szól hozzá?

— Ha el nem hallgat, mindjárt agyon pusziлом. Nézze meg az ember. — Nem volt elég az imént?

Az, asszony hamisan int nemet, elfojtva kacag. Az ura vele kacag. Heki nyugtalanul nyöszörög mellettök. Bizonosan ilyesmit gondol magában: manó látott még ilyen sneff húzást; — ezek csak elszerelmeskedik innen az óvatos tündérmadarakat.

Csakugyan megint csókolódtak. Heki illedelmesen fordít nekik hátat. A szárnyasegerek visszakanyarodnak, úgy lesik, hogy ugyan mi folyik itt; micsoda társaság ez a sötétedő erdő magányában.

A közelben nagy kakatolás, zajos, szinte robajió repülés támad. Egy fácánkakas emelkedik fel a gazosból; száll messzire, felgalyaz, megtelepszik egy fán, éjszakára.

Ez már igazán a késő estét jelenti. Most már a fácánok is éjjeli szállás után néznek, hogy odalent, a bokrok alján, baj ne érhesse őket.

Heki emelgeti lógó fülét, úgy bámul a kakatoió kakasra. Fent érces károgással húz át egy szürke varjú; az is éjjeli szállásra megy, a fészkéhez, amely a nagy erdők egyik magányos fáján várja.

Minden van, csak sneff nincs; — nem is érdemes lesni, várni; — nincs itt most egyéb igazi gyönyörűség, mint amiben úgymint a legtöbb jó van a világon. A boldog két szerelmes egymás nyakáb-i omlik . . .

„Cpsz! — cpsz! . . . Kroj-kroj! . . .“ hangzik í'eietők ebben a pillanatban.

Hamar szétrebbenek; — a férfi a puskájához kapkod; — célozni próbál; — késő! — A homályos

égen már messzire van innen az egymást kergető sneff-pár.

Elől surran a kis sneff-menyasszony; utáni szerelmes pisszegéssel a vőlegénye. Már nem is látni őket; — már csak abból tudni hogy merre járhatnak, hogy onnan hallani még az elhaló, távolodó pisszegést: „cpsz! — cpsz! . . .“

Mintha az egész erdő hallikán visszhangozná a esittító, csendre intő, suttogó pisszentést, amlivel a vándorló sneffek elbúcsúznak most innen.

Heki nyöszörög.

Az asszonyka felrebben arra. Az urához simul, úgy suttogja: gyerünk haza, édes.

JÁTÉK A TÚZZEL.

A Tarcsay-kastély kertjében -nyílt a basarózsza. Olyan vérfoltosan piroslott, mintha valami nagy szívből cseppenként hulldogált volna a gyep közé. A piros foltokon túl normann-fenyők sötét fala szegte a kertet. Azután kezdődött az erdő a fácánossal, ahol esténként a felgalyazó kakasok nagyokat rikoltottak.

A ház asszonya a verandáról nézte, hogyan húzódik a basarózsák közt az erdő irányába az ura, meg az unokanénje, aki nálok nyaralt. Telivér nagyvárosi asszony volt a vendég, akinek még itt a pusztán is első gondja a toilette körül forgott. Nyár lévén, fehérben volt. Az embernek a szépséges Apolló-lepke juthatott eszébe róla.

Tarcsayné a szemével kísérte őket, amíg láthatta: amíg csak el nem tűntek a haragoszöld fenyőfal mögött. Milyen szép pár, gondolta, és tűnődve hajolt kézimunkája fölé. Időnkint boldog pillantásokkal kereste a veranda előtt levő homokos térségen a kis gyerekeit, akik ott játszadoztak. A fiúcska zajosan parancsolgatott piciny hűgának, aki áhítatosan leste szavait. — Ha szárnyok volna, oltárképek lehetnének, gondolta a mamájok.

Ezalatt azok ketten eljutottak az erdei ösvényig.

Idegeneknek arrafelé tilos volt a járás-kelés. Aki ott megfordult, az bizonyos lehetett benne, hogy senkivel sem találkozik. Eleinte még csak volt az ös-

vény mentén egy-egy pad, de azután egészen belevesztett az út a sűrűségbe. Az utolsó pihenőhely egy ledőlt fatörzs volt, amelyet beborított a repkény. A fehér asszony itt megállott.

— Ne menjünk tovább, Bandi, — ülünk le egy kicsit; beszédem van veled.

A férfi kérdő arccal ereszkedett le a fatörzsre. Messziről kakuk szólt. A megbolygatott repkény közt elsurrant valami: — talán egy gyík. Fülledt volt a levegő.

— Parancsolj velem, Lenke!

Az asszony láthatóan küzdött magával, úgy lélezett, mintha hegyre kapaszkodott volna. Tarcsay meg akarta fogni a kezét. Nem engedte, elvonta.

— El kell mondanom valamit neked; pedig áru-
lást követek el. De ez a játék nem folyhat tovább.
És én nem maradhatok itt tovább.

— Játék?! ... és megszököl a folytatása elől?
Az asszony lesütötte a szemét.

— Számítok rá, hogy minden szavam magunk
közt marad. Edit sohasem bocsátaná meg, — mondU
anélkül, hogy a kérdésre egyenesen felelt volna.

— Tehát óróla van szó?

— Óróla is.

— Hát még?

— Mirőlunk, kettőnkéről.

— Folytasd, kérlek.

— Nem fogsz megneheztelni?

— Terád?!!

Az asszony megértette és most maga nyújtott kezet a sógorának, aki azt gyöngéden megcsókolta,, de, szinte tüntetően, rögtön el is eresztette. Várt.

— Én nem a magam jószántából jöttem mos^w
hozzátok, Bandi. Editnek szüksége volt rám; —
hívott.

— Ebben még semmi rendkívüli sincsen.

— Várj egy kicsit. Felelj nekem őszintén: szeretted te Editet, amikor elvetted?

— Furcsa kérdés. Persze, hogy szerettem. Mién aíkarod tudni?

— Mondd meg előbb: szereted-e még most is. Tarcsay elgondolkodott. Azután nyílt tekintettel felelt:

— Szeretem, mint egy édes jó gyermeket; mint a legjobb feleséget; mint a gyermekeim anyját.

— Csak úgy?

— Nem elég ez? Edit tökéletesen beéri vele.

— Tartok tőle, hogy tévedsz.

— Mondta?

— Nem ilyen világosan. De én ismerem. Nemcsak rokonok, hanem igazán jó barátnők is vagyunk. Már az intézetben azok voltunk.

— Pedig te idősebb lehetsz vagy három évvel.

— Csak kettővel. És aztán Edit a komolyságával hamar lett nagy leány. Most mond meg nekem őszintén: amióta elvetted, csakugyan volt valakid, akit másképen szerettei?

Tarcsay merőn nézett az asszonyra. Nyomatékkal mondta:

— Van. De miért kell ezt olyan határozottan tudnod?

Az asszony elpirult. Zavarosan védekezett.

— Ne érts félre; nem arra vagyok kíváncsi, hogy kicsoda ...

— Úgyis tudod. Megmondjam?

Úgy tett az asszony, mintha ezt nem hallotta volna. Sietve magyarázta.

— Nekem tudniillik azért kellett moost idejőnőm, hogy elhódítsalak valakitől, akit nem ösmerek.

— Ez alaposan megtörtént. Meg lehetsz elégedve.

Kis ideig csend volt ... A férfi szólalt meg újra.

— Eszerint összeesküdtek ellenem. Mit mondott neked Edit? Beszélj bátran, ha már elkezdted.

— Ő szeret téged, nagyon szeret.

— Jó-jó; de mit mondott egyebet?

— Talán mindent. Sokat leveleztünk; nagyon bizalmasan.

— Akkor tudhatsz róla, hogy mindig jó férj voltam.

— Erről tudok.

— Pedig nem minden volt „fenékgig tejfel“ az életemben.

— Tudom.

— Panaszkodott neked?

— Csak kitaláltam egyetmást; — a sorok között. De hogy is kerülhettetek ti össze?

— Lásd Lenke, ebben a kérdésedben tulajdonképpen az én teljes igazolásom van. Te is úgy látod,, hogy nem voltunk igazán egymásnak valók.

Az asszony némán játszadozott a napernyőjével.

— Amikor arra szántam rá magamat, hogy megházasodjam, már azok közé számíthattak, akik a nem házasesembereknek való szertelenségeket kitombolták magokból. Edit mindazok közt, akiket ösmertem, a legtisztább lelkű kisleány volt és engem szeretett. Minden gondolata én voltam; ez hízelgett nekem és büszkévé tett. A gazdaságomat elhanyagolt állapotban vettem át; eleinte volt vele gondom, munkám. De azután hiányozni kezdett valami.

— Milyen hálátlanok vagytok ti férfiak.

— Nézd Lenke, én nemcsak egy nagyon jó asszonyra vágytam, aki mindig egyformán fehér cukor, édes, de zamat nélkül. Engem az a szent jóság, amely Editből csakúgy sugárzik, meghat, de egy kicsit untat is. Neki semmiről sincsen véleménye és az életem meglehetősen szürke mellette.

— Ezért kerestél változatosságot. Ezért udvarolgattál . . .

Tarcsay vállat vont.

— Udvaroltam! Ahogy minden valamirevaló

férfiember, minden valamirevaló asszonynak udvarol. Szokásból, illendőségből, időtöltésből, udvariaságból

— De nagyon sokat voltál el hazulról Gyanút keltetél.

— Amióta itt vagy, már hat hete, a lábamat sem tettem ki a pusztáról.

— Ez az.

— Mit akarsz ezzel mondani.

— Most nekem udvarolsz.

Tarcsay nevetett.

— Magatok akartátok. Az imént mondtad.

— Fájdalom, igaz.

— Csakhogy most minden egészen másképen van. Mert — én beléd szerettem.

— Hallgass erről Bandi.

— Meglep a vallomásom? nem tudtad? nem érezted? mered mondani? — Kell az ilyen asszonynak sokat beszélni?

A sok kérdés szinte elárasztotta az asszonyt. Egyikre sem bírt, vagy nem mert felelni. A férfi folytatta.

— Most hát tudom, hogy teneked meg kellett volna engem „gyógyítanod“ valami betegségemből, ami nem volt. És amikor beteggé tettél, azt hiszed, elmúlik a bajom, ha azt mondod: nincs tovább a játék.

— Bocsáss meg, nem így akartam.

— Azért kellett most megváltanod, hogy minden csak játék volt, hogy kiábrándíts. A lelkipurdálás bánt. De nem miattam, sőt még csak nem is Edit miatt . . .

— Az asszony csudálkozva várta a folytatást.

— Magad miatt, fejezte be a férfi,

— Hogy érted ezt?

— Úgy, édes Lenke, hogy mialatt a tűzzel játszottál, magad is megégtél. Mert te is szeretsz, engem.

Az asszony felpattant, hevesen tiltakozott.

— Nem igaz! Nem igaz!

— Maradj csak szépen a helyeden ... Ha elkezdted, ne hagyjuk annyiban. Hisz én hallgattam. Neked volt halaszthatatlan beszélni valód velem. Én nem kérdeztelek. Ami engem érdekelt, azt én úgyis tudtam. Te éppen úgy vagy az uraddal, mint én Edittel, vagy még úgyabbul. Az urad derék ember, de az egész életed csupa hétköznapi vele. Én egy lilomot kaptam, aki inkább szent, mint asszony. Te egy automatának vagy a felesége, aki a pénzkérés hajszájában nem is ér rá, hogy szerelmes féj legyen. Az én Editem máig is leányos riadozásait titkolja saját maga előtt, hogy viszonya van egy férfival, aki az ura. De tiköztetek meg éppenséggel olyan az élet, mintha a házasságtok igaz sem volna. Szököl az urad elől, akit sohasem szeretted.

— Rosszul esik, hogy bántod; hallgass kérlek.

— De az nem esett rosszul, hogy elvedd az eszemet és akkor azt mondd: játék volt elég volt; nem maradhatok tovább ezen a veszedelmes helyen.

— Hallgathattam volna.

— Akkor fél munkát végeztél volna, vagy még rosszabbat. Talán azt hiszed, megmentenél Edit számára, ha ő most már nem valaki mástói féltene, hanem téled? Nyilatkoznod kellett, hogy felébbressz. Hanem azt már én találom ki, hogy nem is mersz tovább „játszani“, mert érzed, hogy nagy a tét; — de nem az enyémet félted, hanem a magadét.

Egy nagy hársfa volt előttök; annak a lombja, közé most egy sárgarigó röpött s ott fuvolázni kezdett. Az asszony azt találta ki ürügynek a hallgatásra, hogy odafigyelt. Csak később fordult a sógorához.

— Honnan mered te mindezt ilyen határozottsággal megállapítani?

— Onnan, hogy már rég megszűntek a kis kacérkodásaid, amelyek nem tartoznak az igazi lé-

nyedhez s amelyek miatt én sokszor gondoltam eleinte: be kár ezért az asszonyért! Te ma egészen más vagy, mint voltál és minél jobban elfelejtgeted a „szerepedet“, annál tisztábban látom, hogy milyen kincs vagy.

— Igazán annak tartasz?

— Úgy-e, örülsz neki. Mondd, hogy örülsz.

— Szólásfonna, udvarlás. Sok asszonynak mondtál már ilyet.

— Félsz örülni ... Azt hiszed, abban vallomás volna.

— Nem bírom ezt a hangot, Bandi. Nyugtalanítasz velem.

— Most már késő; én már nem tudok másképen.

— Lásd, — ezzel üldözöl el. Mert inkább meghalnék, semhogy fájdalmat okozzak Editnek.

— És ha nem okoznál? Vájjon nem lehet azt elkerülni? Ettől az aggodalmadtól még nagyon boldoggá tehetsz.

— Az asszony megdöbbsz.

— Komolyan mondd ezt? feltételeznéd rólam?

— A hazardjátékom után, amelyben számomra annyi ígéret volt, te ezen megütközöl? Magad akartad, hogy szeresselek.

— Íme a bűnhődésem. Még csak nem is tisztelsz; — megvetsz.

— Imádlak és te ezt jól tudod.

— Nem, nem igaz; nem szeretsz; akkor nem beszélnél így velem,

— Csak pörölj; csak szidj. Gyönyörűség az nekem. Felszabadítasz rá, hogy meggyőzzek.

— Úgysem hinnék neked; sohasem bírnék hinni. Nem abból a fából faragtak téged; — tudok én sok mindent. Az egész múltadat tudom. Könyvet írhatnék rólad.

— Lenke, édes kis Lenkém, tagadod még, hogy-

szeretsz? Lehetne ennyi szemrehányás másképp a szavaidban?

— Képzeld! Csak hitesd el magaddal. Igazán tiszta örület, amit művelsz.

— Hát felelj egy kérdésemre.

— Kérdezz.

— Ha nem volna feleségem, lennél a feleségem?

— Mit felelhetek erre? — Úgyis mindegy. Csak azért sem lennék.

— Még egyet kérdezek. De erre úgysem mernél őszintén felelni.

— Most már követelem, hogy kérdezz.

— Ha elválnék Edittől, lennél a feleségeim?

Az asszony megrezzent.

— Bolond, eszeveszett. Most már elég legyen ...

— Látod hogy nem felelsz.

— Ha Edit tudná, hogy miket fecsegünk itt össze-vissza!

— Ha csak el nem árulsz . . .

— Milyen csípős vagy. Megérdemlem, úgy-e.

— Nagyon szeretlek, ennyi, az egész. Elvetted az eszemet.

— Még egy szó és itt hagylak. Már megyek is.

— Akkor búcsúzzál el tőlem. Csókolj meg ...

— A vallomásaid után? Annak örökre vége édes barátom.

— Máskor is megcsókoltál,

— Mint a sógoromat.

— Csókolj meg úgy.

— Ohó! soha többet. És kérek, ne kínozz. Már is úgy érzem, mintha bűnös volnék. Én még ma utazom,

— Utánad megyek.

— Más sem hiányoznék. Mi lenne Edittel mit gondolsz?

— Akkor itt pusztulok el valahogy, akárhogy.

— Istenem, mit csináljak már veled, Istenem

— Csókolj meg. Azután békén hagylak. Ennyit csak megérdemlek a nagy játék veszteségem után.

Az asszony idegesen simította végig a halántékát. Töprengett. Küzdött magával.

— Esküdjél meg, hogy ez lesz utolsó erőszakosságod.

— — Esküszöm akármire.

— És hogy — nem udvarolsz többet annak a másíknak.

— Esküszöm — esküszöm; de mit érdekel ez téged, ha úgy sem szeretsz?

— És arra, hogy szeretni fogod Editet.

— Arra már régen megesküdtem.

— Szépen megtartottad.

— Amennyire csak ő maga megbírta tarttatni velem.

— Mire eskesselek még? ... hogy igazán békét hagysz azután.

— Arra, hogy szeretni foglak, amíg élek.

— Látod, milyen javíthatatlan vagy...

— Gyógyíthatatlan vagyok. Egyre betegebb vagyok. Hiszen látod.

— Akkor nem lehet. Sohasem mernék Edit szeme közé nézni. Megyek innen.

— Újra felugrott a fatörzsről; néhány lépést tett bizonytalan irányban a gyepen; tétovázva nézett szét; figyelni, hallgatódzni látszott. Halvány volt.

— Senki sincs itt, ne félj; — gyere vissza! — suttogták még a lombok is a férfi esdeklő hívásával.

— Né zaklass, nem megyek. Úgy sem megyek.

— Ha így hagysz el. baj lesz, meglátod.

— Legyen eszed; isten áldjon meg Bandi ... A férfi mellette termett és megragadta a kezét.

— Ameddig el nem engedlek. Nézz meg jól és lásd. mi van bennem. Ha meg nem csókolsz, ha egyetlenegyszer, egy picit meg nem csókolsz ...

Az asszonynyal forogni kezdett a világ. Már iga-

zán csak szabadulni vágyott, akármí áron is. Vergődő kezét vaskapocs szorította, őt ma^át bágyasztó mágnes ellenállhatatlan ereje vonzotta, Úgy hajoltak összebb-összebb, lassan, mint két szellőingatta lomb.

— Bandi! . . . Lenke! . . . hol vagytok? — hangzott ebben a pillanatban a normann-fenyők felől.

— Szent isten, ez Edit! most rögtön eressz el! Szétrebbentek.

Az asszony a napernyőjét próbálta nyitogatni mintha amögé akart volna bújni. Kétségbeesve intett a férfinak:

— Kiálts neki; hívjad; — én nem bírok szólani. Tarcsay összetette a kezét.

— Csókolj meg hamar-hamar ... Már csak a levegőnek beszélt.

Az asszony nem várt tovább. Előre szaladt; vissza, a kertbe.

— Itt vagyunk, jövünk! —kiabálta aközben remegő hangon, lélekzete fogytán. De azért csak futott.

Mire Tarcsay a basarózsák táján hozzájok csatlakozott, a két asszony hangosan kacagott valamin.

ÖVÉK A VILÁG.

A gyönyörűen havas táj országútján két csillogó szánka jött egymással szemközt. Az egyik a Halász-major felől, a másik a tengelyi pusztá irányából. Azon a ponton találkoztak, ahol az országútról egy mezei dűlőre lehetett letérni, a nagy rónaság felé. Az egyik szánkának persze balra esett a letérő, a másiknak meg jobbra. A dűlőútra kanyarodás előtt egyszerre állott meg mind a két szánka:

— Hóha-hó! ...

— Szervusz, Bódi! — kiabált át a Halász-majorbeli szánka ura a másikra. — Szervusz Marci! — hangzott a szívélyes üdvözet onnan is. — Úgy látom, egyfelé törekszünk; hadd lássalak már egy kicsit közelebről; ezer esztendeje, hogy nem láttalak.

A két úr egyszerre kezdett lecihelődni a szánkóról. De nemcsak ők, hanem a társaik is. A Halászcék szánkáján, az úr mellett, egy bebugyelkázott fehér galamb csücsült, egy hamisszemű kisleány, aki, mire az édesapja lehurcolkodott, a másik oldalon már úgy leröppent az alacsony ülésről, akár a pipiske az árokparról az útra. A másik úr, karvai Karvay Boldizsár vala a fiával, a sebesülten hazakerült zászlóssal, akit néhány heti üdülésre hazaküldtek a kórházi kezeléssel. A zászlós is lelépett a szánkáról és ámbár egy kicsit bicegve, a szomszédék felé indult.

Mindnyájan megörültek egymásnak. Hamar kiderült, hogy ugyanegy járatban is volnának. Mind a ketten orosz, foglyokat szeretnének kapni a „táborból“. Nagy a hiány munkáskézben.

— Akkor ne sokat ácsorogjunk, — indítványozta az öreg Halász. — A gyerekek üljenek a te szánkára és menjenek elől, hogy vigyázhassunk rajok. Te pedig gyere ide hozzám, — annyi a beszélgetni valónk.

Így történt. A gyerekek a Karvayék szánkóján dőre surrantak. Az öregek a másik szánon követték őket és elmélyedtek aközben mindenféle komoly beszélgetésbe, gazdálkodási bajok megállapításába.

*

A két gyerek kis ideig némán ült egymás mellett; mind a kettőn elfogódást lehetett volna észrevenni, ha lett volna, aki figyelje őket. Azután a zászlós megszólalt:

— Mondja, Katica, miért nem válaszolt a levelemre?

A sötétszemű fruska elpiruk; gyönyörű, lelkes szemét a legényke felé fordította:

— Nem kaptam én magától levelet, — mondta mohó mentegetődzéssel.

A fiú olyan tekintettel csudálkozott, amelyben az örömmek s az elégedetlenségnek egyképen volt nyoma.

— Istenem — mondta — akkor mégsem úgy van, hogy szándékosan mellőzött; (emiatt volt a szemében az öröm) pedig milyen hosszú levelet írtam! (Ennek a gondolata bántotta: hogy minek vész el éppen az ilyen levél.)

— Nem kaptam, — erősítette a kisleány; — semmit sem kaptam én.

— S ha megkapta volna a leveletem, válaszolt volna rá?

— Hogyne!

— Szívesen?

— Szívesen!

Az ifjú olyat lendült a szánkában, hogy majdnem kifordult belőle.

— Hurráh! Akkor minden jól van; akkor nem búsulok tovább! — kiáltotta.

A leányka elpirult. Mosolygott egy kicsit, de nem merte mutatni, hogy valaimi kellemeset érez.

— Ne kiabáljon úgy, — «súgta, jelentősen intve fejecskéjével a kocsis felé.

A fiú megértette.

— Süket, — mondta boldogan, abbeli nekiszedett örömeiben, hogy a leány ezzel a bizalmas intésével titkos összeesküvésnek válik részesévé, ő vele együtt.

— Édes Katica! Édes kis Katica! — áradozott a hevülő zászlós, de nem tudta folytatni. Csak nézte a mellette riadtan meghúzódó eleven virág-szálat, aki csak a feje elfordításával próbálta megértetni, hogy nem akar többet is hallani.

De a zászlós már máshol is kiáltotta a tűzpróbát; nem hagyta abba, amit elkezdett; csak várt egy kicsit; hisz' olyan gyönyörűséges, olyan minden vér cseppet a szívére kergető érzések fojtogatták.

— Édes kis Katicám! — tört ki végre belőle, — nagyon szeretem magát! ...

Ez hát megvolt mondva nyíltan. A leányka öszszerezett és most már ő lendült olyat, hogy majdnem kiröppent a szánkából. De a zászlós utánakapott s megfogta.

— Hallgasson! Eresszen! — mondta Katica szemérmesen.

— Nem hallgattam-e eddig? — mormolta a zászlós, miközben a leány karjáról lesiklott a keze; — pedig tudta maga ... tudott maga mindent. És aki nekem *akkor azt* meg tudta tenni, az nem lehet irántam egészen közönyös.

— Mit tettem én? Mikor tettem én valamit? —

riadozott a leány és nagy szemét félénk kíváncsisággal nyugtatta a fiú arcán.

—Édes Istenem, már nem emlékszik? Igazán elfeledte? Amikor a tavasszal, — ó, már háromnegyed éve! — arra kértem magát Petőéknél a nagy kert lugasában, amikor a többiek onnan egy kicsit kivonultak, hogy eressze le a haját egy pillanatra, azt a csudaszép, rengeteg haját, csak egy gondoltonyi kis időre, s...

—Éppen akkor véletlenül leesett a kontyom; igazán nem akartam; de a tenniszezés közben meglazult ... — hadarta a leány tiltakozva.

—Még ezt is elveszi tőlem?

—Olyan nagy bánat volt a hangjában, hogy a leány megsajnálta:

—Nem veszem el, —mondta hirtelen — azért sem veszem el. Gondoljon, amit akar.

—Katicám!

—A zászlós a jó meleg szánkótakaró alatt a kis leány kezét kereste.

—Adja ide, szívem, adja ide, hadd szoríthassam meg egy picit.

—Nem! Hova gondol? Nem. Látnak is . . .

—És ha nem látnának?

—A leány hamisan mosolygott:

—De látnak.

—Feleljen, könyörgök.

—Mondtam már, hogy: de látnak.

—Katica, maga kegyetlen; látja ezt a sok havat? Maga is ilyen fehér, hideg, ragyogó, megbüvölő, de fagyos. Mondja, ha már nem bírtam magammal és mindent megvallottam, mi lesz most már énvelem?

—Az Isten majd megsegíti és hazakerül épségben, végképen.

—Nem a jó Istennel van nekem most bajom, Én most csak azt akarom tudni, gondolt-e rám . . . nem, ez nem elég, nekem ennél több kell, sokkal

több: szeret-e egy kicsit. Mondja, kis Katicám? Gondolja meg, mit mond; mert ha nem szeret, akkor én biz' Isten nem jövök vissza többet soha — soha ...

A leány megszeppent. Anyáskodó gyöngédséggel mondta:

— Lássá, nincsen esze.

— Szeret-e? Erre feleljen nekem.

— Ahogy maga mondta, — volt a rebbenős, szemérmes, halk válasz.

— Hogy mondtam? én istenkém.

— „Egy kicsit ...“ Így mondta.

A zászlós most már nem bírt boldog meghatottságával. Odaerőszakolta a kezét a kis leány muffjába és szótlanul szorongatta az engedelmessé vált kezecskét.

A szánka eközben röpült; a havas táj egyetlen végetlen-fehérségbe veszett; alig látszott rajta egy-egy kis sötét folt; egy-egy félig behavazott bokor . . . a csutkaföldek mentén gubbaszkodó fogolycsapatok; messzire innen néhány varjú lomha» húzott el valamerre, ahol tanyák vannak.

Olyan igazi tél volt; a lovak fülére, sörényére zúzmara-gyöngyök rakodtak le; a levegő tisztának látszott, mégis tele volt párázattal, amely parány! jegechullatással üledett le a Szánkára s a benne levőkre. Még a nagy csend is a teljes, tökéletes telet bizonyította. Sehol senki; még egy cippanó madár sem. És mégis tavasz volt; édes, verőfényes tavasz; a hótenger szikrázásából is. kiáradó tavasz.

A zászlós megszólalt.

— Fel vagyok terjesztve kitüntetésre és előléptetésre; mindennap várom a tisztí kinevezésemet; még édesapám sem tudja; megakartam lepni, csak magának mondom meg.

A kisleány egy picit visszaszorította a fiú kezét

— Úgy tekintem magát, mint a menyasszonyomat! . . . súgta a zászlós.

— Jaj!...

— Mint a kis feleségemet!

— Jaj!

Ez a két elsúgott ijedt „jaj“ olyan volt a fiúnak,, mint a szférák muzsikája.

Mind a ketten megorzongtak, de nem a hidegtől.

— Katicám, lelkem, ezentúl ír, úgy-e? akkor is ír, ha tőlem nem kap hírt, tudja, milyen nehéz az néha, hogy ott kint írjon az ember. Különbö teszek én arról, — mondta hevesen, elszántan.

A leány megint azzal a néma kérdéssel, azzal a rebbenős tekintettel fordult hozzá:

— Tudja mit? én *még ma* megkérem az apjától.

— Szent isten!

— Én nem bírok úgy visszamenni a poklok tornácára, ha nincs, ami az üdvösségem reményével védjen meg minden rossztól. Ha magát most ide nem ígérik, akkor én elesem, érzem ...

A leány elsápadt.

— Kérjen meg inkább, csak ne mondjon ilyeneket. (A szeme elborult, könybe lábbadt.)
összenéztek.

A fiú kivejtte a zsebkendőjét s meghatva törölte meg a kisleány könyes szemét. Azután egymásra mosolyogtak.

A szánka befordult az állampusztára, ahol a rabokon kívül a fogolytábor lakói is el voltak helyezve.

A két gyereknek már csak pillanataik lehettek ilyen édes kettesben. A fiú valamit akart még. Sürgetve kérdezte:

— Katicám, édes kis Katicám, addig is, amíg a szüleink megtudhatják . . . nem merte folytatni, benső megdöbbenéssel csak annyit tett még hozzá:
— *igen?!*

A kisleány lesütötte a szemét és kis vártatva, alig észrevehetően bólintott; a szája csak annyira nyílt meg, amennyire egy lélekzetvételhez kellett. A fiú mégis meghajlottá: a remegő „igent . . .“

Amikor a szánkák megálottak s az urak kiszállottak, a két öreg elbámult a fiatalokon.

— Nézd, — mondta Halász Karvaynak, — nézd, milyen pirosak; majd kicsattan az arcuk.

Karvay-papa legyintett:

— Hja, a fiatalság! Ezeké a világ.

VACSORAKÖZBEN.

Az úr (zajjal lép be az előszobába; ledobja a botját a sarokba, a kalapját a fogasra lódítja; a kéze-? lőjét rángatja-igazgatja, úgy halad befelé a lakásba. A szobaleány riadtan lép félre előle. Az ebédlőben a terített asztalnál már ott ül az asszony. Vacsora ideje van): — Jó estét, édesem; ezt már igazán nem kellene tennie . . . Utánam küldöz a kaszinóba; az ember röstelkedik; még majd „alakká“ leszek, akinek számon tartott kimenője van . . . Afféle papucshős hírem támad; tetszenék ez magának?

Az asszony (szép, komoly arcú fiatal nő, csupa; erély és nyugalom): — Isten hozta, Kálmán; most félkilencre van és maga azt mondta, azt ígérte, hogy nyolcra itthon lesz. Csak a rendes pártiját játszotta a kaszinójában s én tudtam ezt. Nem zavartam meg tehát olyasmiben, ami az elmaradását indokolná. S a vacsorát én nyolc órára készíttettem el.

Az úr (indulatosan): A vacsora! . . . bánom is én a vacsorát!

Az asszony (nyugodtan): De én bánom.

Az úr: Akkor tetszett volna magában vacsorázni.

Az asszony: Erről lehetne beszélni — *ezutánra*. De mára ilyen megállapodásunk még nem volt. És maga nyolcra ígérte, hogy itthon lesz.

Az úr (legyint és dűnnyög): — ígértem; persze, hogy ígértem, de ottfeledkeztem.

Az asszony: — És ha én „feledkeztem“ volna valahol s aztán most maga várna?

Az úr (felpattan): Az más!

Az asszony: Miért *más*, ha szabad kérdezni? Azt hiszem, sőt bizonyosan tudom, hogy ebben alaposan téved; de most együnk. (Csönget, a szobaleány behozza a tálat, leteszi az asztal közepére, aztán kimegy. Ez a házirend. A cseléd minél kevesebbet legyen útban. *Az asszony folytatja:*) Evés-közben is beszélgethetünk. Lássá, spárga van, tejfőllel, ha az ilyesmivel sokáig várunk, tönkremegy, odaég, elsül; nem volna kár érte?! De hisz' nem is a spárga lényeges, hanem a szótartás. Nézze, itt van egy pár szép vastag szál, nagyon friss, tartsa a tányéját. Ha az ember azt mondja, nyolcra itthon leszek, akkor nyolcra legyen itthon. Miért *más* az, ha *magáról* van szó? Most már megmondhatja. Kíváncsi vagyok rá.

Az úr (kissé gúnyosan és benső bosszankodással): Köszönöm a szíves engedelmet. Azért *más*, mert én férfi vagyok; a ház feje vagyok: azt tehetem, amit nekem tetszik; vagy nem?!

Az asszony (határozottan): Nem.

Az úr (leteszi a villát, úgy néz kérdően a feleségére. Vár.)

Az asszony: Nem teheti azt, ami ellenkezik az illemmel, az udvariassággal, a gyöngédséggel, egy szóval mindazzal, amire én a férjemtől *feltétlenül* számítok.

Az úr: No, és olyan nagy dolog volt? . . .

Az asszony: Hogy a partija időn túl is előbbre való legyen *nálamnál?! Igen, ez nagy dolog.*

Az úr (magában lázadozva): És ugyan mit tenél, ha azt mondanám, hogy ilyen semmiségek miatt nem engedem magamat kizökkenteni a kerékvágásomból? Mert az csak frázis, hogy a párti előbbvaló lenne náladnál, ebben megnyugtatlak.

Az asszony: Köszönöm. De ha ezentúl nem tartod meg a szavadat, akkor majd én is feloldva érzem magamat az enyém alól.

Az úr (gúnyosan): Ah, lám, a kis Francillon!

Az asszony: Erre nem gondoltam, de különben is tévedsz; én nem lennék „Francillon“; Francillon egy szegény, kapkodó, vergődő asszony volt, minden igazi határozottság nélkül.

Az úr: Úgy! S te nem lennél az?!

Az asszony: Nem. (Csenget. A szobaleány másik tálat hoz és kimegy.)

Az úr (nagy szemet meresztve): No, és?

Az asszony: Egyék ebből a rántott bárányból: szerencsére még nem száradt ki; Teréz nagyon ügyes leány; — mit jelent az, hogy: „no, és?“

Az úr: Várnám a folytatást.

Az asszony: Egyelőre nincsen. Én nem fenyegettem magát semmivel sem, mert nem gondoltam rá, hogy fenyegethetném is. De — én szótartó vagyok.

Az úr: Hm-hm! '

Az asszony: Lássa Kálmán, magának tudnia kellett, hogy kit köt az életéhez, vagy: hogy kihez köti magát, amikor utánam járt. Én egy pillanatra sem tévesztettem meg; nem voltam megalkuvó. Amikor a szerelmét megvallotta, nyíltan néztem a szemébe, úgy mondtam, hogy én is szeretem magát; de azt is megmondtam, hogyha csalódnám magában, ha kiábrándulnék, akkor bizonyosan nem szeretném többé és akkor nem is maradnék maga mellett. Én úgy tudtam, hogy maga tetőtől talpig úr, hogy eszes, finom ember, hogy magában meg lehet bízni és hogy engem szeret; természetesen: *naivon* szeret. Nos, én feltétlenül számítok arra, hogy maga mellettem és velem szemben mindezt a tulajdonságát állandóan megtartja és engem boldoggá igyekszik tenni mindenképpen. Én ebből nem engedek.

Az úr (kissé nyugtalanul): Mi panasza lehet rám?

Az asszony: Egyelőre még nem sok, de éppen azt akarom biztosítani, hogy ne is lehessen. Sem ma, sem holnap, sem azután. Hat esztendeje tart a mi boldog házasesetünk és ha nem lehet boldogabb, mint eddig volt: kevesebbel sem érem be, erről biztosítom. Én semmiféle újítást, változtatást, más életrendet, sem ezen, sem azon a címen el nem fogadok; semmivel, ami az eddiginél lelkileg kevesebb, vagy hátrányosabb, be nem érem. Ahogy kezdtük, úgy folytatjuk, vagy sehogy. Hat esztendő alatt maga egyszer sem, — újra mondom — *egyszer* sem látott engem felületesnek, maga iránt kevésbé figyelmesnek, gyöngédnek, odaadónak; vagy tán magának azért volna joga ilyesmihez, mert *férfi* és mert ráadásul még *férj* is? Hatéves férj, harmincötéves korában, az *élete* tetején, amikor a legférfiasabbnak *kell* lennie?

Az úr: Igen, igen, tudom; mindez nagyon szép, de vannak az életben konvenciók ...

Az asszony: Amelyek közül az első az, hogy a feleség soha elhanyagolva ne legyen, egy másodpercre, egy pillanatra sem,. Az a „feleség“ elvégre is sokkal többet tesz az uráért s az urának, amikor neki adja az egész tiszta lényét, az érintetlenségét, az egész életre szóló hűségét; azt a szándékát, hogy csak öneki éljen, hogy végigdajkálja bár még oly erős, hatalmas, férfias urát is az életen: mint amit a sokszor sokfelé tépett férfi egyáltalában adhat a nejeének, még a legjobb szándékok mellett is. Ha az érzelmekben s ha a ragaszkodásnak minden nyilvánulásában nincs teljes egyenlőség és ha a nő ebben megrövidültnek érezheti magát, akkor nagy igazságtalanság történik vele még akkor is, habár egyébiránt tejben-vajban fürödhetnek. A nagy mód, a „jó élet“ sohasem elégítheti ki az igazi asszony lelkét; már pedig, ha a lélek nélkülöz, akkor az álmo-

dott boldogság szertefoszlik s az asszony vagy boldogtalanná vagy a világ szerint rossz, vagy mindkettővé válik . . .

Az úr (közbevág): — A „világ szerint“? Csak a világ szerint?

Az asszony: A legtöbb esetben — *csak*. Hisz' tíz úgynevezett „rossz“ asszony közül legalább hetet az ura maga ront el azzal, hogy nem tud, vagy nem akar vele okosan bánni; hogy a lelki életével nem, vagy alig törődik; hogy a hangulatait, benső nyugtalanságait meg nem látja, meg nem érti, azokkal nem foglalkozik; hogy magára hagyja az asszonyt sok fájdalmas, titkos tünődéseivel, amelyek eleinte talán a férjet illetik, de később eltérülnek valami új lelki élet irányai felé. Az a férj, aki azt hiszi, hogy lelkes asszony — aki tudnillik nem báb és neim gép — beérheti azzal, hogy őt jó gazdasszonyként kiszolgálja, máris elvesztette a feleségében az igazi élettársat; — és vájjon lehet-e megalázóbb, szörnyűbb az önérzetes asszonyra, mint annak a sejtése, megerősödő tapasztalata, hogy az ura, amikor hozzá közeledik, nem a lelkét, hanem a testét követeli s ő maga is nem az érzelmét, hanem az ösztönét hozza, kínálja?! Erre a sorsra jutni én nem akarok, nem is fogok.

Az úr (nagy szemet mereszt): — S te azt hiszed, azt hihetnéd ... hát nem látod napról-napra, hogy kim vagy?

Az asszony: — Dehogy nem; látom én azt; de látni is akarom mindig, folyvást. Azt *mink* nem fogjuk elkezdni, hogy férjemuram külön keresse a maga passzióit, — mert akkor mindjárt be is végeztük. Én nem vagyok és nem leszek „pótolható“. Nekem minden kell, vagy semmi. Én azt akarom, azt várom, azt követelem, hogy az uram a legnagyobb és egyetlen boldogságát abban lelje, érezze, ha a hivatásán kívül, amely előttem is szent és mindenek fölött való, egyedül nekem élhet. Az uram szerelmé-

nek a bensőséges heve rám is ragad, engem is szerelemmel telít meg; de a hidegülésétől egyszerre megdermedek; én tudom az asszonysiker legnagyobb titkát, talizmánját: mindig csak *visszaadni*, — adni csak a *nagyon* szerelmes egyetlenegynek, akinek a határtalanul édes boldogsága által válunk magunk is boldoggá, legyőzöttek is diadalmassá. A magamfajta asszony várát nem lehet bevenni; azi csak föladni szoktuk annak, akin diadalmaskodunk, mert rabunkká tettük azzal, hogy szerethet bennünket.

Az úr: — Ejnye, de sok furcsát tud maga, galambom.

Az asszony: — Gondolkodom; ennyi az egész

Az úr: — Az istenért, mikor ér rá mindezt így kiszelni?

Az asszony: — Amikor magamban vagyok. Amikor maga a pártija után fut.

Az úr: — Ohó, alig néhány napja, hogy rákaptam egy kicsit arra a „pártizásra“ ...

Az asszony: — S máris azt hiszi, hogy a spárga várhat magára nyolc helyett félkilencig.

Az úr (mosolyog): — A spárga?

Az asszony: — Vagy én. Hát nem mindegy az?

Az úr: — De mennyire nem! (Felugrik, odasiet a feleségéhez s kezét csókol neki.)

Az asszony (derülő arccal engedi, hogy az ura becézze): — Nem volt jó a spárga?

Az úr: — Ej, mit a spárga! ... te vagy jó, gyönyörűm, te!

Az asszony: — Hízeltedő! Ne higyie, hogy ezzel félrevezet. Ma nem hiszek magának; egyszer már szószegő volt.

Az úr (hevülőben): — Soha többet! . . Csókolj meg.

Az asszony (elfordul): — Ma nem.

Az úr: — Éppen ma; most, mindjárt!

Az asszony: — Nem, nem! (Ellenkezik.)

Az úr: — Ne légy kegyetlen, ne bánts!

Az asszony (kacag): — *En* bántom? Mivel?

Az ura erővel megöleli. Mind a ketten elfojtva, fuladozva nevetnek.

Az asszony (kiszabadítja magát): — Menjen a kaszinóba; várja a pártija, siessen.

Az úr: — Nem kell; csak te kellesz; ha megcsókolsz, holnap kilépek a kaszinóból.

Az asszony: — Hátha nem csókolom meg?

Az úr (egyet gondol, de nagyot): — Akkor is kilépek!

Az asszony (kitárja a két karját): — Akkor gyere ide! . . .

Minid a ketten a teljes diadal érzetével ölelik meg egymást.

EGYMÁS ÖZVEGYEI.

Parády Ambrus, a Nyírség első gavallérja, elvette a szépséges Tary Évát, akinél nekivalóbb párt hetedhét országon sem találhatott volna. Mégis nagy baj lett a dologból; — pedig nagyon boldogan kezdték.

Azért illettek össze annyira, mert mind a ketten egyformán szilajak, szertelenek, kiszámíthatatlanok voltak; így hát tetszettek egymásnak. Már az a mód is, ahogy Ambrus udvarolt és a szereiméi bizonygatta, szörnyen a kedvére volt Évának. A legény azon kezdte, hogy aki fiatalember komolyabban mert forgolódni a kiválasztatja körül, azt mindet kardélre hányta, lévén a legjobb bajvívója nemcsak a Tisza-vidékének, hanem az egész országnak is. Okot könnyű volt találnia az ilyesmire; kivált minthogy az ellenfelei is többnyire „nyíri bicskások“ voltak; ami alatt a virtusságot kell érteni, minden rosszabb vonatkozás nélkül.

De nem is volt csuda, hogy Ambrus-barátunk bomlott Éváért. Édesebb kis teremtetést nem szülhet földi anya. Olyan volt Tary Éva, mint egy pompás kis kolibri, amelynek fülemülehangot adott az a nagy Titok, aki a világot rendezgeti és kormányozza. Afféle tündérke volt. aki földi mulatozása közben éjfélen túl is itt maradt és azután nem bírt visszatalálni igazi hazájába.

A járása-mozgása eszébe juttatott az embernek egy szál virágot, amelyet a szellő sodort arrább.

Szemében a búbajos nyári éjszakák fénye derengett Szája szögleten állandóan ott haimiskodott az a férfibolondító mosolygás, ahogyan senki más sem mosolygott a világon.. Ha megszólalt, az a legszebb zenével ért fel, — kivált Parády Ambrusnak.

Amikor végre úgy elverekedte a legény a vetélytársakat, hogy már senki sem mutatkozott közülök a szemhatáron, akkor azt mondta Évicának. lássa, magát most már úgysem veszi el senkisé; tudja mit, legyen a feleségem.

Tary Éva kacagott egyet és — Parády Ambrusné lett.

*

Attól a naptól kezdve Ambrus meghalt a régi társaságára nézve. Amilyen mulatós, nagykedvű legény volt azelőtt, olyan bolondul szerelmes férj vált belőle. Kivitte az ő kis kolibriját a pusztai kastélyába és olyan mézesheteket élt ott vele, hofp^r még a legjobb pajtásai sem hallották többet a hírét. Színét annál kevésbé látták. Ez a rejtett boldogság majdnem teljes két esztendeig tartott. Akkor egyszerre az történt, hogy Ambrus betoppant egy este a cimborái közé, akik éppen mind együtt voltak. El lehet képzelni, hogy fogadták; micsoda gaudium lett abból. Ambrus csak hajnalban fogatott be s ugyancsak jókedvűen csördített a „négyes“ közé. Hosszú ostora csapójával megcsípte az ostorhegyes fülét s hajrá, röpült haza.

A tajtékozó lovak olyan dübörgéssel robogtak a kastély boltíves kapuja alá, hogy még az emeleten is fel kellett arra ébredni.

Éva asszony becsöngette a szobaleányát. Mi történik odalent? kérdezte csicsergő madár-hangon s az orrocskáját egy kicsit kidugta a selyempaplan alól.

Már fényes reggel volt s a szobaleány az ablakból jól láthatta, hogy mi történt odalent. — Az úr

jött meg, mondta félénken, mintha attól tartana, hogy ő kap ki az úr helyett, aki ilyenkor kerül elő.

De az asszonyka nem volt többre kíváncsi. Csak ennyit mondott: — Maris kérem, zárja be az ajtót belülről kulcsra; maga pedig menjen ki szépen a fürdőszobán keresztül. Azzal már át is billent a másik oldalára és csakazértis édesdeden folytatta megzavart álmát.

Kopogtatott-e Ambrus azon a bezárt ajtón, arról nem szól. a krónika; hanem a cimborák aznap este megint nagy murit csaptak, mert vacsora idejére megint ott volt köztök a „megtért“. Persze hogy folyt a pezsgő, húzta a cigány, csendült a pohár, meg a nóta.

Hanem erről már mindenki tudott másnap. És mindenki találgatta, hogy mi lehet az oka az Ambrus nagy kedvének. Akik legkevesebbet kutatták, azok beérték azzal, hogy vállat vontak és azt mondták: kutyából nem lesz szalonna. De olyan is volt nemcsak egy, aki egyebet sejtett s az asszony körül tapogatózott a gyanújával.

Ambrus senkivel sem törődött; megjött harmadnap is, negyednap is, meg a negyedik héten is: — mindennap. És mindennap hajnalban fogatott be. A cimborák már kezdtek végképen kidőlni mellőle. Csak ő maradt egyformán ugyanaz. Mulatott, de veszett jókedvét senkisémm tapasztalta. Az úri illendőség határán túl semmit sem követett el; el sem hitték neki a cimborák, hogy igazán mulat. Még amikor nagy ostorpattogatással kihajtott is hájnalonkint a városból, úgy ült a bakon feszesen, mintha kőből lett volna,

Addig-addig, hogy a szépséges Tary Éva egyet gondolt és amikor egyszer megint egymagára maradt, összecsomagolt s hazaszökött a szüleihez, búcsú nélkül.

Most azután egyszerre minden kisült. Most már mindent tudott a világ. — Na úgy-e, hogy az

asszony körül volt baj? — Bizonyos, hogy válnak. Ezek egymásra untak.

Hanem amelyik nyelves cimboria; először tett csiklandós célzást az esetre, az kapott Ambrustól mindjárt egy olyan simogatást az arcára, hogy vánkossá dagadt tőle az ábrázata. Ebből természetesen újra csak párbaj kerekedett, ami annyit változtatott a helyzeten, hogy a cimboria dagadt arcából snicli lett.

Ezek után már csak a suttogok folytatták az érdeklődést; azok is titokban. De még így is a füléhez jutott Ambrusnak, hogy van már valaki, aki a válás után szívesen elvonné Tary Évát s ezzel a komoly szándékkal teszegeti tiszteletét az asszony sziléinél.

Ambrus befogatott és odahajtott a felesége lakása elé. Éppen jókor. Az a bizonyos kérőjelölt is akkor érkezett meg, mintha hívásra jött volna. Ezt, szegényt, már csak úgy magyarázat nélkül érte a szenteletlen bérmlás. Másnapra pedig csak a félfeje látszott ki a pólyából, amelybe a párbajdoktorok bepakkolták.

Ezek után éppen ott volt Tary Éva, ahol akkor, amikor először udvarolt neki az ura ilyenformán. Elkerülte a házokat mindenki, aiki gyanús lehetett. Ha.százszorta gyönyörűbb és megejtőbb lett volna is az éjfélsemű lidércke, még akkor sem akadt volna, aki megkockáztassa a közeÜedés következményeit. Úgy illett, hogy Ambrus úr ezért kárpótolja valamiképen az ő unatkozó kis életpárját; tehát nagyon udvarias leveliben meghívta vacsorára — a cimborák asztalához; minthogy éppen a születése napját készült megtartani.

Tary Éva dacosan szorította össze éles, hófehér cicafogát és azt üzente a levélre, csak úgy szóval, hogy: — „Köszönöm, ott leszek!“

Ott is volt. Talán kíváncsiságból, hogy ugyan hogy mulat az ura, amikor *neki* mulat. Vagy csak

mérges „azért is“ volt az elszántságában: ne higgyék, hogy bántja valami, amit az ura művei.

A cimborák asztala egy virágoskert volt akkor este. A főhelyen rózsakoszorús trónocska várta az ünnepeit vendéget. A cimborák frakkban. A cigány úgy húzta, hogy nemcsak a hegedűje sírt, hanem azok is, akik hallgatták. És mindig Éva asszonynak húzta. És mindig az ő nótáit húzta.

Ambrus, mint házigazda, az asztal végén iiltj szemben Évicával, aki mellé két java-cimboráját ültette, akik híres udvarlók voltak. Adta, hogy nem féltékeny. A cimborák tehát udvaroltak is — módjával. Tudták, hogy rajtok a férj szeme. A gazda csak onnan messziről mosolygott át a főhely felé és emelgette aközben néha a poharát, mutatoa, hogy most a „vendég“ egészségére iszik. Egyéb-iránt úgy átengedte a teret a cimboráknak, hogy Éva asszony, aki a meghívást valami másra ma^gyarázta titokban, megállapította hallgatólagosam, hogy ez már igazi sértésnek is beillik. Csak azért is mulatott. Húzatta, és koccintott a szomszédaival. Az urával csak úgy „par distence“; mutogatva neki, hogy „szervusz“!

Éjfélkor előállott a hintós fogat, hogy hazavigye az asszonyt. A szent János áldomása után úgy kísérték le Tary Évát valamennyien, mintha testőrei lettek volna. Az inas felült a bakra; a cigány a Rákóczit húzta s a paradés kocsis a lovak közé suhintott.

Hogy azután hogy folytatták a cimborák kivilágos-kivirradtig, azt csak hallomásból tudta meg Tary Éva.

Én is így tudtam meg ezt is, meg mindent, amit a városban széltében beszéltek.

Valahol Beregben vadásztam akkoriban és hazafelé útba ejtettem nyírségi ösmerőseimet.

Parády Ambrussal valamikor nagyon jó pajtások, sőt jóbarátok voltunk. Együtt faragtuk az

iskola padját és együtt buktunk meg a számtanból. Később, »mint nagy diákok, együtt és egymásért verkedtünk a szatmári gubáslegényekkel, valami leányügy miatt. Az, ilyesmi jobban összeforrasztja az embereket, mint akármilyen vérrokonság.

Vágytam rá, hogy lássam az én régi 30 kenyeres pajtásomat, akinek a sorsa iránt különösen is felkeltették az érdeklődésemet azok a mendemon-dák, amelyek róla az egész környéken szárnyaltak.

Bizonyos voltam benne, hogy Ambrus megőrül, ha meglát. Minthogy a mulatság után bent maradt a városban, felkerestem.

Olyan bolond örömben sem láttam még valakit azért, hogy engem ölelhetett. Én pedig a viszontlátás első becézgetése után mindjárt belevágtam a fejszemet abba a kemény fába, hogy a régi testvériség jogán megkérdezzem tőle: mi igaz lábból a sok mindenből, amivel őr óla tele van itt a világ.

A barátom elkomolyodott. Szép, férfias arca elborult. De nerri neheztelés volt azon, hanem szomorúság. Pár pillanatig így nézett rám, azután megszólalt:

— Tudod, *öreg*, tulajdonképen minden igaz és mégis semmisem igaz, — kezdte. — Neked, nem bánom, elmondom. Úgyis nyomja a lelkemet; pedig senkim sincs, akinek ezt a furcsa züllésemet megmagyarázhatnám. De már benne vagyok és ebből nincsen szabadulás.

Lenyomott egy karosszékre és mellém telepedt. Azután hol hévvel, hol ellágyulva a következőket mondta:

„Nagyon szerelmes voltam a feleségembe, amikor elvettem. De még szerelmesebb lettem belé. amikor belekóstoltam abba a bolond nagy boldogságba, amit teste-lelke árasztott számomra. Én nem tudom, mi volt abban a csöpp asszonyban annyi felséges jó; de olyanná váltam attól, mint a meg-rögött mákonyevő.

Szerelmes voltam, ész nélkül és mohón. Bele nem fáradtam ebbe az érzésembe. A gazdaságomban találtam annyi foglalkozást, hogy a feleségein néha magára maradhatott; éppen eleget arra, hogy meg ne unhassa örökös udvarlásomat, hízelkedésemet, kedvének keresését. Amikor előkerültem és újra megöleltem, az énnekem az igazi mennyország volt.

Persze, te azt hiszed: nem is lehetett másképen, csak úgy, hogy ő is így szeretett engem. Hisz' a házasságunk szerelmi házasság volt, egyetlen bárányfelhőske nélkül az egünkön. Hát 'iszen szeretett. Valahogy józanul, okosan, finoman, diszkréten — válogass, kérlek, ezekben a körülírásokban, amelyek mindegyike kétségbeejtheti a nagyon szerelmes férfit.

A feleségem akkor csókolt meg, amikor akartam, — de csak akkor. Megölelt, ha kívántam; de magától sohasem fúrta magát a két karom közé.

— Nem így szerettem én és nem így akartam, hogy szeressenek.

Úgy éreztem, hogy már kínozom tapadásommal, a nagy vágyammal. Pedig azt szerettem volna, hogy élni se tudjon nélkülem; hogy elválhatatlan legyen tőlem. Sohasem hittem volna, hogy ilyen bolondja lehet a férfi egy asszonynak. Es hogy éppen én lehessen valaha az a férfi. Ha ezt emlegettem neki, mosolygott. Mintha azt mondta volna: maga poéta! hogy kiszínez magának valamit s aztán «azt szeretné» hogy én is olyan poéta legyek, mint maga. De hisz, akit maga kíván, az csak egy álomkép...

Ijedten hagytam abba ezt a képzelődésemet. Hátha még valóra talál válni. De nem sokáig bírtam elterelni gondolataimat eszelős vágyamtól. Elkezdtem az én rejtelmes hűvös tündérékemet még hevesebben ostromolni; hátha végre mégis lángot fog

a szíve. Az erős, nagy szerelem csudát művel; annak nem lehet ellenállani. Az előbb-utóbb gyújt.

Tanítgattam, kérleltem; esdekeltem neki: mondj már valamit, édes, amire úgy vágyom tetőled: ölelj meg egyszer már magadtól, nagyon-nagyon. . ne engedj elepedni, kis madaram; csicseregj bele a lelkembe a szerelmedet, hisz' énnekem csak te kellesz a világon.

Ilyenkor félénken nézett rám. Mosolygott; megriadt; — hirtelen, de csak pillanatra megölelt; mintha, lepke szárnya érintett volna, olyan röptében megcsókolt és elfutott. Ezt így cselekedte százszor, — mindenkor. A lelkemet tettem a lába elé; de ez az angyalszemű kis ördög nem bírta mutatni, hogy szeret. Pedig én ez után tikkadoztam.

Annyit zaklattam érte, hogy egyszer türelmetlen lett és így kiáltott fel: Istenem, keressen valakit! ...

Abban a percben el is hallgatott, — de már kimondta. S az én agyvelőm egyszerre megdermedt, a szívem meghiggadt, elnémult

„Keressék valakit!“ . . . Kiegészítettem: aki olyan lehessen, amilyennek én őt és *csak őt* kívánám . . .

Egyre ezt ismétetem magamban: „keressen valakit . . . keressen valakit ...“

Egy szót sem szóltam többet. Már nem kértem sem a szerelmét, sem a csókját. Nem ostromoltam. Megkínáltam egy cigarettával, mint olyankor rendszeren, amikor izgatottnak láttam.

Én is rágyújtottam. Együtt dicsértük a finom egyiptomi szivarka zamatját; ígértem neki belőle másnapra százat, örült neki. De a szemében megdöbbenést, tűnődést, szorongó kérdést láttam: “mi történt most?!“ . . .

Minderre én már nem feleltem. Ha mindent megértett is, ami bennem volt és ha akkor oda-

borult volna rám könyörgő vezekléssel: akkor is késő lett volna.

Az Isten minden hatalma sem tehetette, hogy az a pár szó ne csengjen, a fülemben.

Ha akkor megfojtottam volna, akkor is csak ezek a szavak kísértettek volna az ő emlékével egész életemben.

Ekkor következett az, hogy befogattam és elindultam a mostani utamra. Hogy „keressek valakit“, akit meg nem találhatok soha, sehol.

Én nem válok el tőle... de elválni sem engedem. Meg nem szabadulunk egymástól, amíg élünk. Egymás özvegyei leszünk élve.

Aki a közelségébe tolakodik, azt levágom. Már tudják és nem is próbálgatják.

S ez így lesz, amíg az utam végére nem érek...“

Elhallgatott Egy darabig maga elé nézett. Olyan szomorú volt, hogy nem mertem megzavarni.

Aztán felriadt és megszólalt:

— Ni, már egészen este van; — gyerünk a cimborákhoz.

VÉGE A JÁTÉKNAK.

Özvegy Berkiné, született Pankotay Marietta asszony, egy kicsit megdöbbsent, amikor azon a bizonyos szép májusi napon, délelőtt tíz órakor, betoppant hozzá Bánky Dininé, a barátnéja, aki egyébiránt ritkán látogatta meg.

Ez a két asszony tudniillik nem valami nagyon szerette egymást; de ezt egyikök sem akarta volna ütni. Látszólag igen jól voltak, amikor találkoztak; hanem ezen nem igyekeztek különösebb buzgalommal, Bánkynéről mindenki tudhatta, hogy egészen csak a családjának él; két szép gyermeke volt, egy már-már napocska leánya, meg egy tíz éves fia, akik a rendes házi gondok mellett eléggé elfoglalták. A leánykája ruháit például ő varrta, a fiát pedig felkérdezte a leckéjéből mindennap; ezenkívül maga ügyelt a konyhára s az ura mindenféle holmiját is ő tartotta rendben. Kedves, jó, házias asszony volt, akinek semmiféle üres bolondságon sem járt az esze; kissé későn ment férjhez és már közelebb volt a negyvenhez, mint a harminchoz, de még olyan kellemes külseje volt, hogy Bánky Dini bizony bátran beérhette volna vele szerelem dolgában is. Igaz, hogy Juliska asszony minden körömfontosság nélkül szerette, egészségesen és nyíltan, őszintén, az ingerlő kacérkodások teljes híjjával, ami nem mindig a legszerencsésebb módszer a férfiak érdeklődésének az ébrentartására. Még a divattal is csak mérsékelten törődött, a ruháit átigazít-

tattá, nem dobta el mindjárt a gazdagodni vágyó szabók kedvéért. Olcsó kalapokat viselt, egyszerű dísszel, semmi paradicsom-madár, semmi kócsag, egy kis virág vagy szalag, punktum s ezt is többnyire maga „applikálta“ a „formára“. Egy szó mint száz: jó asszony volt, derék asszony volt, takarékos, dolgozó, amilyen ím ai napság faem minden bokorban terein.

Ami ezt illeti, olyan sem minden bokorban terem, mint Marietta, aki majdnem mindenben éppen az ellentéte volt Bánkynének.

Marietta egyetlen élethivatásának azt tartotta tudniillik, hogy szép legyen és tessék; tessék mindenkinek, hódoljon neki mindenki, bolonduljon érte minden férfi. No, mert az asszonyok éppen az ilyen veszedelmesfajta nőkért nem szoktak bolondulni. Marietta talán tíz évvel is fiatalabb volt, mint Bánkyné; virágzott, mint az elmúlhatatlan tavasz, szerette a tükrét és a legnagyobb gondja a saját szépsége volt, amelyen szerelemmel csüggött. Közös hajlandóságok ilyformán alig lehettek ebben a két asszonyban. Miért keresték volna egymást gyakran?

Amikor Bánkyné ebben a korai időben meglepte, Marietta nem minden rossz érzés nélkül kérdezte maga-magától: vájjon mit akarhat? De azért nagyon mutatta, hogy örül. Megcsókolta a vendégét és még furcsább bizonytalansággal állapította meg hirtelenségében, hogy az nem csókolja vissza. Szándékosan kerülte, hogy ezt valahogy észre vegye. Isten hozott lelkem; mi jót hoztál? tedd le a kalapodat...

Bánkyné közbevágott: — Hadd el, Mici, fölösleges, hogy nekivetkezzem, azért jöttem ilyen korán, mert biztosítani akartam, hogy egyedül legyek veled; ilyenkor még nem jönnek látogatóid és én háborítatlanul óhajtottam egy félórácskát lefoglalni az időből. Hanem ha megengeded, leülök, így ni.

Tiszta, egyenes tekintetét Mariettára) szögezte, aki majdnem zavartan ült le vele szemközt. Vájjon mit akarhat? kérdezte újra hangtalanul.

— Látod, Mici, én olyan asszony vagyok, aki nekem ami szívéen, az a száján; az én egyszerű polgárius életemben nincs nekem szükségem kertelésre, virágnyelvre, diplomatiszálásra; veled is eszerint beszélek; de kérlek, mondd meg a szobaleányodnak, hogy ne engedjen be addig senkit sem, amíg én itt* leszek s aztán ... jó lesz, ha őt is eltávolítod, fölösleges volna, hogy hallgatódzék.

Marietta szorongást érzett; szótlánul kelt fel és kiadta a parancsot a cselédjének; amikor visszajött, zavartan mosolyogva mondta: szinte megijesztesz, olyan ünneplés vagy ...

Bánkyné *úgy tett*, mintha nem is hallaná ezt a megjegyzést. Mindjárt rátért a dolgára, ami idehozta.

— Nézd Marietta, annyi az egész, hogy megakarlak kérni: hyagyj békét az uramnak!.. . .

Ezt a szót hogy „kérni“, olyan nyomatékkal mondta, hogy szigorú parancsnak is beillett.

Marietta felugrott. Bánkyné nyugodtan emelte fel a kezét s leintette. Ne izgulj, kérlek, én nem beszélek a világba; elhiheted, hogyha erre a lépésre rászántam magamat, akkor tudtam is, hogy mit csinállok. Az uram udvarol neked és te szívesen fogadod ... De ez még hagyján volna, én ösmerem Dinit és apró csélcapságaival nem törődöm; hanem most nagyobb dologról van szó. Dini szerelmes beléd, ez idő szerint komolyan szerelmes és ez már baj, az olyan hagy gyermek, amilyen ő, nem tud magára vigyázni és ha tűzzel játszik, könny en„ megégeti magát. Ezt én nem akarom, nem engedem; nekem ő a legnagyobb gyerekem és én vigyázok rá.

Marietta-asszony ezalatt kissé összeszedte magát, az arcára elbizakodottság tolakodott egy kis sértődöttséggel párosultan.

— Nagyon különös, édes Juliska, hogy így beszélsz velem, nem tudom honnan állapítod meg olyan bizonyossággal, hogy az urad udvarlásai „szívesen“ fogadom, tudtommal sem az övét, sem a másét nem veszem komolyan, ha neked nem tetszik, hogy a társaságomat néha tán keresi, tégy róla tetszésed szerint, lekötelezel vele.

— Hisz éppen ezt cselekszem Mici; a tetszésem ebben a dologban az, hogy te magad távolítsd el a közelségedből, mert te vonzottad oda annyira. Vonzottad lelkem, tudatosan; eleinte talán csak kacérul, később veszedelmesebben. Mert te is, mintha kitüntetnéd Dinit és ettől ő egészen megbolondul. Lásd fiam, te talán nem gondolkodtál még azon, hogy mi lehet ennek a vége. A férfi, ha *így* elveszti a fejét, minden ostobaságra kész a „szerelméért“; történhetnek olyan dolgok is, hogy annak következtében mink — ő meg én — elszakadnánk egymástól; hát lelkem, arról én teveled nem beszélek, hogy *nekem* ez „mi lenne; de hogy *őneki* mi lenne, azt szívesen felmondom. Az lehne. Mici, hogy az első időkben csak én lennék közülünk, hármunk közül, boldogtalan, no meg a gyermekek is, akik az apjukat vesztenék el; de csakhamar elmúlnék a ti számotokra minden jó és keserves megbánást éreznétek; hisz te nem az vagy, aki, ha Dinihez hozzámenél — mert reményem, ez magától értendő — örökre beérné az ő kevés változatosságot ígérő lényével. Az sem vagy, aki gondját tudnád és akarnád viselni, pedig hidd el, erre szüksége van; még az ingét is én adom ki neki reggelenként; a nyakkendőjét én kötöm meg; a kávéját én töltöm a csészéjébe; a dolgaira és figyelmeztetem; arra én vigyázok, mit szabad neki enni, hogy el ne rontsa a gyomrát; ha mégis elrontja, én ápolom; a harisnyáit én stoppolom; ha nincs otthon, én lesem virasztva, amíg csak meg nem jön; az ágát én vetem meg; amikor rosszkedvű én igyekszem felvidítani,

a gyerekeit én nevelem; mert ő csak szeretni tudja őket, de nevelni nem; a garast én verem a fogaimhoz, hogy semmiben se legyen hiba, hiány vagy rendtelenség; a számlákat én őrzöm, én is fizetem ki, a szabójával én alkuszom; a ruhája szövetét én választom; a cseléddel én pörök, ha kell s én is fogadom fel; őrzöm testi-lelki egészségét; keresem a kedvét mindenben; kényeztetem, mintha királyfi volna; tűröm a szeszélyeit, pedig vannak! Lesem a gondolatát, az ízlését, a kedvét; körülötte vagyok mindig, amikor nem lát is; magamra vállalok mindent ami izgatná, bántaná, bosszantaná, és ha kellene megvédelmezném mindentől ami fenyegeti, legyen az akármilyen; kikaparnám a szemét annak, aki bántja; megfojtánám azt, aki szerencsétlenné teszi; én az édesanyja is vagyok nemcsak a felesége. Tudnál-e te *ez* lenni. Mici? tennéd-e *mindezt* érte, könnyen, szívesen, jókedvvel, fáradhatatlanul, boldogan, panasz nélkül, egész odaadással, az életed egyetlen céljaképen?. Mert *ha* tudnád és ha akarnád is: akkor, de *csak akkor* beszélhetünk arról, hogy én a kedvedért félreálljak. Diniért, az ő boldogságáért, még azt is megbírnám tenni, hogy odaengedem neked, tedd boldogabbá, mint mellettem lehetett; én bizony a feleségi mivoltom mellett nem lehettem csupán csak a szeretője: ez, úgy lehet, hibám; de nekem is vannak igényeim s én amazt választottam, már ez így van; így volt vagy tizenöt esztendőn át; most te esetleg végkép felforgathatód; de vigyázz! gondold meg, jól gondold meg, mert ha boldogtalanná teszed Dinit, akkor velem gyűlik meg a bajod, édesem, tudod, én nem tréfálok. Ezt akartam neked most elmondani. Én nem tudom egészen bizonyosan, hogy is vagytok egymással, pontos adataim nincsenek, de vannak jelek ... én ösmerem az uramat . . . minden gondolatát kitalálom; mint feleségnek, vannak jogaim, mint olyan feleségnek, aki az urára vigyáz és akinek ez már

azért is kötelessége, mert az ura nem tud magára vigyázni. Egyszóval: én levelekre akadtam — tehát megvallom — kerestem ezeket a leveleket is, mint minden egyebet. Lásd, Mici, elpirulsz, érzed az igazamat; nem kínozlak tovább, mindent elmondtam, megértettél reményilem. A többi tőled függ. Gondold meg jól. Én nyugodtan várok.

Felállott. Könnyedén bölintott a fejével. Ez volt a búcsúja. Most már nem tartotta szükségesnek sem a kézfogást, sem az ölekezést.

Marietta mereven, halványan nézett utána. Zúgott a feje. Tele volt aggodalommal, rémülettel. Elgondolta másodpercek alatt, hogy minő sors várna rá a Juliska helyén. Dadájává kellene válnia egy felnőtt embernek, egy vén gyereknek. S ha nem birná el, amikor ez a makacs asszony még valami bolondot követne el. ettől kitelik. Megborzadt.

Hamarosan az íróasztalkájához futott, kapkodva írta meg a levelet Dininek, még meg sem szólította benne.

„Bocsásson meg a könnyelműségemért, — írta — nem volt szép játék, de csak játék volt. Hisz' éri már menyasszonya vagyok valakinek. Felejtsem el végképen. Még ma elutazom.“

Egy szó sem volt ugyan igaz a menyasszony - ságbói, de hatásosnak gondolta, azért füllentette. Sőt még csak el sem utazott.

Tudta, hogy Dini megtört szívvel igyekszik őt most már elfeledni.

A férfi, ha még oly gyöngye is, egyetlenegy nem tudhat megbocsátani annak az asszonynak, akit szeret: ha az az asszony játszik vele.

Hadd higye. Hadd fusson el.

Talán igaz is volt, hogy csak játszottak vele.

SZÉP ASSZONY ESETE.

(Elmondja ő maga a barátnőjének)

„Tudod édesem, hogy én nagyon szeretek minden sportot, de kivált a vadászatért rajongok, amelynek a gyönyöreit az uram fedeztette föl velem. Még pedig megvallom, egy kissé a megsértett önérzet, amely majdhogynem daccá fajúit, volt oka annak az elhatározásomnak, hogy „vadász“ leszek. Az uram, akivel együtt lovagoltam, túristáskodtam, ródliztam. korcsolyáztam, úsztam, sőt eveztem is, — ettől az egytől elzárt. Ő maga szenvedélyes vadász; de engem a vadászataim nem kívánt maga mellé. Azt mondta, hogy a nő, akinek az ideglete fegyelmetlen, nem lehet igazán jó vadász és lép-ten-nyomon hibákat követne el puskával a kezében; megbízhatatlan, néha szeles, néha türelmetlen volna; arra a figyelemre, arra a gyors és amellett helyes elhatározásra, amely a férfinak szinte járuléka egyszerűen alkalmatlan a nő.

Meg kell jegyezmem, hogy az uram is csak az erdei vadászatnak a bolondja; a többi hidegen hagyja. De az erdők csudás útvesztőiben lopóznai, szarvas vagy vadkan után: ennek még a gondolatára is felvillanyozódik. Nos, én elhatároztam magamban az ő lekicsinylő véleménye után, hogy most már csak azért is vadász leszek; megmutatom én az uramnak, hogy ott is asszony az asszony, azaz: helyt áll. Azt akartam, hogy még jobban tessem

neki; hogy még jobban szeressen; hogy erdei kirándulásain is megszokjon és nélkülözhetetlenné váljak neki. Hogy mindig ott lehessen mellette.

Ez sikerült is, mert ma olyan vadász vagyok, mint akármelyik férfi. Lőttem már szarvast is, vad-disznót is; de ami ennél több: megösmertem az erdőt, minden felséges szépségével, külső és benső gyönyörűségével; értem az utóbbi alatt azokat a hangulatokat, amelyeket kelt s amelyeknek ma már én is bolondja vagyok.

A dolog nem történt olyan simán, ahogy elmondom. Egy kis ravaszsággal kezdtem. Tudtam, hogy az uram, ha már olyan szigorúan vélekedett, nem is engedne egykönnyen, — én hát a tudtán kívül tanultam meg a puskával bánni, öreg erdészünk volt a tanítóm, aki erdei sétáimon feltűnés nélkül elkísérhetett s akinek a puskájával azután egy szép napon leterítettem az első őzet.

Képzelheted, mit éreztem, amikor a véres zöld galylyal, kis vadászkalapom mellett, az uram elé toppantam. De ő is odáig volt. Majd megevett! Már nem bánta, hogy az engedelve nélkül cselekedtem. Az erdészt megjutalmazta, nekem pedig rögtön vett egy pompás kis golyópuskát.

Azóta persze együtt vadásztunk mindig; megtanultam tőle a cserkészket minden csinját-binját s a bőgő szarvasbikához úgy odalopódzom, mint ahiú; az uram boldogan gyönyörködik bennem s én tulajdonképen nem is magamnak vadászom, hanem, öneki. Boldog vagyok, ha látom a szemében az elragadtatást.

Isteniek is azok az alkonyatok. meg azok a hajnalok az erdőn. Ti, városi asszonyok ezt nem tudjátok. Amikor az erdő telke egyszerre csak elkezd ébredezni és a lombok susognak-sóhajtoznak s végigsuhan az egész erdőn valami gyönyörézetet keltő borzongás! ... Ez kivált hajnalban van; az első madárhangok csak ezután pittyennek. A sötét

hajnal a várás-lesés-hallgatódzás ideje; ülünk a; vadász-székünkön egy bokor vagy fa mellett és várjuk a derengés erősödését, amikor már meg bírjuk különböztetni a színeket és a vonalakat, amelyek úgy össze tudnak folyni sötét tömegekké. S aztán egyszerre nagyot sóhajt a hajnal és felnyitja a szemét. Szél suhan át rajtunk s már világosodik. Erezzük, hogy érkezik valaki, aki a földi mindenség ura és jóltevője. Keleten, a zöldeslilás égi kárpit mögött kezdődik a meny országi vadrózsák nyílása! . . . Nem mondom tovább, hisz most az én bolond esetemről van szó. Arról, hogy mi történt velem szeptember közepén, amikor az édes uram) erdeiben cserkésztem egy délután.

Az uram most katona, tudod; — az idén nem lehetett itthon a cserkészlet évadján; de nekem megírta, meghagyta, rám parancsolt, hogy én csak vadászam. Ő helyette is vegyem ki a dézsmát. Szót fogadtam neki és ellátogattam a pagonyokba.

Az erdészünket betegen találtam; a régi, jó vadőreinket mindet behívták; nem volt, aki vezessen. Azaz, hogy nem volt más, mint egy vadorzóból átvedlett erdőkerülőféle, akit sebesülten küldtek vissza a harctérről s új behívásáig egyelőre még otthon lézengett.

Sötétképű legény volt; vad nézésű, komor és szótalán. Rövidre vágott haja úgy meredt fel, mint a vadkan sörtéje. Medveszerű járása mellett is csudálatosan nesztelenül lépett. Én csak könnyű vagyok, mint a lepke, de még a gummitalpú cipőmmel sem bírok olyan hiúzlépésű lenni. Az erdőt úgy ismerte, mint én a tenyeremet, a cserkésző utak vonalát végig tudta; emiatt aztán hasznát lehetett; venni. Az erdész őt rendelte ki mellém.

Mondom, délután volt, gyönyörű őszi délután. Félnégy óra tájban indultunk el a vadásztanyáról a Somhegy irányába, ahol egy erős bikát tudtak az embereim. Éppen a Somhegyet ismertem legkevésbé;

vezetőre ott igazán szükségem volt. Ez a hegy szeszélyes hajlású gerincével hol jobbra dől, hol balra s a széljárás rajta mindig bizonytalan. De a vadsága miatt éppen ezt a tájat szereti a legóvatosabb vén bika, amilyennek azt a bizonyosat jelezték. Még annak a reménységére is végigborzongott rajtam a vadászláz, hogy találkozni fogok ezzel az agancsos nagy úrral.

A délután, mondom, gyönyörű volt. Teljességgel más hangulatú, mint a hajnal. Az anny-alkonyát sárgás fényvel hintette meg az erdőt; a szajkók szemtelenül kíváncsiak voltak s ránk ripakodtak; a kék ég hűvösen és vidáman mosolygott. Egy óra hosszat haladtunk már s én mindig elől jártam, ahogy az uramtól tanultam. Ahol másfelé kellett eltérnem; ott a kísérom halk pissenéssel figyelmeztetett. Nem is tudtam másból hogy van valaki mögöttem olyan halkan mozgott. *Egy* pissenés azt jelentestté: *jobbra!* *Két* pissenés: *balra!* Hátra se kellett nézmem. A puskám a vállamon volt. A vadat magamnak kellett észrevennem. Ezt már nem engedtem volna át másnak úgy sem. A cserkészetnek ez egyik legnagyobb élvezete. Az édes uram erre is megtanított.

Már fent voltunk a Somhegyen és éppen lefelé ereszkedtünk egyik katlanába, amikor mély, morgó hangon bögött egyet odalent az én hárembasáim!. Nagyot dobbant a szívem. Íme, csakugyan itt van! Teljes gyanútlanossággal kezdi az udvarlást szépnem körül és most már csak az én ügyességemen múlik, hogy a közelségébe jussaik. Megnéztem az órámat. Pontosan öt óra volt. A hegytetőn, még teljes világosság; idelent már árnyékos esthangulat.

A bika újra bögött; erősen harsant fel kondulás-szerű hangja. A hegy visszhangosan verte azt vissza s a tapasztalatlan vadász azt hihette volna, hogy átellenben bög egy szarvas.

Gyorsuló lélegzettel indultam a hang után. Az

erdő itt sűrű volt; a fák közt alig volt nyilas, a cserkésző út fekete óriáskígyóhoz hasonlított. Ha ilyen sűrűség közt van az „öreg úr“, akkor hiába minden, meg inal. Látom; legalább is nem eléggé jól arra, hogy biztosan lőhessek rá. De tudtam, hogy a hegy alatt széles völgy van és hogy a vágásba igyekvő suták, a basa asszonyai, azon át fognak átváltani és arra csalogatják a bikát is. Ha odaérhetek, mielőtt átmennék a völgyön, ott találkozom is velök.

Hanem a nyílt erdőben még sokkal jobban kell majd ügyelnem mindenre. Nem is annyira a, bika miatt, amely vakon, szerelmesen vonul a háreme után s fel-felordít aközben, mindig jelezve: hol van. Hanem a szemfüles tehenek miatt, amelyek hallgatnak és figyelnek; minden szokatlant észrevesznek s amelyeket, a bokrok közt elszórtan, sokkal nehezebb úgy meglátnom, hogy ők ne sejtsenek rólam.

Szerencsémre a szél nagyon jó volt. Szemközt lengedezett. A szimat miatt tehát nem keltett aggódnom. De a szarvasnak szeme és füle is van, meg pedig sokkal jobb, mint az enyém.

Átvillant az emlékezetemen, hogy mit tanultam az édes uramtól: „Amikor már előtted vån a szarvas, hagyd hátra a vezetőt s magad lopóddzál hozzá. Két ember két mozgás és két zaj. Kettőt mindig könnyebben vesz észre a szarvas, mint egyet.“

A bika újra meg újra bögött és a nyílt völgy már nem volt messzire.

Anélkül, hogy hátranéztem volna, felemeltem a balikaromat: az azt jelentette: *megállj!* Halkan szóltam hátra a kíséremnek: *itt maradj!* amíg lövést nem halilasz, *várj!*

Ott lehetett egészen mögöttem, mert hallottam nehéz lélekzését.

Azután nem törődtem vele. Mentem tovább, egymagam; minden lépésemre úgy vigyáztam, mintha attól függött volna az életem.

Egyetlen gallyacska sem roppant meg a cipóm

talpa alatt. Magamat is olyanak éreztem, mintha az erdők vadja volnék. Párducsompolygással haladtam előre, ki a völgyig, amelynek a tisztása hirtelen világossággal nyílt meg előttem. Ott még jóformán nappal volt.

Messzelátómmal mohón vizsgáltam át a környéket. Ah! Egy szar vastehén már csakugyan kint volt a sűrűből és gondtalanul, de minduntalan körültekintgélve csipegette a zamatos füveket. A bika ott bögött a sűrűben, mögötte. Neki még nem nagyon tetszhetett a korai kivonulás.

Én pedig a reménykedés felajzott nyugtalanságával lestem, hogy mikor látom meg ágasbogas agancsát.

Az édes uramra gondoltam, hogy hogyan mosolyogna, ha most látna ezzel a türelmi próbával az egész lényemben.

Abban a pillanatban, amikor a bika hatalmas agancskoronája kezdett előretolakodni a tehenet környező bokrok között, halk neszt hallottam magam mögött.

Hirtelen megfordultam.

A kíséromre esett a szemem, aki alig pár lépésnyire állott tőlem és rámbámult mereven, magából kikelve, eltorzult, sápadt arccal, égő szemmel és vonagló szájjal, amely nyitva volt s lihegő melléből valóságos kis viharokat fújt ki.

Abban a pillanatban meg kellett értenem a helyzetemet.

Itt vagyok egy amúgy is félig vad emberrel ebben a végkép elhagyatott erdei magányban, — s ez az ember az elárult állati szerelem örületével vívódva, már-már végkép elvesztette az eszét! . . .

Megborzadtam. Rettenetesen féltem.

Nem törődhettem többet a szarvassal.

Ösztönösen fordítottam neki a puskám csövét és rákiáltottam.

. . . Azt hiszem a hangomban semmi nőies sem volt. Ütés, pofozás, korbácsolás volt benne.

Még hallottam, ahogy a megriadt szarvasok elrobajlottak. Nem nézhettem feléjük.

Most ezt az örültet kellett figyelnem mindenre kész elszántsággal.

Az édes uram erejét és akaratát szívtam magamba az erdei levegőből.

— Fordulj meg! — parancsoltam. És menj előttem! Ha csak egyetlen gyanús mozdulatot teszel is, lelőlek.

Puskám csövének az iránya bizonyíthatta, hogy szavamnak állok.

Engedelmeskedett.

Mint a vasvesszővel megfenyített fenevad, úgy fordult meg, miközben hörgő hangok szakadoztak fel a melléből.

Így kísértem hazáig, folyvást lövésre készen.

És azután: — el kellett eresztenem, hisz tulajdonképen semmi sem történt.

Még csak el sem mondhattam ezt a furcsa cserkészetemet senkinek sem. Még az édes uramnak sem írtam meg. Eltilthatott volna az erdőtől, amelyet annyira imádok.

De még sem bírtam, lásd, megállani, hogy végkép titokban tartsam. Megfojtana, ha valahogy nem könnyítenék azon a szorongó, rémült, elszánt érzésen, amelyet átéltem ott. Az egyetlen könnyítés az, hogy mégis csak beszélek róla, legalább teneked.“

A GRÓFNÉ.

A gróf vendégei ebéd után egy kicsit sziesztáztak. Nagy nyár volt; rekkenő hőség még a pusztán is. A fülledt sárgáskék levegőben alig mozgott valami, ami élt. Még a légy is árnyékba vonult; a madarak is; a galambok a cselédházak eresze alá menekültek; jól eshetett ilyenkor a kastély hűs szobáiban a kényelmes pihenés. A gróf elhelyezte a vendégeit az északi oldalon levő épületszárnyba, az emeleti úgynevezett „platánszobákba“; azoknak az ablakait tudniillik gyönyörű óriás platánfák árnyékolták, ő maga azután lement a parkba, amelynek egyik félreeső sarkában volt a telivér csikók kifutója. Szerette a lovakat és minthogy a vendégek miatt ma még nem nézhetett feléjük, tehát pótolni akarta a mulasztását. Elindult a gesztenyefasor felé, amely a gazdaságba vezetett; de amikor a virágos táblák mellett elhaladt, a borostyánnal sűrűn befuttatott lugasban, nem messzire tőle, megvillant valami fehérség. A gróf látott ott valakit. Az egyik-vendégét, — egy leányt. Krebsler Simon kisebbik leányát, Ginát.

Egy pillanatig arra gondolt, hogy úgy tesz, mintha nem vette volna észre. De mégis kíváncsi volt rá, hogy miért szökött meg ez a fiatal leány az övéi mellől; mi hozta ide, holott nagy kényelemben élvezhetné az emeleten a dolce far niente. Az apja, az öreg Krebs Sámuel — pardon — Krebsler Simon (!) most bizonyosan ingre vetkezve nyújtód-

zik a „szófán“; Trilla kisasszony pedig — a nénje, a gyönyörűséges tündérszép nénje — valamelyik selyem karosszékben álmodozik... ki tudja, miről. Önkénytelenül kanyarodott lassan a lugas felé és egy kicsit leste, kitalálni igyekezett, hogy vájjon látja-e, nézi-e őt a leány; oda is ment volna, nem is; közeledett is feléje, nem is; mint amikor a meglapult vaddal szokta elhíttetni, hogy nem vette észre, úgy ment arrább-arrább; közben pedig zsibongtak a gondolatai és újra átélte annak a furcsa esetnek az előzményeit, hogy Krebsler Simonék most az ő vedépei.

Biz ez elég furcsán történt. Amikor utolsó nagy kártyavesztesége után már azon tűnődött, hogy nem volna-e legokosabb mindent elintézni egy golyóval, betoppant hozzá Krebsler Simon.

Régebben is ösmerte; még abból az időből, amikor Krebs Sámuelnek hívták. Akkor még kisémbert volt; minden üzletcske jó volt neki; el nem szalasztott volna egy vörösgarasnyi nyereséget sem. — Hja, méltóságos gróf úr — szokta volt mondani — kleine Fische gute Fische — a közmondásnak igaza van. De hovatovább mindinkább csak a nagyobb és nagyobb halakra vettegette ki a horgát; sőt végül már olyan volt, mint a balatoni nagy halászgazdák, akik ezer mázsa halat húznak ki egy fogásra a nagy kerítőhálóval; abban azután lehetnek jó kis halak, csakhogy tömegével. A nevét is megváltoztatta akkorra; Krebs Sámuelből átvedlett Krebsler Simonra; ahol nem cáfoltak rá, ott kiadta magát bankárnak; különben lehet, hogy az volt már. Mondhatott akármit, úgymint a pénze „beszért“. Miatta ugathattak a kutyák.

— Gróf úr, kezdte, a gróf úr ösmer engem, hogy én soha életemben sem voltam hazard; mindig „zicherre“ mentem, ha valamit elkezdtem; és most az egyszer, lássa, hazard vagyok. Olyasmivel

jövök, amit ha nem tetszik megérteni, akkor mind a ketten a rövidet húzhatjuk. De hátha!...

Megakadt; biztatást várt. A gróf éppen eleget kockáztatott életében, hogy utolsó hazárdcselekedete előtt megértse ezt a hajlandóságot másban is. Megkérdezte: — Mi az, Samu? Miről van szó? Beszéljen.

— Hát jól van, beszélek. De tessék engem végighallgatni egészen: ne tessék addig hirtelenkedni, amíg el nem mondtam. Rosszabb már úgy sem lesz. Csak jobb lehet.

A gróf mosolygott. Ugyanaz a mosoly volt ez, amelylyel az ezresbankót szokta odadobálni a bakk-asztalra: a „mindegy“-mosolya.

Krebsler Simon nekifohászkozott

— Ha meg tetszik engedni, leülök. Még belé sem kezdtem és máris elfáradtam. Mindegy, benne vagyok. Azon kezdem, hogy van nekem kereken négy millió korona vagyonom, ami megvan. A többi, legalább is még egy millió, lóg; de felém. És van nekem egy leányom — azaz hogy kettő van, de én most csak az egyikről beszélek — ez a leányom maga a Vénusz, maga a paradicsombeli Éva, maga a szépség, ahogy festik; és ki van nevelve-tanítva, nem is grófnénak, hanem hercegnének; mindent tud és van ráadásul most rögtön két millió koronája; de ha én akarom, több is, akár még egy millióval több. Ha olyan valaki veszi el, aki nekem is tetszik...

Nagyot fújt s megtörölgette izzadt homlokát. A gróf csak mosolygott.

— És maga, Samu, ezt a szép leányát nekem szánta, úgy-e?

— Gróf úr — pattant föl Krebsler — önnek ördöge van. Ön maga a lángész; ön...

— Én egy tönkrement mágnás vagyok, ennyi az egész — vágott közbe a gróf. — Megértem, hogy ezt az ajánlatot teszi. Őszintén szólva, az ön helyén

én nem tenném. De az ízlés ellen nem lehet dispu-
tálni. Hanem egyet kifeledezt a számításából, kedves
Samu.

Krebsler nagyot nézett. — Csudálnám, gróf úr.

— Azt, hogy nekem van ám egy különös bogar-
ram; nem a grófi címer, legyen nyugodt; azzal már
elkészültem; hanem az a rögeszmém, hogy én nem
veszek el olyan nőt, aki nem szerelmes belém. Talán
ezért nem is házasodtam eddig. Ez már nem a gróf
bennem, hanem a férfi.

Krebsler mind a két kezét fölkapta örömé-
ben, úgy deklamált. — De gróf úr, az Istenért! Van
olyan, aki önbe nem szerelmes? Lehet olyan?
Hiszen még én is!...

A gróf megint mosolygott. — Hja, édes Samu,
az más. De a leánya! 'iszen még nem is ösmer;
még nem volt szerencsém hozzá. Magam is csak
hallomásból tudom, hogy csakugyan szép; mond-
ják.

Krebsler összecucsorította a száját; a balkeze
hüvelyk- és mutatóujját az orra alá tette, azután
cuppantott. — Gyönyörű! — mondta. És megismé-
telte, megduplázva a „ny“-t. Gyönyörű!

— Mindenesetre meg kell előbb ösmerkednünk
— vélekedett a gróf. És azzal a furcsa állandó mo-
solylyal, amely mögött akár minden bolondság is rej-
tőzhetett, így szólott: — Tudja mit, kedves Samu;
én holnapután kimegyek Csillagiba, a birtokomra;
legyen szerencsém ott mindnyájokhoz; nézzenek
körül; maga sok mindenhez ért; ha még talpra áll-
hatok valahogy, nagy változtatásokra lesz szükség
a gazdaságban is; a kés a torkomon, nekem sok
időm nincs; hamar kell döntenem, a többit majd
meglátjuk...

*

És ez a holnapután: ma volt.
Krebsler, meg a két leánya csakugyan vendége
volt a grófnak. És Krebsler csakugyan úgy jött s

ment a birtokon, mintha már végképen bent ülne. Trilla pedig, a nagyobbik leánya, csakugyan nagyon szép volt.

A haja bronzvörös, de nem festett; a nap is, az árnyék is csudás fényváltozatokat mutatott azon a sziréni vörösségen. Az arca Madonna-arc, a szeme Phryne-szem, termete a vigyázó őzikéé, beszéde a pajkos-szellemes Pucké; leánynak kissé asszonyos volt, legalább az eszével. Az öreg Krebs olyan volt mellette, mint egy hordár. Még ő maga is szerette mondogatni — már mint Krebs -- vájjon kit csudált meg az anyád? te jerikói rózsaszál; te Adonáj leánya!

Gina (Regina) igazi kis hamupipőke volt a néniéhez képest Beszédes-lelkes szép kék_ szemén kívül nem volt rajta semmi különös sem. Fehér ruhácskájában, amely nyakig volt gombolva, olyan volt! mint valami igénytelen kis nevelőnő. A haját „copf”-ban hordta; szép vastag fonatban, kék szalaggal.

A nénije mellett alig törődött vele valaki. A gróf szólott hozzá néhány udvarias szót; olyankor gyönyörűen elpirult a kis leány. Nagyon szépen tudott elpirulni. Az a bizonyos sokat megénekelte hamvasán piros őszi barack bizony elszégyelhetette volna magát mellette. Ez a pirulás jutott eszébe a grófnak, amikor most mégis a lugasnak tartott.

Gina megrezzent a láttára, mint a vadmadár, amelyet a bokrában meglepnek.

—Hát maga, kisasszony, nem fél ettől a liliumhervasztó kánikulától? —' kérdezte a gróf, csakhogy valamit mondjon. A leányka bátran nézett a szemébe.

—Nem, én nem félek, — kezdte kissé akadozva; de azután mindjobban belemelegedett, neki-bátorodott. — Én nagyon szeretem a pusztát, a magyar pusztát; nekem ez a gyönyörű rónaság olyan sokat mond... el nem telnék vele sohasem...

A gróf csudálkozva merült szemével a leány

arcába. Milyen érdekes, finom arc, gondolta; és milyen őszinte nyílt lélek, milyen igazán leányos.

— Hogy mondta? — kérdezte fennhangon — Szereti a pusztát? Hát ösmeri?

— Ó igen, ösmerem; van egy barátném, egy nagybérlő leánya. Ő bejön hozzánk télen a városba, én pedig kimegyek hozzájuk májusban és odakint vagyok őszig. Amikor háza kell mennem, sírhatnám. Nekem ott és itt is, lám, minden olyan kedves. Én ösmerek minden madarat, minden fát, minäen füvet, minden kis bogarat; nekem nincs nagyobb örömem, gyönyöröm, boldogságom, mint a pusztai hajnal s a pusztai alkonyat. Ha éh az esti harangszót hallom, szeretnék leborulni és szeretném, ha soha el nem hallgatna többet, mert az a legszebb zene...

— Kisasszony, üljünk le egy kicsit — mondta a gróf gyöngéden és a nagy gyékényzsöllyék egyikét Gina elé tolta.-

— Köszönöm, gróf úr... és ön is... — rámutatott a szomszédos zsöllyére. Olyan volt, mint a bakfis, akit éppen most hoztak ki a zárdából. Nagyon kedves volt.

Ugyanezt gondolhatta a gróf is, mert nagyon rajta feledte a szemét a kis leányon. — Édes gyermek, — mormolta magában.

— És nem unja? Sohasem unja? — kérdezte. — Mert biz itt egy kicsit egyhangú, azt hiszem.

— Ó, Istenem! Egyhangú! Mint a legbensőbb imádság; a mezei munka maga is imádság — „add meg a mi kenyерünket“; és azt a mezei munka adja.

— Hol tanult ilyen szépen imádkozni, kis Gina? A leány a neve hallatára megint elpirult.

— A zárdában, — mondta — a többiekkel; meg aztán idekint, ahol minden imádkozni tanít. A gróf nem szokott imádkozni?

Ilyet a gróftól nem igen kérdeztek mostanig. Igazán közei volt hozzá, hogy elpiruljon, amikor azt füllentette: dehogy nem.

— Én egyébiránt ismertem már a grófot — szóit Gina hirtelen és a füléig piros lett.

— Honnan, gyermekem? — kérdezte a gróf szinte kíváncsian.

— Azon a lóversenyen én is ott voltam a kis barátnémmal, amelyen a lovával felbukott. Oh, de megijedtünk ... És olyan boldog voltam, amikor hire terjedt, hogy él és hogy nem is lett nagy baja.

— Sajnált?

— Nagyon!

— S azóta emlékszik rám?

— Mindig.

— Akkor hát szívesen jött ide?

— Oh, Istenem!

— És innen is nehéz szívvel megy majd el? Szeretne itt maradni? Mindig itt lenni, itt élni?

Gina nem bírta szólani. Lesütötte a szemét. Olyan furcsa volt ez a sók mohó kérdés. De a gróf még egyet kérdezett. Erős, határozott hangon ezt kérdezte:

— *Akar* itt maradni?!

És már fogta is a leány rebbenős kezecskéjét. Nem eresztette el. Gina most elsápadt. Az egész mindenségért sem nézett volna a grófra, aki kétszer is ismételte:

— Feleljen, kis leány, feleljen! Minden csak magától függ, — tette hozzá különös nyomatékkal.

Gina nem tudta, az agya lüktet-e úgy vagy a szíve, amikor elszántan mondta:

— Ha a gróf akarja . . . Ahogy a gróf akarja... A kastélyból egy gyűrött és pohos alak jött a virágágyak felé. Krebsler Simon volt. Nem vetkezett ingujjra a szieszta alatt. — Trilla nem engedte, — hanem úgy feküdt végig a „szófán“ felöltözve és mindent összegyűrt magán.

A gróf feléje sietett.

— Hallja-e, kedves Samu, mondok valamit.

— Parancsoljon, gróf úr; 'iszen tetszik tudni...

— Jó, jó, rendben van a dolgunk, elveszem a leányát.

Krebsler akkorát ugrott, hogy majdnem hanyatt vágódott.

— Megyek! — kiáltotta, — hozom! — Most fésülködik éppen...

— Várjon csak, kedves Samu; ne zavarja; ... én azt gondoltam, magának mindegy, egészen mindegy, hogy melyiket; én hát megkérem magától a Gina kisasszony kezét.

Krebsler kővé dermedt. — Mindegy, — motyogta, — persze, hogy mindegy; hál' Istennek, — nekem nagyon mindegy.

Gina feléjük tartott; nagyon zavart volt még, de érezte, hogy neki is van köze ahhoz» amit ezek beszélnek most. Mindent akart tudni. Már nem voll többé kis leány.

Krebsler lekapta előtte a kalapját és mély meghajlással, ünneplésen bókkolt: *grófné!*

Ahogy ezt mondta, abban minden benne volt.

A gróf fölényes mosolylyal fűzte karjára a menyasszonyát.

LÁNGOLÓ KÉZCSÓKOK.

Borsódy Jánosék egy körülbelül ezerötszáz holdas birtokon gazdálkodtak az Alföldön, olyan gazdaságban, ahol a nyolcvan kilós búza nagyon természetes és magától értendő volt. A birtok tulajdonképpen az asszonyé volt, nemes Csáikváry Leonée, aki alighogy az intézetből kikerült, hamarosan férjhez is ment Borsody János huszár főhadnagyhoz, első és egyetlen szerelméhez. Minthogy árvaleány volt, akinek a gondjától morózus gyámja is szívesen szabadult, az esküvő hamarosan megvolt és a főhadnagy, aki az egyenruhát inkább a parádé okán szerette, semmint igazi hivatásból, minél előbb kvietált; — elment úrnak a felesége pusztájára.

A kis tapasztalatlan asszonyka boldogan kezdte az ő páros pacsirtaéletét, nem volt más gondolata, mint az ura, ez a csinos, finnyás, kissé piperkőc fiú, aki bizony semmiféle gazdaság kedvéért sem; kelt fel hajnalban, ahogy az igazi jó gazdához illik, hanem olyan lusta életet kezdett élni már az első hetekben, mintha soha sem is hallott volna a katonaságnál hajnali ébresztőt.

A gazdaság mégis rendben volt mindenképen, amit annak lehetett köszönni, hogy a fiatal pár jóformán! semmit sem törődött vele. Hisz ott volt Kardos, az intéző, akit az asszony gyámja a magyaróvári akadémiából hozott volt ide annakidején, az igazgató ajánlására. Erre az emberre mindent rálehetett bízni, ez mindenhez értett, mindent el is

végzett, csak nem kellett az útjába állani. Rá kellett hagyni, hogy tegyen, amit akar.

Bozontos szemöldökű, komoly és szóvalan ember volt az intéző, talán idősebbet is mutatott, mint amennyi igazán lehetett; sűrű, vastag bajusza semmiesetre sem fiatalította. Hozzá még szakállt is viselt, minthogy a pusztán bajos lett volna rendesen beretválkozni, a szakállát maga nyírta, annak a színét kissé kiszítta a nap; a szájában akkor is ott volt a makrapipa, amikor nem égett; örökké kis vadászkalapot viselt; a gazdaságot kétszer is bejárta naponkint lóháton, de amikor vacsorára bejött, mindig tisztán, csinosan kiöltözve jelent meg az uraságnál, mert hát együtt vacsoráltak. Ilyenkor már vége volt a külső munkának, lehetett egy kicsit kérdezősködni, beszélgetni, tervezni; máskor nem is, mert Kardos időközben nem ért rá; az ebédjét is az irodájába küldték, akkor evett, amikor előkerült; órá nem számíthattak volna pontos időre sohasem.

A vacsora aztán» összehozta őket. Ilyenkor voltaik a tervezgetések; már tudniillik, hogy Kardos tervezett; előterjesztette a szándékait, elmondta, mit *végzett*; tapintatosan úgy tett, mintha mindenre jóváhagyást várna, pedig senkiseim mondhatott neki ellent; hisz a gazdálkodáshoz a boldog pár majdnem semmit sem konyított. Minthogy az intéző mindenképen igen jó modorú ember volt, akin meglátszott, hogy gyermekkorában ezüstkanállal ehetett és nem holmi tarka cihát húztak a párnájára, (valami elszegényedett úricsailád sarjának kellett lennie), szívesen elbeszélgettek vele és ha kissé jobb hangulatában elmondogatott egyet-mást a paraszti életből olyat is, ami nem tartozott éppen a gazdálkodáshoz, örömmel hallgatták; jóízű kis történeteinek kacagtak, ámbár ő maga még csak nem is mosolygott.

El sem lehetett volna nagyobb ellentétet kezelni, mint ez a két férfi volt: Borsody meg Kardos.

A volt főhadnagy az ő finomságával, keskeny kis barna bajuszával, jól ápolt körmeivel, karperecével, finom cigarettjeivel, egészen majdnem nőies lényével, olyan volt amellet a marcona kútágas-ember mellet, mint a gyerek. Az asszony úgy simult az uracskájához, mintha a folyondár akarna védeni egy erre szoruló törékeny fát. Ha Kardos elbúcsúzott, kezét fogtak vele. Amikor az asszonynak kezét csókolt, úgy rászorította az ajkát arra a kis kézre, hogy szinte nyoma maradt. Hiába! nem igen érthetett a nagy gyöngédséghez. Mindent olyan eresen, határozottan, olyan egészen cselekedett

Borsody mondta is a feleségének: nagyon derék ember, csak ne szorítaná meg úgy a kezemet; minden kézfogás után összeragad az ujjam ...

Az asszonynak eszébe jutottak a kemény kézcsókok, de hallgatott. Okosabbnak tartotta. Ezt a Kardost végre is úgy kellett venni, amilyen volt.

Napközben az urak kocsikáztak, néha lovagoltak, néha egy kicsit vadásztak is, de csak úgy kényelmesen. A főhadnagy kitűnő lovas volt és az asszonyka nagyon gyönyörködött benne, amikor úgy látta szép, tüzes paripáján. Ha összekerültek a pusztán Kardossal, az ellentét megint csak élesen megvolt közöttük. Az intéző tizenhatmarkos csontos hátilova bizony nem volt szép, hanem akármiilyen szántáson sem botlott meg. Ha a lovasa leszállt róla s a nyakára dobta a kantárszárát, a ló úgy lépdelt utána, mint a kutya. A főhadnagy is megakarta ezt próbálni, de Castor, a bolond, elugrott; nekieredt a legelőnek. Ekkor tűnt ki, hogy az intéző milyen lovas és hogy az a csúnya nagy ló imilyen Jó. Hirtelen a nekiszelesedett telivér után nyargalt és a karikásával az első kétszáz lépésen belül tmegpányvázta, elfogta, hozta vissza.

Egyikük sem szólott. A főhadnagy egy kicsit röstelkedett, az asszony ezt észrevette, a viláért sem dicsérte volna meg az intézőt. Kardosnak ma-

gának kisebb gondja is nagyobb volt ennél; amott a kátyús úton megfeneklett egy szénásszekér, arra nyargalt.

Este, a vacsoránál, az asszony megint arra gondolt, amire már néhány nap óta gyakrabban. Amikor tudniillik gazdasági dolgokról esett szó, akkor az intéző mindig az urának beszélt s magyarázott. De ha az effélével készen volt és rákerült a sor a csevegésre, olyankor mintha a főhadnagy o ti sem lett volna, már csak *őneki*, az asszonynak szólt minden szava. Mintha mulattatni akarta volna. Hogy néz! — gondolta magában az asszony; soha életemben sem láttam ilyen szemet.

Egyszer tűz ütött ki a belső majorban, valami rozoga istálló gyuladt ki és a tüzes perje átcsapott a juhakolra is, amelyben vagy kétszáz famuli almozott. A főhadnagyot alig bírta a holtrarémült asszonyka felkelteni; mire kijutottak, az egész puszta ott volt a tűz körül. A cselédasszonyok óbégattak, a férfinép oltott ahogy bírt, a fecskendővel már javában dolgoztak, az akol tetején egy férfi vizesponyvákat dobált az égni kezdő nádra, a tűz fényénél óriásnak tetszett; valami vad erő volt abban, ahogy a fel-felsistergő lángok közt csápolta a ponyvával, amíg a tüzet szét nem verte s el nem tiporta a veszedelmet — egymaga. Csupa korom és füst volt, amikor lekerült az akol tetejéről. Akkor elővette a zsebéből a makrapipáját és rágyújtott. Meglátta a réműlt asszonyt, ahogy tétlen urához simulva reszketett. Az még csak nem is vigasztalta, úgy elbámult maga is.

— Tessék csak nyugodtan lefeküdni. Most már itt vagyok — mondta. — Itt most csak útban vannak az urak.

Ez nem szép kérés volt, hanem parancs. Még a főhadnagy is így érezte. A világért sem szólt volna ellene. Igaza van, — súgta a feleségének, — menjünk.

Az asszony fülében folyvást ez csengett azon az éjszakán (minthogy nem igen aludt): — „*most már itt vagyok!*“ . . . Mintha akkor már nem is lehetne baj. És csakugyan, úgy érezte, hogy igaz» akkor nem lehet baj.

Késő ősszel, amikor már jóformán minden mezei munkán túli voltak és a puszfa unalmassá, egyhangúvá kezdett válni, a főhadnagy nem bírta el » semmittevést és bejárogatott a városba. Ott mégis csak volt valami, egy kis társasélet, meg kaszinó, ahol kártyázni lehetett. Akárhányszor csak a késő éjszaka vetette haza. Á felesége eleinte ébren várta. *Azután megszokta* elmaradását és már nem várta meg; másnap az ura délig aludt, ebéd alatt ásított, unatkozott, alig várta, hogy újra fogathasson és mehessen.

— Ha akármilyen is, szívem, — mondta a befelé duzzogó és az elégedetlenségét némán elrejtő asszonykának — csak hívasd Kardost, üzenj neki, ő majd intézkedik. Magám sem tudnék jobban.

Kis híjjá volt, hogy erre fel nem kacagott a felesége, Amikor a kocsi kigördült az udvarról, az asszony fitymáló gondolattal ismételte: „magam sem tudnék jobban!“ és hozzátette: mintha egyáltalában tudnál, mintha értenél valamihez!

És minthogy így egyedül nagyon unatkozott, hívatta Kardost.

Amikor az intéző úgy tapasztalta, hogy az ő kis úrnője érdeklődni kezd a gazdaság iránt, kinyílt a szive, megeredt a szava. — Én nem is tudom, — mondta, — hogy nem lehet szeretni ezt az életet. Mikor ebben minden olyan szép és olyan becsüleies. A királylyal sem cserélnék, ha kint lehetek a puszán. Lám, most november van és a ködjárás mennyi elevenséget hoz az üres rónaságra! A fehér ködök úgy szállnak, mintha százezer galamb szárnya libbenne össze lassú ereszkedéssel; a bogáncson pirosfejű tengelicerajok lakmároznak s a hangjok olyan,

hogy nincs az a pacsirta, amely túltenne rajta; jönnek-mennek a vadludak s beszélgetnek, a Ucigy túzokok őrt állanak a pusztán és vigyáznak a semmire; minden szép itt, minden!

A fiatal asszony eltűnődött. — Miért nem házasodik meg maga, Kardos? — kérdezte hirtelen, de bele is pirult a túlságosan bizalmas kérdésbe. Az forgott a fejében, hogy milyen igazán házasembernek való az ilyen, akinek nem kell több és más, csak amit otthon mindig megkaphat.

Az intéző hallgatott egy darabig. Azután azt mondta: — Én nem házasodhatom meg sohasem.

— Nem házasodhatik?! Miért nem?

— Mert olyan asszony nincs több, mint maga! Még csak meg sem adta a szokásos tiszteletet a „nagyságolással“. „*Magának*“ mondta. Olyan volt ez az egyetlenegy mondása, hogy szinte megrengett tőle a föld. Egy egész világ omlott össze tőle. Már nem az úrnő meg az intéző volt szemközt egymással, hanem az asszony, meg a férfi.

Így nem maradhattak sokáig együtt. Az asszony zavartan keresett ürügyet és elküldte — az intézőt. A gondolatával pedig ijedten kísérte — a férfit.

Amikor az ura hazakerült, még ébren volt, de nem árulta el. Magára akart maradni. Mit is mondhatott volna? Ha mindent úgy mond el, ahogy volt, akkor az talán vádaskodásnak látszhatott volna. Abból mindenféle baj lehetne. Hallgatott, csak annyit mondott reggel az urának:

— Én nem hívatom többet azt a Kardost. Én nem értek a gazdálkodáshoz. Beszélj vele te magad.

Este a főhadnagy mosolíogva kötekedett Kardossal:

— Intéző úr, panasz van magára, minek untatja a feleségemet a bocik dolgával? Máskor meséljen neki valami szépet. Nevettesse meg, hogy ne álljon a szája olyan pityergőre.

Kardos az asszonyra nézett, de az elkapta előle a tekintetét.

Amikor megint arra a kézcsókra került a sor, az asszony alig merte odaadni a kezét. Most meg már úgy érezte, hogy süt az intező ajka. Szerette volna remegő ujjait elrántani, de az a tanintatlan, kemény kéz nem engedte.

A főhadnagy felszisszent a kézszorításra. — Terringettét, Kardos, miből van maga? — kérdezte és megrázta összeragadt ujjait.

— Pardon, — mondta az intező mentegetődzve és ajánlotta magát.

Amikor a házaspár egyedül maradt, a főhadnagy hízelegve mondta a feleségének:

— Édes kincsem, egy vallomással tartozom neked, röstelem, de megesett és most már nem segíthetek a dolgon másképp, csak teáltalad. Tegnap vesztettem ...

Az asszony kiegyenesedett. — Kártyáztál? — kérdezte csudálkozva.

— Kivételesen, szívem, kivételesen, — hebegte az ura.

— Pedig amikor megkértél, megígérted a gyámomnak becsületszóra, hogy sohasem veszel többé kártyát a ke . . .

A főhadnagy közbevágott:

— Igen, igaz! Nem is tudom, hogy esett: megtörtént, azt hiszem, egy kicsit mámoros lehettem.

— Mennyit vesztettél? — hangzott a fagyos kérdés.

— Hm, hm! Kissé kellemetlen, kissé sokat. Annyit, hogy pénzt kellene felvennünk. Ha te aláírnál egy váltót szívem . . .

— Soha! . . . Ezt meg én ígértem volt meg a gyámomnak. *Becsületszóra*. És én meg is tartom.

— Igen? Hehe! ... No lám! De talán mégis, lásd, ez egyszer . . . Másképp nem segíthetek magamon. Szentugyse nem.

— Ne beszéljünk többet erről a dologról, barátom.

— De, nézd, édes Leona, kérlek szépen . . .

— Már mondtam, ne beszéljünk róla.

A főhadnagy kiegyenesedett.

— Hát így vagyunk? — kérdezte nyersen. Akkor *parancsolom*. Ami a tied, az az enyém. És ha szeretsz . . .

Az asszony felkacagott. Nézte a fennhéjázó *kártyást*, aki szerelemre hivatkozva, követel tőle pénzt. Igazán a szívéből kacagott. Ha szeretlek? ... Ó istenem, *már nem!*

Másnap a főhadnagy elutazott. A felesége nem is búcsúzott tőle.

Amikor Borsodyné magára maradt, hívatta az intézőt.

— Kardos, — mondta szokatlanul erélyes hangon, — magának tudnia kell a dologról, válok az uramtól,

Az intéző némán, meglepetten nézett rá, de az asszony most nem sütötte le a szemét.

— *Válok*, — ismételte nyomatékkal.

Kardos kissé elhalványodott. A homlokára mély ránc szaladt. Lehetetlen volt benső felindulását leküzdenie

— Akkor én is megyek, — mondta elszántan.

— Maga is?! . . . miért? . . . Megőrült? — hebegte az asszony zavartan.

— Én is.; mert én maga mellett így nem bírom ki. *Amúgy* még könnyebb volt.

Többet akkor sem mondhatott volna, ha a fülemilék nyelvén vallott volna szerelmet. Az asszony megértette.

— Várjon, — mondta pirulva, — nem tart a válás olyan sokáig.

És engedte, hogy a kezén megint ott égjen az a lángoló csók ...

VESZEDELEM AZ ERDŐN.

Fülledt nyári este volt s Balázs, a pérpagonyi erdész, lassan bandukolt hazafelé az erdei ösvényen, amely kacskaringósan vezette végig a sűrűségekkel és tisztásokkal tarkított pagonyban. Egész nap talpon volt s most már Jól esett volna ott-hon egy pohár hideg savanyúvizes bor mellett megpihenni. Hiába volt olyan acélos, erős, edzett, mégsem tréfa az, hajnaltól alkonyatig lesni, kergetni a bizonytalanul bujkáló orvvadászokat, akik már megint nagyon vakmerően garázdálkodtak. Alig vol nap, hogy a vadőrök ne jelentettek volna neki — a főnöküknek — valami újabb csinyt, amit az a veszedelmes népség követett el. Lövést hallottak itt is, ott is; de hiába volt minden igyekezete az erdész- és vadőrszemélyzetnek, nyomra akadni nem bírt; a tettest vagy a tetteseket elcsípni sehogysen tudta.

Ekkor vette a kezébe az ügyet Balázs, a péri erdész. Olyan harmincöt év körül levő vasember volt; fáradhatatlan, szívós, rettenthetetlen és halálmegvető, aki azért nem házasodott meg, mert akkor nem birt volna eléggé elszánt maradni. Egy cigányasszony úgyis megjósolta neki, hogy vadorzó lesz a veszedelme és a végzete. Kétszer már le is lőtték; ott maradt az erdőn vérbe fagyva; más emberfia százszor elpusztult volna olyan sebekben, de ő talpra állott lassankint. Hanem a bátorsága nem csökkent; inkább vakmerőséggé fajult. Engesztel-

hetetlen, fanatikus gyűlölettel volt a vadorzók iránt és nem volt olyan fergeteges idő, hogy uránok ne; ment volna, ha azt remélte, hogy találkozhatik velők.

Éppen kiért a dunai töltésre, a védőgátra, amelynek a kanyarodójánál gunnyasztott a gátőr viskója. Eszébe jutott, hogy ott jó víz van a kútban; tikkadt volt, kívánta a hús italt, arra tartott, nem kellett az útjából nagyon eltérnie. A gátőr, az öreg Pandúr Gazsi, otthon volt s húzott is neki friss vizet szívesen. Éppen a vacsoráján rágódott volt, valami tyúkcombon vagy micsodán. Amikor az erdészt meglátta, odadobta a csontot a házörző kuvasznak; az rögtön bekapta, szétropogtatta, 'eltüntette. Baláznak úgy tetszett, mintha azt a csontot ő előle siettek volna eltakarítani olyan gyorsan. Rászólt a vén bakterre: — Tán fácánt zabált kend?. A gátőr nagy szemet meresztett, ötölt-hatolt. Honnan venné már ő a fácánt? Egy vén gyöngytyúkja volt, azt sütötte meg a leánya, magyarázta.

Erről a leányról hallott már az erdész, de még nem látta. Pedig híre volt annak, hogy milyen különös teremtés. Nem régóta került haza az apjához, csak amióta a szegény öreg ember mellől elhalt a második felesége. Ez kora tavasszal történt s akkor a leány — az első asszonytól való — aki azelőtt a nénjénél volt valahol, megsajnálta az apját s visszajött hozzá, hogy gondozza. De alig-alig volt itthon; tudja Isten hol járt napról-napra; reggel elment, este megjött, hajnalban elment, délben megjött, néha meg - este ment el és hajnalban került haza. Mint valami vándorló lélek, akinek nincs nyugta. Az apját hiába kérdezte volna valaki, az semmit sem tudott. Különbben is ritkán érdeklődött egyik-másik vadőr a leány iránt, csak ha éppen erre járt valamelyik. Szépnek és fiatalnak mondták, de azzal egyikök sem dicsekedhetett hogy sokat beszélt vele. Sötétnézésű, hallgatag teremtés volt a gátőr Eszterje. Röviden

felelt, ha kérdezték, ő maga senkit sem kérdezett; ha tehette, kitért a szó elől. Embergyülölőnek hitték. Pedig be' kár volt érte, hogy így érje utói majdan a hervadás.

Már éppen tovább készült Balázs, amikor a ház mögül előttoppant a fekete párduchoz hasonlatos leány és nagy szemet meresztett a nem várt látogatóra. Összevillant a szemök és a fekete párduc sütötte le előbb a magáét. Balázs ugyancsak rajtafelelte a tekintetét. Nem volt csuda. A leány nyúlánk, sötét alakja emlékeztetett a sátoroscigányaszonyokéra; a haja koromfekete volt, a szeme mint az éjszaka, a nézése izzó, a mozdulata hajlós, a arca napsütötte. Most éppen zavarban volt egy arca napsütötte. Most éppenza varban volt egy kicsit; a köténye csücskével legyezgette magát s eközben kirázott valamit a kötény zsebéből. Az erdész meglátta, felkapta, visszaadta. De aközben megint csudálkozott egy sort. Mert egy kilőtt töltényhüvely volt az a valami és Balázs az ő gyakorlott érzékével azt is megérezte, hogy a puskapor szaga még rajta van a kormosbelsejű töltényen. Azt hát nem régen sütötték el.

Egy árva szót sem szólott, hanem annál többet gondolt. Még a szíve is nagyot dobbant bele. íme, gondolta, ez a leány tud a vadorzóról; talán a szeretője; ettől, vagy ennek a révén mindent meg lehet tudni.

Elkezdett a leánynyal beszélgetni és csudák-csudája, az embergyülölő boszorkány felelt neki. Olyan volt a hangja, mint a póli-madáré; lágy és bársonyos, édesen csendülő és panaszos, mint a méry fuvola. Az erdész elfeledte lassanként, hogy mit is akart; hogy titkosrendőrként akarta volna kipuhatólni, honnan került a leányhoz az a gyanús töltény. Különben is mondott annyit a leány, hogy találta, az erdő szélén találta, amikor gombázni volt. Ezzel be kellett érni egyelőre. Miért ne lehetett volna ez

igaz? Már késő este volt, amikor Balázs búcsút vett a gátőr-viskótól. Hazamenet azután folyvást látta a fekete párducot; visszaidézte maga elé a képzeletében. Még a hangját is. Sohasem hallott még olyan mélyrengésű asszonyhangot.

Másnap megint arra a tájéakra került valami ürügygel. A gátőr legelőt kért volt a tehénkéjének; — arra azt felelte az erdész: majd meglássuk. Most úgy vélte, megérdemel ennyi kedvezést a szegény gátőr s elment hozzá, hogy ő maga mondja meg neki a jó hírt. Annál jobban bosszankodott, amikor nem találta otthon a leányt.

Harmadnap megint hiába járt arra; negyednap pedig már káromkodott is, de hogy miért, azt nem mondta. Hanem a gátbakter ezzel fogadta a késő este hazavetődött leányt:

— Hallod-e, ma is itt volt az erdész, ne szök-dössél előle annyira, mert amilyen hirtelen indulatú ember, még az én fejem bánhatja.

Eszter elgondolkodott. Kiült a padra a viskó elé és nézte az erdőt meg a csillagos eget. Valahol messze egy róka vakogott; bent a sűrűségben bakóz riasztott; megijedhetett valamitől. Az öreg gátőr régen aludt a vackán, amikor a leánya még folyvást a csillagjárást leste.

Másnap azután egész nap sem mozdult el hazulról. Az erdész urat várta titokban. Az bizony meg is jött, sőt jóval korábban, mint rendesen. Azon kezdte, hogy megszidta Esztert, hogy hol csavarog mindig. Pe mintha még a szidásával is simogatta volna. — Talán van valakid? — kérdezte féltékenyen.

A leány csak ennyit mondott: *nekem?!* és abban annyi csudálkozás volt, hogy Balázs fellélekzett. Amikor elváltak, ráparancsolt: nekem ne ténferegj örökké; nem szeretem; még bajod eshetnék. Tele van a környék kóborló cigányokkal.

Eszter újra csak tűnődve nézett rá, mintha se-

hogysem értené, mit törődnek annyit övele; nem volt ő ahhoz szokva; nem fél ő senkitől sem. Az erdész pipára gyújtott s elindult az útjára, hazafelé. De az erdő széléről visszajött.

— Te, mondta, holnap aligha eljöhettek. Vadorzót lesünk. A fácánosban tett kárt tegnap is. Csak az én kezem közé kerüljön egyszer! csak egyetlen egyszer! . . . Pedig már megszoktalak, — csapott át hirtelen más témára; — síivesebben jönnek ide, mint hogy azokkal a bitangokkal vesződjem. A vadőreim is mind azzal bajlódnak.

A leány hallgatott. Az erdész hirtelen megkérdezte: vagy eljöjtek?, mondd! Eszter hosszasan, kérdően nézett a szeme közé és mintha ez lett volna a szemében: mit akarsz te tőlem? Arra meg az erdész: nem tudott egykönnyen felelni. És másnap ott hagyott csapot-papot, fácánost, vadőrt és vadorzót és amint alkonyodott, lelkendezve indult a gátórházhoz. Még akkor is odament volna, ha fergeteges jég-eső állta volna útját.

*

Amikor félúton a bordási vágásba ért, lövést hallott a fűzes sűrűjéből. Arra egyszerre elfelejteti minden egyebet, csak a vadorzót érezte; halálos gyűlölete afelé hajtotta, kergette. Azzal a nagy tájékozással, aminő csak az ilyen szabadban élő emberben fejlődhetik ki ennyire, rögtön tudta, melyik ponton történt a lövés. A vadőrök most a fácánost őrizték, itt csak vadorzó járhat. Azzal a könnyedséggel, amelyet még a saját emberei is csudáltak benne, surrant a bokrok közé, hogy toronyiránt jusson minél előbb a gatzett színhelyére. Mert abban nem kételkedett, hogy az a lövés nem volt hiába. A legnagyobb biztossággal csúszott át olyan helyeken is, ahol más emberfia százszor eltévedt volna. Tíz perc alatt megtett így annyi utat, amennyit az ösvényein csak félóra alatt járhatott volna meg.

Egy magasles volt a sűrűség közt; arra akar, fellépni óvatosan, hogy onnan széjjelnezzen. De már elkésett. A bokrok közt erre tartott valaki. A zörgésről tudta, hogy az nem vadállat, hanem kétlábú ragadozó; könnyen, puhán lépdelt a „vadorzó“ (csakis ő lehetett), meg-megállott és neszelt, figyelt, hallgatódzott, azután újra indult. Már itt zörgött a magasleshez vezető cserkésző-úton; az eléje hajló gályákat félretolta. Cipelhetett valamit, mert hallani lehetett, hogy a lélekezete zihál.

Még egy pár másodperc és — ott állottak szemközt egymással, három lépésnyire egymástól; — az erdész a puskáját lövésre készen tartotta, de a hang, amikor „állj“-t akart kiáltani, mégis a torkán akadt.

Ott volt előtte megtorpanva, ijedten eltorzult arccal a fekete párdúc és mintha ugrásra készült volna, hirtelen meggörnyedt, ledobta a terhét, vilámgyorsan kapta fel ő is a puskáját, amelynek csöve rámeredt Balázusra.

Az erdésznek átvillant az agyán a cigányaszony jóstata: „vadorzó lesz a veszedelmed!“ Egy másodperc századrészen múlhatott minden, mégsem lőtt. Egyszerre eresztették le a puskájukat. Balázs némán közeledett a „vadorzóhoz“, aki megvilantotta hófehér fogsorát. Mosolygott. A puskáját maga kínálta oda; az erdész elvette, megnézte, jó duplapuska, — mondta, — hol dugdosod?

— Itt, a nagy fűzfa odvában, — felelte a leány nyájasan, mintha arra válaszolt volna, hogy hol árulnak olyan kalárist, aminő az ő meztelen nyakán díszlett.

— Mit lőttél? — kérdezte tovább az erdész szelíd hangon s a földre dobott zsákra fordult a tekintete.

— Őzet! — vallott a „vadorzó“ nyugodtan és már nem sütötte le a szemét, sőt most Balázson volt

a sor, hogy megzavarodjék a rácsudálkozó tekintettől.

— Hátha valamelyik erdőőrrel találkozta volna? — szólott szemrehányó hangon. — Elfogott volna ...

— Engem ugyan soha! ... — kiáltotta a leány fennhéjázva.

— Hisz' látod, én is elfogtalak.

— Az más! ...

Az egész nagy erdő minden bokra azt suttogetta. Az más!“ Balázs megrészegedett a szótól is, a hangtól is, de az értelmétől mégis a legjobban.

— Meggondolatlan vagy — dörmögte. Eszter kiegyenesedett, megragadta az erdész karját, keze még a kabáton át is sütötte a nagy darab ember testét, lelkét. — Ne haragudjon rám — csicseregte hízelgő simulással.

— En? Terád?! — kiáltotta az erdész. És csak restelte folytatni, amit gondolt, — hogy akár valamennyi őzet lelőhetne miatta.

A következő pillanatban ott csüngött a leány a nyakán, ölelte, hogy majdnem megfojtotta. Balázs alig bírta kinyögni: vigyázz, jön valaki!

Csakugyan jött. A bokrok megint megzörrentek és egy kutya csaholt

— Ez Tamás! — mormolta az erdész — a legjobb vadőröm. Bizonyosan ő is hallotta a lövést. Egy szót sem! byzz rám mindent. — Azzal elkezdett kiabálni: — erre-erre Tamás!

A vadőr lihegve furakodott át a bokrokon.

— Ejnye, — mondta és lekapta a kalapját, — de megfuttatott a tekintetes úr! Legalább két kilométert szaladtam egy szuszra.

— No, majd kijár érte egy pohár jó bor; most csak kapd fel ezt az őzet és vidd a gátórházhoz, onnan majd elvitetem holnap.

A vadőr katona volt; fegyelemhez szokott; szó nélkül engedelmeskedett. Csak féloldalt pislogott a

leányra és azt gondolta magában, ami neki tetszeti. Éppen csak az igazat nem gondolta. A gyepre dobott vadorzópuskát észre sem vette eközben.

Amikor eltűnt és *ők ketten* megint egyedül maradtak, Balázs ráfordult a leányra: — Most megölelhetsz. És szinte felbödült veszett gyönyörűségében, amikor a leány szót fogadott neki.

— Gyere, hazaviszlek! — mondta szenvedélyes akarattal, alku nem tűrő hangon.

— *Asszony*nak visz? — kérdezte a leány, követelve.

— Az erdésznek már vérben forgott a szeme, lüktetett az agya, dobolva dobogott a szíve.

— *Annak* viszlek; — felelte elszántan.

— Ha megcsal, megölöm; tudja úgy-e, hogy a kezemben volt az élete?!

Balázs elképedt. Felkacagott; — Ó te! te!! — egyebet nem tudott mondani; csak újra kacagott. És magához rántotta a leányt. — *Gyere!* . . .

Így lett mégis „veszedelmes“ a vadorzó.

A SZERELEM HANGJAI.

— Kérlek . . . kérlek szépen, édes asszonykám, ne siesd el . . . ne engedj hirtelen haragodnak; ne mondj nagy szavakat . . . nyugodjál meg, azután hallgass meg; kérdezz . . .

— Kérdezzelek? ... Hihetek én teneked ezentúl? Megcsaltál!

— És még sem csaltalak meg. Szavaimra mondom, nem.

— Oh!

(Egypár másodpercnyi szünet. Az asszony borús, szinte sötét arccal nézi a férfit. Mintha abban az „Oh“-ban a felháborodás mellett leküzdhetetlen megvetés is lett volna. Feljajdulás, vészkiáltás, kiábrándulás, végtelen szemrehányás, a férfiszóban való kételkedés, egy világ összeomlása, — minden, ami rossz s ami keserű.)

— Édes!

— Ne szólíts többet így. Egyáltalán ne tegezz. Ne tegezzen.

— Azt én nem tudom. És te sem tudod. Azt mink nem tudjuk.

— Majd megvállik. Tapasztalni fogod.

— Látod?!

— Nyelvbotlás... semmi; különben is olyan nagyon mindegy. Mi köztünk sohasem lesz már többet az, ami volt. Nem is lehet Erről nem tehetek;

még ha akarnék sem. Különben ne gondold, hogy valami túlságosan a szívemre veszem. Tudtam én ezt; vártam én erre mindig. Ismertelek. Hiszen jól van. Most még tegezek, mert másképp nem bírnék veled őszintén beszélni. De vége...

(A nyitott ablakon be-beröppent a forró nyár szellője; odakint úgy sütött a nap, mintha egy nagy kohóba akarta volna beleolvasztani a világot. Az asszony fáradtan hanyatlott hátra a zsöllyéjében; a kalapja a fején voltba keztyűje a kezén; gépiesen legyezte magát egy újságlappal, amelyet a könyves asztalkáról vett el az imént.)

—Édes, asszonykám! Édes! Olyan szerencsétlennek tudnám magamat érezni, és mégis van -a nehezfelésedben valami boldogító. Az az érzésem, hogy féltesz.

—Ez nem féltés. Ez csak a megalázottság szégyene, tudd meg.

— Ne tagadd, féltesz. Ne vedd el tőlem ezt a nagy örömet. Olyan nagyon vágytam én erre mindig. Hányszor mondtam.

—Mégis megcsaltál. (Hevesen): De hogy is mérted? Hát nem tudtad, hogy ezzel olyat rontasz el, amit sohasem lehet jóvá tenni? Elrontottad, ami a legtöbbét ért Büszke bizalmaimat ölted meg mindenkorra. Azt a nehezen ápolt, mindig gyanakvásra hajló bizalmamat, amelylyel ugyan áltattam magamat, de igazi megnyugvást találni benne nem bírtam.

— Minden tőled függött, csak tőled magadtól.

—Ugyan!... én talán megcsaltalak? Én talán nem voltam egészen csak a tied? Mersz a szemem közé nézni?

—Oh, Istenem, tudom én, hogy csak az enyém voltál; és mégsem voltál az egészen. Valami hiányzott... Gyere közelebb, nem bírok így ülni melletted; add ide a kezedet, hadd húzzam te a keztyűcskédet....

— Erre igazán semmi szükség sincsen. Azt mondtad, kérdezzelek. Beszélj. Ne mondd, hogy úgy mentem el tőled, hogy meg sem hallgattalak. Mit akarsz még mondani?

(Az ablak előtt egy nagy fa zöld árnyéka imbolygott erre-arra. Mintha valaki, aki láthatatlan, titokban be-bekukucskált volna. A lombok halk sóhajtással lendültek össze, aztán megint széjjel.)

— Mit akarok mondani? Tulajdonképen csak egy nagy és örök mondanivalóm van s ezt olyan jól tudod. Szeretlek! Nagyon szeretlek és te vagy az első és egyetlen asszony, aki ezt így hallja tőlem, a szívem-lelkem remegő, boldog, mindent kínáló nagy vágyával utánad... Ne fordulj el. Ne tégy úgy, mintha nem hinnéd, vagy mintha csak a kételkedés paránya is megbírná mérgezni a hitedet. Azt mondtad: ösmersz. Hallottál, rólam valamiket; sőt én is elmondtam neked az életem üres bizonytalanságát, amelyben a boldogság ösztönszerű vágya és keresése asszonyok mellé vezetett, akik sohasem bírtak meghatni, boldogságot adni. Amit te irántad éreztem, az az első perctől fogva valami egészen más volt.

— Gyönyörű érzés lehetett. Nagyon kivételes érzés. Annyira, hogy példátlan hűségre ösztönzött, ugy-e?

— Ne csúfolódjál. A végén látni fogod, hogy a hűségemen semmi csorba sem esett. Engedd, hogy beszéljek.

— Tessék.

(Elnézett a mozgó lombok felé; a szemében szomorú lemondás volt, amelyet közönynek szeretett volna mutatni; arcán gyöngye pirosság; a szeme szögletében egy kis szokatlan harmatozás, mint egy erőszakkal visszatartott könnycsepp.)

— Már rég' túl voltam igazi fiatalságomon, amikor megösmertelek. Azt te sem gondolhattad, hogy

nem volt a múltamban asszony. De azt mindjárt megmondtam neked, hogy olyan soha, akiben mindaz meglett volna., ami énnekem annyira nagyon kell. Te sohasem igyekeztél azon, hogy meghódíts és mégis mindenem letted. Azzal a te csöndes tartózkodásoddal, amely a lényed legbensőbb titkossága, mélységesen mély érdeklődést és kíváncsiságot ébresztettél bennem, amelynek eleinte csak nyugtalan betegévé, később elszánt és sokszor kétségbeeső bolondjává váltam. Emlékszel-e, amikor először mondtam: „Boriska, baj van; nagyon szeretem magát“, akkor már fülíg voltam. Hogy néztél rám, Istenem! mintha csak ez lett volna a szemedben: — sejtettem, tudom, de nem akarom tudni és jobb, ha elhallgat, mert különben egészen elveszít. — Nem mutattál sem megdöbbenést, sem lázadást, mégis éreztem, hogy büntetsz. Egy hang nélkül. Csak azzal a reménytelenséggel, amely a lényedből olyan ellenállhatatlanul sugalilódott belém. Elfulladt a szerelmi vallomásom. Nem kértem mást, csak hogy engedj ott maradnom a közelségedben, csak hogy érezzelek; a szemed beszélt akkor is az ajkad helyett és azt mondta: „szegény“.

(Az asszony szeme a lombról visszatért a melléte mormoló férfira. Az a szem megint azt mondta: „szegény“.)

— Látod, akkor is így néztél. És én bennem nem az ingerelt dac éledt tel attól, hanem az ijedtség, hogy nem rontottam-e el mindent, mindenkorra. Talán éppen az volt a szerencsém, hogy olyannak láttál, amilyennek soha egyetlen más asszony sem. Nem volt az ravasz kieszelés, hogy a kényre-kegyre meghódolt rab hallgatott azután melletted. Valami megsúgta, hogy az a nagy és hatalmas akarat, amely száz asszony közül kilencvenkilencnek veszte, a te nem tetszésedden megtörik. Hosszú hónapokon át egyszer sem mondtam azután, hogy szeretlek; csak éreztettem veled. És amikor egyszer

azon a legritkább véletlenségből adódott magános délutánon egyedül értelek, és a dívánra nyugtatott félig mezítelen karod elvette a megmaradt eszemet, akkor sem bírtam szerelemről beszélni, hanem féltéken, fájdalmasan, nem tudva mit teszek, ráomoltam a karodra, akkor a te „szegényedet“ nem volt lelked eltaszítani, hanem ott maradtál borzongva, remegve, szemedet lehunyva. Boriska, így volt-e? Igaz-e, hogy neked sohasem volt szabad az én égő szívemet mutogatnom? »Szerelemről hallani« annyi volt neked, mint felkorbácsolni a lelkiösmeretedet; szerelemről te nem tudtál, nem bírtál, nem akartál beszélni; akkor sem, amikor az én menyországi diadalom után másnap olyan boldogan néztél a szemem közé és arcom mohó kérdésére ezt felelted: „nem bántam meg! semmitsem bántam meg!“

(Az asszony lehunyta a szemét; karját rányugtatta a zsöllye támlájára; most is félig mezítelen volt az a szép kar. A férfi egy szempillantás alatt odasimult s elkezdte a csókjával égetni.)

—Hát csókold, nem bánom, úgyis utoljára hisz' megcsaltál.

—Most sem a szerelem! még most sem, amikor válni készülsz! Csak az, hogy „megcsaltalak!“ De hogy azt mondanád: „lásd, milyen nagyon, milyen odaadóan szerettelek s te mégis elvetted tőlem a szerelmedet!“ — ezt nem! ezt a te ajakad, a te szíved nem bírja el. Pedig erre vágyom és erre vágytam mindig. Én hallani akartam tőled, erről a te fukar kis szájadról, hogy szeretsz; hogy nagyon, de nagyon szeretsz; épp úgy, ahogy én téged. Amikor megengedted, hogy száz piros rózsát tépjekszaggassak a szájadról, a szerelem rózsáit, akkor is fel-felsírt bennem a keserűség amiatt, hogy mindent úgy veszek el és te meg nem édesíted az öröömöt egyetlen édes szavaddal sem; te nem növeled a boldogságomat azzal, hogy a magadéről beszélsz; mintha varázslat nyűgözte volna a szavadat, han-

godat; mintha titkos veszedelemtől tartottál volna, ha belőled is kitör egyszer az érzés és elmondod valahára, hogy milyen boldoggá tettelek, és teszed te magadat azzal, hogy nagyon szeretsz. Pedig szeretted; nagyon szeretted; lehettél volna-e különben annyira az enyém? De azokkal a mély gyöngédségekkel adósom maradtál, amelyek csak a szerelem, hangjaiban vannak. S én olyan eszeveszettül vágytam erre tetőled. Sokszor voltam úgy, hogy már kérni akartalak, mondd utánam; mondd nekem: „édes lelkem uram, édes szerelmes drága uram!” — de hátha mosolyogtál volna és mégis hallgattál volna? Kinevettél volna! Ott lett volna megint a szememben: „szegény! . . .” Nem bírtam el ezt a gondolatot.

— Hanem elmentél és kerestél magadnak valakit, aki mondja.

— Nem kerestem.

— Találtál.

— Az lehet.

— Akivel megcsaltál Akit megtanítottál „a szerelem hangjaira”.

— Milyen gúnyosan mondd, látod!

— Nem én mondom, ő írta; itt a levele, a „szerelmes” levele.

— Olvastad?

— Minek képzelsz? Annyira csak tán mégis asszony vagyok. Ha már a kezemben van! Ha már elvesztetted nálam.

— Úgy-e, milyen gyönyörű stílus.

— Talán el legyek ragadtatva?

— Igazad van.

— Nekem mindig igazam van.

— Most az egyszert kivéve.

— S ugyan miben nincsen most igazam?

— Abban, hogy megcsaltalak volna.

— „Volna?!“

— Hisz' nem csaltalak meg.

— S ez a levél?

— Az sem bizonyít. Az csak azt bizonyítja, hogy van olyan asszony is, aki tudna velem szerelmesen beszélni.

— És te övele? Miket írtál te neki? Meg mernéd mutatni? El mernéd mondani?

— Ha akarod, rögtön.

— Ne, nem akarom. Ha csak egyetlen szó volna is benne, amit már nekem mondtál . . .

— Mit tennél, Boriskám, életem?!

— Én már senkid sem vagyok, ne beszélj így velem.

— Kikaparnád a szememet, mondd, mondd!

— Azt én nem mondom. Én nem vagyok alyan tanuló, mint ez itt.

— (Rácsapott az ölében levő levélre, azután egy hirtelen mozdulattal lesöpörte a földre; az illatos papiros zizegve hullott lefelé; éppen a lába elé. Akkor még rá is topantott s arrább taszította.)

— Édes, édes, édes! — búgta a férfi boldogan.

— Hozzám ne nyúlj!

— Hisz minden szavad féltés, minden mozdulatod féltés.

— Utállak, gyűlöllek.

— Nem, te szeretsz, csak nem bírod mondani. Hogy áldom azt az asszonyt, meg a levelét!

— ?!

— Neki köszönhetem, hogy a szerelmedet érzem. Már azt hittem, attól féltem, hogy az a te szégyes, hüvös szívecskéd még azzal sem törődne, ha . . .

— Ha?

— Szóval, attól féltem, hogy nem is félteneél.

— Féltetek én? miattam elmehetsz; azt teheted, amit akarsz; miattam irkálhatsz leveleket és irat-

hatsz magadnak leveleket. Engem nem csalsz meg többet.

— Soha többet! esküszöm.

— Kinek? bánom is én.

— Boriskám, mondd, hogy szeretsz.

— Ne szorítsd a kezemet . . . hagyj békét a karomnak.

— Mondd, hogy szeretsz. Nézd, hogy epedek érte. Vallj nekem szerelmet, egyetlen egyszer, most.

— „A szerelem hangjai“ (!) hisz' megkaptad, megkapod; csak akarnod kell. Menj az asszonyodhoz.

— Itt vagyok, egyetlenem! Nála vagyok.

— Ahhoz menj, ahhoz a másikhöz . . .

— Ej, nincsen. Te édes, egyetlen, drága.

— Aki a levelet írta, ahhoz menj, mondom.

— Úgy-e, gyönyörű stílus?

— Másodszor vagy odáig miatta. Hát: gyönyörű! tudom is én; ilyen levelet minden bakfis írhat; helyesírást sem tud; két „t“-vel írja, hogy „szerettelek“.

— Nem az van ott, te drága, „szerettelek“.

— Fogadjunk!

— Jól van, fogadjunk.

— Milyen bizonyos vagy a dolgodban! De nagyon elolvastad!

— Ha csak olvastam volna!

— Hát még? mit tehetnél egyebet is?

— Ó, te! te mennyországom: magam fogalmaztam; azért olyan gyönyörű az a stílus.

— Te fogalmaztad?

— Persze, hogy én. Azután leirattaoi Azután elveszítettem nálad.

— Hogy én megtaláljam?!

— Csak nem képzeled, hogy ilyen levelet éppen nálad igazán el lehet veszíteni?

— Akkor mégis megcsaltál. ¹

— Féltékenynyé akartalak tenni.

(Az asszony fülig pirul.)

— S én nem voltam és nem vagyok féltékeny; nem is leszek! értette uracskám? értette?

(Odakint fúj a szél; egy erős szélkölyök betaszít az ablakon egy lombos galyat. A szobában hirtelen árnyékos borulat támad egy pillanatra. Az asszony halk hangja, enyhe tiltakozása hallik.)

— A karomnak pedig hagyjon békét; már mondtam.

EGY KIS „FENSTRÁLÁS.“

Kancsal Pál gazduram csakugyan elvette özvegy Hornungnét, a módos sváb asszonyt, aki gyermek nélkül maradt így egyedül; míg ellenben Pál uramnak, már-már eladó leánya vala.

Az egész eset kissé különös módon történt. Tudniillik Kancsal az ő asszony nélkül való árvaságában átjárogatott vasárnaponkint Bogairól Pedmerre, minthogy emitt templom is vala, meg jobb korcsmais; aztán itt lakott valami atyafia, aki olyan kedvetlen agglegény volt. Ezzel szeretett elbeszélgetni a nagy kertben, amely a lucernással együtt lehetett három holdas. Egyéb azután nem is igen volt benne, mint néhány gyümölcsfa; kivált egy pár hatalmas diófa. Annak is az árnyéka ért legtöbbet nyáridőben; mert teremni, nagyon ritkán termett. Finnyás fa volt; hol elfagyott virágzásakor, hol jég érte, hol pediglen okát sem lehetett tudni, csak nein termett. Hanem legalább gondozni sem kellett. Még a termés leszedése — leverése se igen adott munkát. Kukorica meg krumpli volt a kertben a lucernán kívül. Ezekre szükség volt a ház körül. A kukoricát a gazda a hízónak szánta; a krumplit maga is szívesen-fogyasztotta. A kapálással, töréssel, kiszedegetéssel, elpepecselt, — és emellett pipázott, punktum. Ilyen emberrel jól megfért Kancsal Pál és ha templom után a kertbe vonultak ketten, némán is jól elmulatoztak pipaszóval.

A leánykája nem volt velök. Azt a magányos ember beadta a városba, pesztrának. De amikor felcseperedett, hazahozta. Akkor sült ki, hogy szégyenke semmihez sem ért, amihez falusi háztájon érteni kellene; még tésztát gyúrni sem tudott; kisszszony-féle volt, akinek Kancsal nem bírta rendes hasznát venni. Így érlelődött meg benne mindjobban az a gondolat, hogy mégis csak muszáj újra megházasodnia, különben csára indul minden a ház körül.

Sokáig nem nyilatkozott erről a tervéről; csak főzte magában; és aközben szétnézegetett itt is, ott is; szemlélődött; keresgélte a neki valót, aki asszornak is eléggé asszony legyen még, azaz formás legyen; — dolgozni is tudjon, akarjon, szeressen; — legyen is valamije, mert az sohasem árt. ő maga ugyan már nem volt fiatal; de jó erőben maradt mindenképen; derék ember volt külsőleg is, a gazdaság körül is. Attól nem tartott, hogy nem kap fehércselédet maga mellé. Vasárnap kihúzta magát s rálépett a lábára keményen, délcegen; tartott magáról valamit ilyenkor.

Egyszer, amíg az atyafia magára hagyta a kertben, a szomszéddal határos sövény mellett pompázó vén diófa alatt a lócán, — csöndes dudolászást hallott a másik kertből s erre kíváncsian kukucskált át a sövény résén. Megakadt a szeme valakin, aki a vetemény közt le-lehajolgatott; — borsót, vagy, mit szedett kosárra; — a nyári melegben, egymaga lévén, csakúgy könnyedén volt felöltözve; rövid szoknya volt rajta, meg kurta ujjú ing s — harisnyátlan lábán papucs. Gömbölyded menyecske tett-vett odaát; — piros volt, mint a főtt rák; a karja meztelen, erős, barna; felért vastagságra a kíváncsi gazdáéval; amikor le-lehajolt, a szoknyája megfeszült rajta és fellibegett, térdhajlásig. Kancsal anynyira belemerült a csudálkozásba. hogy észre sem vette az atyafiát, aki visszajött és lassan sompoly-

gott a háta mögé. Egyszer csak rácsapott a vállára: — Mit néz kend odaát olyan szemdülledve? — kérdezte.

Kancsal elugrott a sövénytől, mint a csínyen ért gyerek; ő is piros volt, akár a főtt rák és zavar-tan hebegte. — Kicsoda az az asszony? derék asszony lehet . . .

A rokon helyben hagyta: — Az a', — Most vette meg a szomszédos árvatelket s csak egy pár hete, hogy itt lakik, özvegyasszony! Sovábi Hornungnének hívják. Senkije sincs; — de mondják, módos asszony.

Minek kerítenék a dolognak nagy feneket; Pál uram még aznap megösmerkedett az özvegygyel és szüretkor elvette, minthogy az asszonynak is megtetszett a derék szál munkásember, aki másforma volt, mint a borotvált nehézkes svábok, akik közül a gyöngébbeket az új ura akár a bajusza hegyére tűzködhette volna.

Könnyen ment minden; még az is, hogy Kancsal Pál azután otthagya Bogátot és átjött ide a jobbik gazdaságba, a kényelmesebb házba, a svábok közé. Persze, elhozta magával Tercsikét is, az édes leányát, akit a mostohaanyja most már kinevelhetett a falusi életre, amíg majd meg nem csinálja itt a maga szerencsáját, ahogy férjhez adandó leányzóhoz illik.

Rendben folytak a dolgok és Kancsal Pál nem bánta meg a bátorságát, mert el volt ezentúl látva mindennel; Hornungné Kancsalné korában is gömbölyded és jólelkű maradt; dolgozott, ha kellett kettőért, ahogy megszokta volt. Kevésszavú asszony volt, aki, ha az urára nézett, mindig mosolygott; lát-szott rajta, hogy ő is jól járt; megkapott ő is mindent, amit kívánt; a mostoha leányával jól báni, mindenre tanítgatta, jó gazdaasszonynak nevelgette.

Csak egy valami volt, ami Kancsalnak nem tetszett; de azért sem hibáztathatta a feleségét, mert nem ő rajta múlt, hogy ilyen volt a szokás a svábok között

A lakóházuk végén ugyanis, ahol a leány hálókamrája volt, ősi hagyomány szerint „fenstráló“ ablakocska nyílt a szögletre, hogy alkalma lehessen az arravaló legénynek, egy pár szót váltania esténként a kiválasztottjával!, akinek így udvaroli sváb módra.

Magyar helyen ez nincsen; ha a legény beki-vánkpzik és ha arravaló, bejöhet a kis kapun és nyíltan beszélhet, amikor annak van ideje. Kancsalnak ez tetszett jobban; a fenstrálást illetlennek, gonosznak tartotta, mert ámbár az a kis ablak legfeljebb a fejét engedte látni a kikandikáló leánynak, mégis csak rejtett udvarlás volt az, ha a szülők nem tudhattak róla. Minthogy pedig Tercsiké lassankint a legszebb leánynya virult a faluban, el lehet gondolni, hogy milyen settenkedés — lopakodás támadt akörül a kis ablak körül, amikor már nein volt más dolga a legénységnek.

Kancsal váltig célozgatott is arra, hogy be kéne rakatni azt a „lyukat“. De akkor még világosság se juthatott volna a kamrába. Ha erről szót ejtett, kinevette a felesége, aki maga is ilyen „lyuknak“ köszönhette az első urát, a boldogult Hornungot. Nem vitakozott ugyan a másodikkal, hanem sok beszéd helyett megölelte. S ha Kancsal azt a két meleg kart a nyaka körül érezte, elfelejtett egyebet; más dolga akadt neki, mint hogy a leányára vigyázzasson, aki a kamrájából ki sem léphetett volna, hogy azt az „öregek“ ne tudják.

De azért nem szűnt meg egészen a Kancsal nyugtalankodása; sőt. amikor egyszer a Mánherzék Tóniját vette észre a kisablak alatt, egyenesen megbosszankodott. Mert Tóninak nem volt valami jó

híre; — dologkerülő legénynek hirlítették, aki, ha mást nem is, de az istenadta napot folyvást lopta. Elég csinos Legény volt svábnak; csináltvirágos kalapot viselt és a bajuszát sem nyírta; a rossz híre miatt talán még jobban tetszett a falubeli szüzeknek, akik tudták róla, hogy a maga fajtájabeli legényeket kiszokta taszigálni néha a korcsmából. Duhaj -volt és verekedésért ült is. A leányok pedig nem tartják ezt tisztességtelen dolognak; inkább még szívesebben táncolnak a virtussal, mint az anyámasszony katonájával, amilyen elég akadt a faluban.

Kancsaj Pál ezt még a maga fiatalságának az idejéből tudta, ő is ezen a réven kapta volt első feleségét. A többi kérőfélét tudniillik hamarosan meg-rázogatta, mint a lisztes zsákot. Csakhogy ő helyt állt a dologban is és tudott keresni az asszonyra, illendően. A virtust még nem bánta volna; de a léhaságot utálta és féltette a leányát, hogy utoljára is belébomlik a nem neki valóba.

Addig-addig, hogy nem állhatta tovább, szóba ereszkedett magával a legénynyel, ilyenformán: Hallod-e te Tóni, nekem ne járj többet azután a fruska után, mert ha még egyszer a kisablak alatt kicsaplak, megpuhultak. — Nyomatékképen felkapott a kovács udvarán levő szekérrudak közül egyet és könnyedén megforgatta a feje fölött.

Tóni úgy elbámult ezen hogy még a szája is tátva maradt. A goromba szót, ami már-már a száján, volt, visszanyelte. Volt esze, hogy ne puhíttassa magát; kivált efféle pálcával. Magába fojtotta, amit gondolt és eloldalgott. Kancsal gazduram pedig megkönnyebbülten dobta le a rudat és hazaballagott.

Nap-nap után leste azután a kisablak tájéka esténként, de nem vett észre gyanúsat. — Tercsiké semmitsem tudott az esetről; — jókedvű volt és nem látszott rajta, hogy valami hiányossága volna. Nyilván nem búsult azért, hogy Tóni elmaradt. — A

sül, hogy Tercsike hogy érez. A többit azután vigye el az ördög, ha neki úgy tetszik.

Elöl ment; Kancsal Pál pedig utána. A melyen alvó kövér svábasszonyt, ez idő szerint Kancsalított, alig lehetett feldörömbölni, hogy nyisson ajtót. Amikor felriadt, ijedten kiabált tüzet, rablót. Tercsike vigasztalta meg valahogyan,, hogy semmi baj sincs, csak a gazda jött meg.

Amikor Kancsal végre bejuthatott, ott látta maga előtt a kedves élet párját olyan kevésbé felruházva, hogy első dolga volt rádobni a subáját, amelyet még kánikulában sem hagyott el, ha fuvarba indult.

— Jesszus ná! Kiabálta az asszony az idegen férfi láttára és beszaladt kendőért, miegymásért. Mire visszakerült, akkorra Kancsal már ki is faggatta Tercsit. — No beszélj most, te fruska; — mi igaz, hogy igaz; — de úgy hazudjál, hogy mindjárt kitaposom a beledet.

Tercsike, rémülten fakadt sírva. Ijedtében meg-némult. De a segédjegyző bátran toppant a gazda elé.

— Mondtam már, hogy tisztességes szándékkal vagyok; ha Tercsi hozzám jön, elveszem. Kell-e még több?

Ennél több még Kancsal Pálnak sem kellett. Szelíden, fogta meg a kisleány karját s odalódította a legényhez.

— Aszondom, nekem ne rezonirozz, hogy ha fenstrálni nem rösteltél; most tedd ám jóvá.

Tercsi abbanhagyta a sírást. Olyan lett az arca hirtelen, mint a nyári égbolt hamarosan múló zápor után: ragyogott, mosolygott...

Egy szót sem szólott, csak rákacagott az apujára és szemérmes boldogságát belerejtette a legény mellébe, amelyhez szorosán simult, biztatás nélkül is.

Még a mostoha mamája is elégedetten és hangosan nevetett és a jó példán buzdulva ő is odasi-
mult az urához.

Kancsal rácsapott a felesége kövér hátára: —
Eredjete aludni, no; —a többiről ráérünk beszélni.

S a végén a kis Kancsal Tercsiből csakugyan
jegyzőné ténsasszony lett.

ZULEJKA.

Dombory László valamikor „globetrotter“ volt, a szó' legszebb értelmében. Igazán elmondhatta, hogy látta a nagy világot. Ki tudná azt, hogy amikor esztendőig alig vettük hírét, hol s merre utazgatott.

Az ösmerősei valami nagyon is titkos szerelmi okát emlegették enek a szakadatlan önmaga elől bujdosásnak; de erről senki sem tudott bizonyosat. Végül az itthoniak elfeledték azt a keveset is, ami a dologban talán igaz volt, sőt azt is, amit már csak ők magok találtak ki hozzá. Elfeledték már magát Dombory Lászlót is, aki nem igyekezett az emlékezetét visszaidézni az ő számukra. Annál nagyobb volt a környék meglepetése, amikor hirtelen hazajött és hosszabb időre beült a dominiumába. Ezt is a tisztartójától tudták meg. az emberek; mert László úr egyelőre teljesen visszavonultan élt a birtokán, ahol sok rendezkedni valója lehetett a hosszú távollét után.

Az igaz, hogy úrnak tipikus úr volt Dombory, Azok közül való volt, akik a szenvedélyöket mindig alárendelik az akaratuknak s akik az akaratukkal az élet minden viszonya közt arisztokrata-mérséklettel, de annál férfiasabban tudnak élni. Elköltött ugyan egy nagy vagyont az utazási passziójára; de olyan nobilisán költötte el, hogy azt még nézni is öröm lehetett. A trópusi éghajlatot éppúgy ösmerte,

mint a jéghegyek világát; pörkölte az Egyenlítő napja és végigcsápolta a fjordok szele. Amikor aztán „hosszabb szabadságra“ hazakerült, már kissé őszbehajló volt, pedig alig haladta meg a negyvenet, Magas és szikár, de csupa izom; a szeme szúrós, sötét; a homloka közepén állandóan egy függélyes mély ránc, mint az olyan embereknek, akik sokat vannak egyedül és sokat gondolkodnak.

ilyennek láttuk, amikor egyszer — ez is váratlanul történt — meghívott magához néhányunkat, akikkel valaha baráti viszonyban volt.

A virágosvölgyi kastély, ahol én akkor már évek óta nem voltam, nagy park közepén rejtőzött; a parkot nem nagyon gondozták; fa és bokor úgy nőtt benne, ahogy az Isten növesztette. Közvetlenül beleolvadt a park a több száz holdnyi erdőségbé, amely híres volt a vadállományáról. A kastély tele volt mindenféle néprajzi érdekességgel és vadásztróféával. Annak mindnek megvolt a maga izgató története, s a tigris- és medvebőrök, vadbivai-szarvak, vízilófogak, megannyi nagyszerű napnak az emlékét képzelteitek el velünk.

Ebéd után átmentünk a dohányzóba, amelyből ajtó nyílt a verandára is, meg a billiárd-terembe is. A fekete kávé a verandára hozták s mikor az inas körülhordta a szivaros-ládikát, a házigazdánk-így szólt: — Egy kis meglepetést tartogattam a számotokra; azt hiszeim, meg lesztek vele elégedve.

És mialatt kíváncsian néztünk rá, intett az inasnak: — Zulejka bejöhét.

Zulejka... visszhangzott bennünk a keleti szépséget sejtető szó. Az ebéd finom borai élénkítették a képzelődésünket; azt hiszem, senki sem volt köztünk, aki előre is ne irigyelte volna házigazdánkat az ő Zulejkája miatt.

Szinte izgató várakozásunknak a szomszédos billiárdteremből fölhangzó vad hördülés vetett véget; az inas, aki az ura parancsára, odament

Zulejkáért, feltárta az ajtót és a következő pillanatban roppant szökéssel termett köztünk egy gyönyörű szép — tigris.

Hogy milyen riadalom tört ki erre a vendégkoszorú közt, azt nem kísérlem meg leírni; még magam is éreztem, hogy elhalványodom. Hogyne, mikor az; egész dolog teljességgel váratlanul vett ilyen fordulatot.

A tigris ellenben nem törődött velünk, hanem amint a házigazdánkat meglátta, kecses, játékoszökéssel lendült eléje s roppant pracliját a vállára tette, úgy nyalta végig az arcát, hízelegve. Nincs az az angóra-macska, amelyik különbül cselekedhette; volna.

— No, úgy-e, remek kisasszony ez az én Zulejkám? — kérdezte Dombory dicsekedve, anélkül, hogy a legkevésbé is észre látszott volna, venni megdöbbenésünket, amely jóval több volt meglepődésnél.

Ezt persze el kellett ismernünk; — most már megjött a szavunk is. Tudhattuk, hogy a gazdánk feltétlenül parancsoló ura a tigrisnek és így az épségünkben baj nem eshetik. Dicsértük a remek bestiát, de túlságosan közel még sem kívánkoztunk hozzád

— Ezt én magam fogtam Asszamban, Angol-Indiában — mondta Dombory; — akkor alig volt nagyobb egy házi macskánál. Persze, a mamájával volt egy kis affairém.

— Mondd el, mondd el — kértük egyszerre-mindnyájan.

— Nem olyan nagy eset volt — felelte a barátunk, szinte meghökkenve, nehogy túlságos várakozást keltsen. — Inkább az elefantomé a nagyobb érdem. Ő, az öreg „mukna“, (fogatlan elefántbika) nagyszerű vadásztárs volt. Rendíthetetlen nyugalμού vénség, aki a tigrist úgyszólván semmibe sem vette. Ilyen segítséggel gyerekjáték a tigrisvadászat.

Magunkban köszöntük szépen ezt a gyerekjátékot. De mégis szeretjük volna hallani, hogy folyt le az affaire a tigrismamával. Ismételtük a kérdést. László most már nem kérte magát.

— Kalkuttától vagy negyedfélszáz angol mérföldnyire voltam akkor — kezdte; — a sidlii maharadzsza meghívására tértem el eredeti irányomból, miután Bilasiparában eredménytelenül vadásztam néhány ideges elefánttal tigrisre az ottani junglekben (dzsöngl). A sidlii maharadzsza, akit már egy korábbi találkozásunk óta indiai barátaim közé számíthattam, felajánlotta volt nekem az ő legjobb vadászelefántját, az öreg Mohamedet s elvitt a saját területére, amely Bidyapur vadonját és feneketlen mocsarait foglalta magába. Ez a járhatatlan ősjungle tele volt tigrissel s a nagy, csikostestű bestiák naponkint elhordták a szegény nép néhány tehenéborját

A bungalow-ban (sátor), amelyben az első éjszakát töltöttem, egész éjjel hallhattam a sakálok vonítását és amint álmatlanul nézelődtem a sötétség-rjen, néhány nagy világítóbogár volt a szórakoztatóm, amelyek a sátramban röpködtek. Amerre szállottak, tűnő fénysugárnak tetszettek s addig-addig nézegettem őket, amíg végre minden sakálhangverseny mellett is el nem nyomott az álom. De nagyon keveset alhattam, mert már pirkadáskor felzavart az egyik sikarim (vadász), akinek a szavait a nagy álomosságtól alig bírtam megérteni. „Bag-bag“, ismételte többször, ami azt jelenti: „tigris“. Végre kitaláltam, hogy miről van szó és abban a pillanatban talpon voltam: már teljesen elmúlt az álom a szememből.

Mire gyorsan felöltöztem, a rádzsza már várt rám a haj tokkal, akik — elefántok voltak. Volt vagy hús; egyik nagyobb a másiknál és mindegyiknek

a nyakán egy mahout (hajcsár) ült, aki vezette,, vagy helyesebben szólongatta, biztatta az okos. állatokat.

Nem telt bele félóra, már megérkeztünk a jungle olyan pontjára, ahol a tigrisek az éjjel levágott tehenet felfalták. Többen lehettek, mert a riskából alig maradt a helyszínén más, mint a nyomorúságos, kajla szarva, meg a lábszárcsontjai; a puha talajon látszottak is a különböző nagyságú tigrisnyomok, amölyek közt egy kétszer akkorának tetszett mirrtr a többi.

A haditervet a rádza hamarosan megállapította és engem otthagytott a szerinte legjobb helyen az öreg „muknával“, meg a mahoutjával, aki Mohamedet mindegyre „kedvesemnek“ szólongatta; ő maga a rádza, nem messzire tőlem állott meg az elefántjával az aránylag keskeny nádasszalag szélén, amelyen a hajtóelefántoknak végig kellett jönniök, mifelénk.

A hajtók a rádza utasítása szerint vagy iélkilométre húzódtak le a jungle ritkásain § csak ebben a távolságban bontakoztak szét csatársorba, hogy azután felénk induljanak.

Mindez teljesen emberhang nélkül történt; zajt csak a csörtető roppanttestű állatok okoztak, amint a jungle közf gőzmozdony erejével haladtak.

Egyelőre volt időm figyelni, szétnézni; gyönyörködni az exotikus világban, amely körülvelt. Mohamed úgy állott mozdulatlanul, mintha kőszobor lett volna; — éppen csak az orrmányának akadt néha egy kis foglalkozása, — leszakított egy-egy nyaláb füvet maga előtt, a lábához“ verte, hogy a földet lerázza róla, azután lassan, meggondoltan falatozta a csemegéjét. A „howdah“ (az elefánt hátára erősített kosárféle), amelyben ültem, meg sem billent ettől. Hallgattam az énekes szarka dalolását, ami az egyik bozót mögül hangzott; lestem egy nagy zöld gyíkot, amelynek a hosszúsága (ehe-

tett félméteres, hogyan csúszik a nád közt, mintha kígyó volna; egy pár keselyű vijjogott fölöttem a sötétkék égen, vagy száz lépésnyire a rádza fehér burnusza világított. Különben pedig szinte félelmes csend volt; még a szellő sem libbent, hogy attól a bozót sugdoshatott volna.

A forrón tűző nap úgy elbágyasztott eközben, hogy a szemem lassankint le-leragadt; elbóbiskoltam a how-dahban.

Arra riadtam-fel, hogy mintha az egész jungle égne, olyan ropogás-pattogás verte föl az imént még mélységes csendet. Ismertem már ezt a különös zajt. Tudtam mi okozza. Húsz hajtóelefánt csörtetett a kefesűrűségű, két embermagasságot meghaladó gazonban, amelynek a száraz részei pattogtak-töredeztek, mint az üveg; szálas, fonalas szövedékei pedig szakadoztak, mint a túlfeszített húr. Húsz elefántnak nyolcvan taípa zúzta-törte az első utat ennek a; vad világnak a járatlan! vonalain. Ember ott mászva sem bírt volna a labirintos sűrűségből kibontakozni; az elefánt ellenben minden legkisebb nehézség nélkül haladt benne.

A hajtók már nem voltak messzire; alig lehetek tovább száz lépésnél. Azt hittem, eredménytelen lesz a hajtás és a tigrisek más sűrűségben lapulnak valahol; de még mielőtt a figyelmem lankadni kezdett volna, veszett ordítás támadt s a hajtóelefántok közül egy ideges bika izgatottan kezdett trombitálni. A mahoutok kiabáltak: bag-bag!

A tigris tehát mégis jelentkezett!

Nagyon is közel ugorhatott fel az ideges elefánt előtt, mert az úgy megriadt tőle, hogy világgá akart futni; de a mahout alaposan fejbe veregette vastag botjával, amíg csak vissza nem fordult és be nem állott újra a hajtósorba.

A nyugtalanság, az ideges feszültség most már végigterjedt az egész vonalon.

A tigris bent volt a hajtásban és ha a rádzsá-

naiv jó sejtése volt, akkor valószínűleg erre tart azóta, hogy felugratták a vackából.

A jungle legsűrűbb része terült előttem; olyan sűrű, hogy még a szememmel sem bírtam közéje hatolni. De a járhatatlan szövedék közt egy nagyon keskeny tisztás ér húzódott felém, kacskaringósan. A tigrist ezen vártam.

Majd kinéztem a szememet; cordit-puskámat lövésre készen tartottam, úgy lestem, hol pillantom meg őt a várva-vártat; hol villan meg sárgás teste a bozót között; hol látom a magas gaz ringásái, amit a csúszó tigris hosszúkás testének a furaikodása okoz.

A „mahout“ összerezent előttem az elefánt nyakán és előre mutatott.

Mintha a földből nőtt volna ki, úgy állott, — alig tíz lépésnyire, — az elefánt előtt egy nagy tigris és a szájában egy apró tigriskölyköt hozott. Hogy bírt odajutni anélkül, hogy a legcsekélyebb jelt is észre vettük volna, azt én máig sem értem.

Mohamed látta és meg sem moccant. Amikor a puskámat felkaptam, a mahout elkiáltotta magát zavart ijedségében: löjj uram, löjj!

A tigris, erre letette a kölykét maga elé és borzalmat ordított; a szeme villámokat lövelt; a torka vérvörösen tátongott; a fogai vadul villantak ki a szájából; pofáján ráncokba verődött a düh vonaglása.

A mi hús vagy huszonkét elefántunk között talán egyetlen másik sem lett volna, amelyik erre a pokoli hangra és látványra nyugodtan maradt volna. Pedig ha az elefánt izeg-mozog, vagy éppen ijedten megfordul, akkor lehetetlen a hátán levő vadásznak kedvező lövésalkalomhoz jutnia. Mohamed nein moccant. Csak az ormányát emelte föl, s oly állást vett így, mint a bajvívó, aki „en garde“ áll a kardjával. Egész lényében ez volt: gyere no! csak rajta!

Nem tanakodhattam sokáig. Rövid célzás után

eldördült a puskám. A tigris borzasztó nagyot ugrott, neki Mohamed homlokának. Az elefánt orrmánya lecsapott rá röptében; átkapta a derekát, egyet csóvált rajta s a földhöz teremtette.

A tigris elnyúlt, mint a béka.

Mohamed várt egy másodpercig, azután egyet lépett előre és mielőtt a holtra vált mahout rászóllhatott volna, rátette egyik felső lábát a tigris fejére. Egy pillanattal később az a fej palacsintává lapult a ialpa alatt.

Hanem a gyönyörű csíkos bőr épen maradt, kivéve azt a lyukat, amelyet a golyóm ütött rajta. De Mohamed nélkül ez a golyó talán kevés is lett volna!

Még némák voltunk az elképzelt jelenet hatása alatt, amikor Dombory folytatta:

— A kis tigriskölyköt a rádza nekem adta egy bayadérrel együtt, akit tisztességből el kellett fogadnom; de aztán a hazája határán szélnek eresztettem.

Hanem a szebbik leányzót, ezt az én Zulejkámat, elhoztam magammal és felneveltem.

Látjátok, milyen szelíd, milyen hízelkedő; mint egy valóságos asszony, a legveszedelmesebbjéből. Még eddig mindig szabadon volt: játszott a gyerekekkel, meg a háziállatokkal; szereti a nappalt átaludni, de amint alkonyodik, Zulejka megéled; kisampolyog a kert bokrai közé és lassú lépéssel haladva nyújtózik el, úgy les mindenre, úgy figyel mindenre. Nagy fejét lógatja — gondolkodik; keres valamit, amit nem talál. Ha aztán feljön a hold és megérkezik a csendes éjszaka: Zulejka eltűnik, mint az árnyék és én rendszeren ott fedezem fel az istálló tetején, ahol elfekszik, elnyújtózik. Nézi a fényes éjszakát, amely ezernyi bizonytalan sejtést kelthet benne.

— És nem tartasz tőle — kérdeztem — hogy

egyszer valami nagy veszedelmet okoz? Hogy kitör belőle az indiai tigris?

Dombory vállat vont. A zsebébe nyúlt és elővett onnan egy nagyon komoly kis fegyvert, egy jókora öblű pisztolyt.

— Máról holnapra semmiesetre sem történhetik baj; hisz olyan szelíd, hogy valami átmenetnek feltétlenül kell majd mutatkozni a természetében. Ha így történnék, arra is készen vagyok. Csak egyetlenegyszer ne fogadjon szót, amikor hazaparancsolom!

— Akkor? ...

A barátom egy buja juharfára mutatott, amely lent zöldelt a parkban, vagy húsz lépésnyire tőlünk. — Látod azon a fán azt a sárga levelet? — kérdezte.

Még nem is mondhattam, hogy látom, már eldőrdült a pisztollyá. A sárga juharfalevél közepén kerek lyuk volt.

Zulejka rneg sem rándult. A durranásra fel-emelte a fejét s kinézett a parkba.

ODA A MILLIÓ!

A galagonyási kasznáréknál nagyban készülődtek a vendéglátásra, minthogy afféle disznótor volt náfok úgy tol vége felé.

Jó kis tél volt s amióta a havazás elállott, haraposabbá vált a hideg. Reggelenként olyan zúzmara rakodott a fákra s a bokrokra, hogy gyönyörűség volt azt a meleg szoba ablakán át nézni. Az ereszről hosszú jégcsapok csüngtek olyan hegyesen és meredten, mintha ezernyi tör lett volna egymás mellé akasztva, De csak annál igazibbá vált az ilyesmi Sv által a téli hangulat, almi nélkül nem is lehet a disznótor az, aminek lennie kell.

Amikor itt volt az ideje, jöttek-érkeztek a környékbeli vendégek; — a darázs sem igyekezhetne jobban a mézszagra. A kasznárné ténsasszony a konyhán sürgött-forgott, buzgólkodott, öneki az volt legnagyobb büszkesége, hogy jövő ilyenkorig beszéljenek az emberek erről a disznótorról. Az édes ura pedig a pince körül szorgoskodott, ahonnan a finom borokból is hozott fel kóstolót erre a különös alkalomra, ő hozta rendbe a kártyaszobát is; — mert a harminckétlevelű biblia forгатása el nem maradt. Enélkül a férfiak csak ittak és pipáztak volna, ami okos embereknek mégsem elég az egész éjszákára; pedig hajnalig tartó mulatságról volt szó.

A behavazott utakon még szánkóval is bajos

voit a közlekedés; a ló elakadt a hófúvásban; — a bennrekedt szánkói néhol ökörrrel-bivalylyal kellett kivontatni. Amit a kasznárék két bivalya mozdított, az mozdult is esze nélkül.

A keszi jegyző ilyenformán lemondott a szánkázásról és elhatározta, hogy inkább lóra ül, úgy léptet át a Galagonyás-majorba. Peterdi kasznár úrékhoz. Egy óra alatt így is szépen odajuthat. — Kis mokány lova prüszkölve ballagott vele az esti időben is szép hóvilágos tájékon. A jegyző elgondolkodott útközben erről-arról és már előre örült, hogy valahára megint lesz egy kis „párti“. Az ilyen „murik“ nem esnek meg anélkül, vagy kaláber vagy tarokk, vagy ami mindegyiknél különb: — egy kis ferbli, egy kis „hazai csendes“; — hej, ez az igazi!

— Bizony szép játék az, — mormolta magában, — csak érteni kel hozzá. A balekot könnyen pőrési e vetkeztetik a nálánál gyakorlottabb-ügyesebb huncutok. Más egyéb házárdjáték is van a világon, de ész csak ehhez kell; bája, zamatja csak ennek az egynek van; a többi mind a buta vakvéletlen esélyétől függ. A jó ferblistának ellenben a rossz kártya sem rossz, mert azt éppen úgy el tudja titkolni, mint a veszedelmesen jót. Az igazi ferblijátékos olyan, mint a szfinx: — kitanulhatatlan, megismerhetetlen. Ő rajta a kártyája meg nem látszik; ő sohasem ideges, nem kapkodó, nem siet, de el senil késik, soha. Mindig nyugodt és mindig megfigyel, anélkül, hogy valaki sejténé. Igazi színész a jó ferblista, még pedig az univerzális tehetségűek közül, akik néha olvadó lírikusok, hogy a következő osztásban már cselszövő intrikusokká, vagy álmodozó melankolikusokká, esetleg zajos hősökké változnak, akik hevesen támadnak kis erővel is; még olyankor is, amikor a félénkek reménytelenül mondanak le és eldobják vigasztalan kártyájokat. Az ilyen játékos előbb-utóbb kívárja a maga ügynevezett negyedóráját, — amikor tudniillik jár neki a

kártya, — s akkor végigsöpri viharos szerencsével az álmélkodó, megfélemlített kompániát.

Ilyen „matador“ volt például a d—i „főúr“, a jókedvű plébános, akit az ő szelíd, szentes ábrázata, állandó mosolya, rendíthetetlen nyugalma közveszélyessé tett, ha kártya volt a kezében. Senki sem tudta a „kasszát“ olyan ártatlan ábrázattal „behúzni“ és senki sem értett hozzá, hogy olyan kígyósímasággal forgassa meg a „visszavágások“ éles torét aggodó ellenfelei veséjében, amelybe különös talentummal látott bele.

A „ferblit“ el sem lehetett képzelni a kasznáréknál a „papunk“ nélkül, ahogy a főurat Peterdi papa nevezni szokta. És ha játékközben magán érezte a pap szelíd, kérdő tekintetét, ráförmedt:

— No, mit les úgy rajtam, maga baziiiszkus szemű?! . . .

Ma megint volt reménység efféle évődő mulateozásra; — de előbb végig kellett enni a disznótort, ami még jógyomrú embernek sem utolsó feladat lehetett. Hisz ami egy másfélmétermázsás kövér disznótól jó csak telhetett, az mind a vendégek elé kerül. Először is a fáintos kocsonya, füléből, körméből orrából; — azután a tormás hús, meg a nyomon követő mindenféle kolbász és hurka; a borsos kolbász, a fokhagymás kolbász, a véreshurka, májashurka, tüdőshurka; mindehhez káposztasaláta, vörösrépa, uborka, krumpli pirítva, nyers káposzta, savanyú mustár, édes mustár, friss sertéskaraj, tepertős pogácsa, új tepertővel sütvé. No meg egy kis túróscsusza, meg egy kis kompót a — sült pulykához, amit azok számára találtak fel, akik a „disznóságokat“ kevésbé szeretik.

Bizony ilyen vacsora megkívánta a különféle vidámító italokat is; a kadarka-fröccsöt, a rizlingkvaterkát, a muskotály-kóstolót, meg egy kis vöröset a bika vérű burgundi fajtából; aztán az asszony-népnek holmi ürmöst, konty alá való édességet . . .

Mire a kártyaasztalokhoz kerültek a vendégek, valamennyinek kétfelé állt a füle és csak szuszogni bírt, még azt is nehezen.

Ilyen testi és lelki állapotban kezdődött a „csöndes“, — amelyhez persze hozzáült a keszi jegyző is, aki csak akkor éledt fel egészen, minthogy félig megfagyva jött volt meg (lőháton).

A pap évődni kezdett vele:

— Hallja-e, nótárius uram, miféle csacsija van magánaik? Földig lóg le róla a lába! (Tudniillik a jegyző meglehetősen nyurga ember vala.)

A jegyző sunyított:

— Tudja, főúram, Jézus Krisztusnak sem dero-gált a csacsi; és mégis jobb, ha magam ülök rajta, mintha megfordítva volna.

Azután nekifogtak annak, „amiből éllek“; — tudniillik a kártyának — és csudák csudájára mind-járt az első „kasszát“ a jegyző söpörte be.

Besöpörte a másodikat és a harmadikat.

Megnyerte a negyediket, az ötödiket.

Amikor a hatodik, hetedik, nyolcadik is hozzá vándorolt, akkor már mindenki babonát, ördöngös-séget, huncutságot, gonosz lélekkel cimborálást stb. emlegetett. Még a főúr is mintha egy kicsit veszített volna nagy hidegvéréből. Nem kritizált ugyan, nem heveskedett; de ümmögött és csóválta a fejét.

Mindez semmit sem használt. A jegyző csak nyert, nyert, mintha fizették volna érte. Utoljára több volt már előtte száz forintnál. (Akkoriban még forintban beszéltünk.)

Ekkor a lelke fenéikén egy titkos hang szólalt meg és nem hagyott neki többet békét. A hang ezt sugdosta: — Kelj fel! Szedd a sátorfádat és menj haza! Szökjél meg, mert ha itt maradsz, visszave-szítesz mindent! . . .

A bekvaterkázott jegyző fel is kelt; de annyira esze volt, hogy a tervéről egy árva hangot sem szólt.

Csak kikívánkozott egy kicsit, ami ellen elvégre is senkinek sem lehetett kifogása.

Kiment és kissé bizonytalan lépésekkel botorkált le az istállóba, ahol a lova volt. A ködmönéi, nagy bölcsen, szintén magával vitte.

Sebtében maga nyergelt; még csak segítséget sem hívott, hogy meg ne sűghassa valaki odabent, hogy szökik.

Amikor nagynehezen felkapaszkodott a lovára, az minden biztatás nélkül elindult vele hazafelé.

Szelíd, alázatos, báránytermészetű lovacska, volt, a mindenbe belenyugvó fajtából. Nyugodtan lépdelt s a jegyző úgy érezte magát rajta, mintha karosszékekben ringatnák. Lassankint el is bóbiskolt. Először behunyta az egyik szemét, azután felváltva a másikat; azután időnkint mind a kettőt is. Eközben folyvást hallotta a ferbli-jelszavakat, avizókat, kommandókat: „mi a vizi?! ...“ »besszer“! „rebesszer“! — „hívők“! „blindre! megadom! mije van“?!

Mindig őneki volt legtöbbje félálmában is és mindig elvitte a kasszát; — olvasta a sok nyereséget: tíz, húsz, száz forint, ezer forint, egy millió forint! ... No, ez már valami! ...

Erre maga is megijedt, felriadt.

Ohó, ni, — az imént olyan jó csendes idő volt most pedig fúj a szél és mintha havaznék! Dehogy! Csak a zúzmarát verdesi le a fűvatom az útszéli fákról s annak a jégmorzsái csapkodják szemközt.

Ettől ugyan még lehetne egy kicsit bóbiskolni. Hisz olyan szépeket álmódott az imént. Megpróbálta, hátha folytathatná. A milliónál hagyta volt el; most lehunyt szemmel mormolta magában: — égy millió, egy millió, éppen egy kerek millió! — Farkas! — ordított fel hirtelen, minthogy valami veszett morgást hallott álmában.

A szelíd lovacska is megzavarodott a bösz kiál-

tástól és amit még sosem tett, elkezdett forogni, ágaszkodni.

A nótárius tágra meresztette a szemét, de semmit sem látott. Horkoltam álmomban és azt gondoltam farkasmorgásnak; — állapította meg a saját vigasztalására; azután megnyugodva sarkantyúzta meg a lecsendesült lovacskát, amely újra visszasett békés szám ár türelmébe.

A szél csakugyan feltámadt és egyre söpörte a jégmorzsákat a fákról. A jegyző már vágyott volna az útja végére, de bizony az még sehol sem volt. Addig még lehetne tán egy verset bóbiskolni. Vagy nem?! — Csak azért sem?! ... Hát jól van: nem! — és éppen ezért: igen. Az ember ilyenkor fölteszi magában, amit akar, de csak azt cselekszi, amit lehet.

A nótárius nem akart aludni és máris megint aludt. Álomképzetei zagyvák és kalandozók voltak.. Érzései különösek, földöntúliak.

Úgy érezte, mintha hullámok sodornák; a szél is taszította; már nem hasogatta az arcát. Közben a muskotály illatát szimatolta. Ej, be jó finom borai is vannak a kasznár úrnak...

Jó ideig tartott ez, amikor végre valóságoskutyaugatásra riadt fel. Hála Istennek, csakhogy: itthon vagyunk! — mormolta fennhangon.

Amikor a lova az istálló előtt megállott s felnyerített, a jegyző letoppant róla. A kutyák majd megették; ott hörögtek, vicsorogtak körülötte, amisszorongó káromkodására valami rekedt hang el nem parancsolta őket onnan.

— Ki maga? — kérdezte a jegyző meglepetve.

— Én itt a bakter vagyok, kérem alássan.

— Hol: itt?! Én nem ösmerem magát.

— Itt a Galagonyás-majorban; itt vagyok én a bakter. És ösmerem ám a téns jegyző urat.

— Megbolondult maga? — hörkent fel a rémülődő falupennája; hogy lehetne maga a galagonyási bakter, ha én a keszi jegyző vagyok?

Erre a különös logikára viszont a bakter nézett nagyot. Nem érthette a furcsa összefüggést, ami abban volt, hogy ha a jegyző úr Keszin hiszi magát, akkor hogy mondhat mégis olyan bolondot a bakter, hogy ez itt a Galagonyás-major.

— De pedig mégis az volnék, instálom a téns jegyző urat. Láttam is, amikor úgy egy félóra előtt el tetszett lovagolni, oszt' most vissza tetszett jönni.

A jegyzőnek leesett az álla. Szépen vagyunk, mormolta, boros fejében keresgélvén a helyzet nyitját. Hirtelen a fejére csapott. Eszébe jutott, hogy a lova megbotlott az úton és a zúzmarát szembe csapódó szélben ide-oda forgott maga körül. Bizonyos, hogy megfordult akkor és minthogy könnyebb volt neki, ha hátulról fújja a szél, a gazdája beleavatkozásának a hiányában visszaporoszkált ide, ahol egyelőre közelebb is érte az istállót.

Mit tehetett? Ebbe már bele kellett nyugodnia. Minthogy mindeközben úgyis megint megszomjazott arra a fáintos muskotályra, visszabotorkált a kompániájához, a kártyaszobába.

Éppen jókor. Ott már kurrentálták, életrehalálra keresték; rögtön le is ültették előbbi helyére és osztottak neki ferblit. Egyik kezében a kártyát szorongatta, a másikban a kvaterkás poharat.

Egy óra múlva egy garasa sem volt, nemhogy a nyereségből, hanem még a magáéból sem. Mindezt a pap nyert el tőle.

Amikor plüre vágódva feltápászkodott a zöldasztal mellől, kissé bárgyún, de azért vidáman motyogta:

— Fuccs a milliónak!

PÁRBAJ FEGYVER NÉLKÜL.

Alkonyodott. A mező sárga fényben úszott. A leszálló nap végigsimogatta sugaraival a nagypusztát, amelyben bágyadt mosolygással gyönyörködött. A mezőn alig volt már valaki. Egy pár kaszás mindössze. A szedresárok táján kaszálgatott Kondor Peti is, de éppen abbahagyta, mert észrevett valamit.

A Nyitra védőtöltése felől egy lovas ügetett az Irtás-major irányában. A lova ugyancsak kinyújtózodott, szinte röpült, pedig csak ügetve haladt-suhant. Aki rajta ült, tudott vele bánni. Ló és lovas szinte fürdött az esti aranyfényben.

Peti összehúzta a szemöldökét, megcsikorgatta a fogát. Vállára dobta a kaszáját s nagyot nyögve indult a vadvörtefa alatt ácsorgó fogatához. A szekér előtt a lovai ki voltak akasztva az istrángból.

Befogott hamarosan; egy saroglyára való friss lucernát dobált fel a szekerre vasvillával, azután el-kocogott ő is az Irtás-majorba vezető úton.

Amikorra odaért, már beesteledett. A nagy pusztát végigsimogatta az esti szél. A legény nem érezte a hűvösséget, az ő feje forró volt. Kifogott, bevezette a lovakat az istállóba; friss szénát adott nekik s úgy sietett aközben, hogy az öreg kocsis meg nem állhatta, hogy rá ne szóljon: „Mán megint bomlasz valamiért, te fiú; nem csuda, iszen holdtölte van.“

A legény olyasmit dünnyögött, hogy kinek mi

köze ahhoz; de csak halkán mondta; nem akart volna most civakodni, hiábavaló savakat váltam. Legsietősebb dolgát is csak nagyjából végezte s aztán ellépett az istállóból; körülkerülte a szérúskertet s a kazlak mögött sebes lépéssel indult a juhászszámadó lakása felé, amely az utolsó házban volt a pusztai major cselédlakásai közül Alighogy az akác mellett arra fordult, nagyot dobbant a szíve. Úgy volt, ahogy gondolta. Az írnök úr lova oda volt kötve a ház előtt nyújtózkodó fiatal hársfához

A szénahányó vasvilla most is ott volt a Peti kezében. Azt, tudja Isten miért, magánál felejtette. Most először is beledöfte a gyepes földbe, de úgy, hogy a villa két ága elgörbült bele; azután kirántotta a földből heves, indulatos mozdulattal. Lihegett, fujt; olyan kongó hördülés szakadt fel a melléből, amilyen a gulyabeli vadbika dűnnyögése.

A számadó kutyája elébe jött s farkát csóválva hízelkedett volna neki. Elrúgta magától. A szegény kutya nyiffant egyet s eloldalgott. Peti a homályban élesen világító ablakhoz lopódzott s be akart nézni rajta, de az ablak alsó fele el volt takarva belől valami kendővel s a lámpa fénye csak a felsőrészen özönlött ki. A függönyt pótló kendőn keresztül mintha két egymáshoz nagyon közel levő árnyék látszott volna. Petinek nem is a szeme, hanem a szíve mondta meg, hogy kiknek az árnyalakjai azok. Az egyik bizony a számadó leányáé volt, a másik nem is lehetett másé. csak az írnöké.

Ilyenkor, estennet, szokott az úrfi ellátogatni id: a felső udvarból, lóháton. Valami jómódú fiú volt, aki csak tanulni jött a gazdaságba s maga tartott lovat magának. Azt, ha nyúzta is, nem kifogásolhatta az ispán úr. De még csak nem is nyúzta; iszen repült az a nagyszerű állat és a felső udvarból jó negyedóra alatt könnyen itt volt. Jönni úgy jöttek, hogy a madár se gyorsabban; hanem annál lassúbb volt az elmenetelök. Az írnök úr ficoltatta a lovát

a ház előtt; ha indult is, megint csak visszafordult; úgy tett, mintha nem bírna a lovával, amely mindig visszakíváncozott a fiatal hársfa mellé. Amikor a számadó otthon volt, akkor kevesebb ideig tartott a fineoltatás; de ha úgy talált érkezni az úrfi, hogy az öreg juhos még nem került haza, akkor annál tovább virtuskodott a leány előtt, szinte a leánynak, akitől nyilvánvalóan nehezen vált el. Pedig mit akarhatott tőle? Hisz az ilyen pusztai vadvirág nem holmi csélcsepap úrfiak keblére való, ahol nagyon is hamar elhervadhat.

A számadóné csendes, szűkszájú asszony volt, aki, ha gondolt is valamit, nem igen merte azt elárulni. Ha meg a kis leánya kérte, hogy ne szóljon az apjának, akkor éppenséggel megnémult; bomlott a gyermekéért s minden kívánságát teljesítette volna. Mindössze ennyit szokott mondani: „Bözse, vigyázz!“ és ebben benne volt minden elképzelhető intés és jótanács.

Bözse vigyázott is. ösztönös szeméremmel tartotta magától távol az úrfit, de mégsem annyira, hogy a ficsúr csak annál jobban ne hevült volna a közelségében. Ha a kezét simogatta az úrfi, nem rántotta el, hagyta de ha a derekához közeledett a karjával, rácsapott a feléje nyúló kézre. Csókot egyetlen egyet lophatott tőle az úrfi, azt is véletlenül, de annak az ízét nem bírta elfeledni; hanem a kis leány résen volt attól fogva és semmiféle praktikával sem lehetett a tolvajságot megismételni.

Peti mondta a leánynak:

— Bözse, én egyszer kárt teszek abban a nyálásban!

A leány kacagott:

— Ugyan, ugyan. Peti, mit akarsz? Derék fiatal úr az, olyan szépen tud az beszélni, tanulhatnál tőle!

Peti majdhogy el nem harapta a nyelvét, oiyai készült mondani. Hogy még ő tanuljon attól!... És feltette magában, hogy ezután lesi, figyelni s ha több

lenne kettőnél, majd teszen valamit; azt csak ő tudja, hogy mit.

Ma különösen sötét kedvében volt. Elszántan érezte, hogy ma lesz valami, akármi. Ma beszél az úrfi val; a többi attól függ!... Úgy tervezte, hogy a szérűskert sarkánál várja, ott muszáj neki elhaladni, ha visszalovagol. Akkor megállítja, megkérdezi; vagy útnak ereszti vagy nem; nagyon elszánt volt s a vasvilláját komoran szorongatta, úgy állott lesbe a hármásfánál, éppen a szögleten.

Várt, várt, sokáig; mindegyre türelmetlenebbül főrgött a hársfa körül, mintha megkergült volna; minduntalan kinézett a tanya felé: jön-e már! Alig bírta a várást, hisz aközben igazán este lett és őt is kereshették. A jószág nem kérdi, nem is bánja, mi haja az ilyen kocsis ember szívének, az megköveteli a magáét az egész napi munkája után.

A kisbéresek már itattak; pattogtatták az ostorukat, terelgették az ökröt a kútról hazafelé. A gólya erősen kelepelt az ököristálló tetején; tudja Isten, mi ütött ahhoz is ilyen későn. Talián macska mászkált a fészke körül, arra ripakodott. Lám az is hogy félti az övét, hogy síkra száll érte!...

Épp akkor mozdultak végre valahára a hársfa tájékán. Az úrfi lova röhintett. az azt jelentette, hogy, jön a gazdája. Peti kikukucsált; látta, amikor egyetlen lendülettel fenn termett az írnök a ló hátán. Bözse ott állott s nézte; még akkor is búcsúzgattak, mint akik nem bírnak egymástól elválni. Amikor az úrfi valahára indult, Peti is visszabújt s leste. Szorongatta a villa nyelét; elszántan tervezte, hogyan toppan majd a lovas elé; főtt a feje, hogy hogy is kezdje, mit mondjon, legszívesebben semmit sem beszélt volna, csak a vasvillára hízott volna mindent. Fülzúgása támadt s attól úgy rémlett neki, *mintha* beszélgetve jönnének ketten is; a fiú meg a leány. Nem bírta tovább a nagy lelki zakatolást, előugrott a hármásfa mögül s a vasvillát ütésre emelte. Éppen

akkor, amikor csakugyan odaért a fiú meg a leány; jmert ámbár zúgó füllel hallotta, mégis úgy volt igaz, hogy biz azok ketten jöttek s beszélgettek; a leány kísérte az úrfit egy darabon, mert egy útjuk volt a szerűig.

A vadul előugró alaktól az úrfi lova megijedt s minthogy éppen gyengén fogták a száját, nagyot ágaskodott hirtelen, megpördült maga körül s ezzel a váratlan lendülettel úgy elhajította magáról a lovasát, hogy az nyekkenve hömpölygött meg kétszer is a földön.

Akármi egyéb történt volna, éppen csak erre nem számított a haragos legény. Így nem mehetett neki az elesettnek, aki amúgy is olyan szörnyen megszégyenült. Petinek az eszén ez villant át: — Ezt ugyan röstelheti! Milyen figura lett egyszerre; hogy nyög és káromkodik! ...

Már lecsillapodott bosszúálló dühe; első gondolata a ló volt, a tüzes paripa, amely világgá készült nagy megriadtában; azt nem volt szabad engedni. Egy ugrással a zablájánál termett s elkapta az álladó járt; szorított rajta egyet; attól a nyugtalan állat mindjárt olcsóbban adta; horkolva-fújva maradt meg a helyén. Mire Bözse az első sikoltás után a másodiknak fohászzkodott volna neki, már semmi baj sem volt, csak az, hogy az úrfi sántítva tápászzkodott fel s bicegve jött, úgy szidta Petit, dühtől-méregtől *elváltozott* kappanhangon: te szamar, te ökör, te birka, te ló, te disznó!..

Olyan mulatságos volt, hogy Bözse nem bírt magával s felkacagott. Petit mintha hájjal keneteték volna. Ezt a csengő kacagást nem adta volna most a kerek viláért sem. Bánta is már az úrfit, aki majdnem megpukkadt! Ő is kacagott. Minél jobban szidta a póruljárt írnok, annál jobban kacagtak mind a ketten. Szinte egymástól ragadt rajok a jóízű, megkönyeztető kacagás.

— No, — mondta végre a legény — gyűjjön mán.

fogi mán meg a kantárszárat; biccenjen valahogy a nyeregbe. Igaz is, minek nem ül rendesen a lovon.

— Te számár, te állat, — kezdte újra az úrfi, elképedve azon, hogy ő, a tanult mesterlovas, ne ülne a nyeregben rendesen. Talán te nem estél le lóról sohasem? — förmedt fel pukkadó méreggel.

— Nem én! — mondta Peti jókedvű nyugalommal.

Még Bözse is tódította:

— Az? Biz az nem esik le; az itt a pusztán a legjobb lovas.

Az úrfit mintha hátba vágták, volna. „A legjobb lovas!” — csendült a fülébe, miközben fájós tomporát simogatta. És ezt neki mondják. Éppen Bözse mondja!

Ettől a dicsérettől végkép elmúlt a Peti indulata. Büszkén nézett Bözsére, meg az úrfira és újra mondta leereszkedő biztatással:

— Gyűjjön no, fogi meg a kantárszárat; majd segíték, hogy túl ne forduljon, ha kapaszkodik.

Ez már több volt a soknál. Az írnökocska megemberelte magát; sziszegve lódult nyeregbe és mint-hogy csakugyan jó lovas volt, meg is ült most már, ámbár bőgőnek nézte a csillagos eget, olyanokat fáj-dult a dereka.

Se szólt, se beszélt, végigvágott a lován; még meg is sarkantyúzta. Úgy eliramodott tehetetlen dühében, hogy csak úgy porzott utána a pusztá. A gyerekek utána bámultak; azt hitték, ragad vele a ló, mensokára eltűnt a faszorban.

Bözse meg Peti még akkor is kacagott rajta.

— Jaj, de furcsa volt, — vihogott a leány, — jaj, te Peti, te!

Peti elégedetten röhintett rá: ühüm!

BOGÁTI BABONÁJA.

Amikor Bogáti Janit végre kinevezték a k—i uradalomba alerdésznek, elszánta rá magát, hogy lesz ami lesz, de ő mégis megkéri a Steinhuber Nusika kezét az apjától, a mogorva főerdésztől, aki pedig ő rá nem nézett jó szemmel. Vagy két esztendővel ezelőtt ugyanis Jani behajttatott a kerülőkel az egyik erdőrészből hat tehenet, amelyek tilosban legeltek s aztán nemcsak az sült ki, hogy azok a tehenek a főerdész úréi, hanem az is, hogy nem volt neki háromnál több tehéntartása, mégis hatot tartott, amiért az uradalomtól jókora orrot kapott. Azóta nem szenvedhette az akkori erdészsegédet, Bogátit, aki most végre alerdész lett.

Egyetlen megnyugvása az volt Janinak, hogy Nusikával már megértették egymást; sőt még Lenesi mama — aki bolondja volt a leánykájának — sem rontott a dolgukon, hanem inkább segített nekik módjával, amennyire az urától való íélsze engedte.

Máskor nem találkozhattak a gyerekek, csak ha Steinhuber papa kint járt az erdön; ami ugyan jóformán naponkint megesett, de csak akkor volt a dolog bátorságos, ha valahova messzebb ment ki, amikor haza sem került estig. Ilyenkor a tarisznyájában elemózsiát vitt magával. Ámbár rá nem bízta ő azt az erdészsegédre, hogy mikor hova megy és mi a szándéka, de a segéd az alsóházban

mégis mindent megtudott; mert onnan (ott lakott tudniillik) felgukkerezett kora-reggelenként a Nusika ablakaras ha abban cserepes virág volt, ez azt jelentette, hogy a papa este elemózsiát csomagoltatott, tehát ma nem lesz itthon. Ilyenkor minden furfanggal megcsinálta Jani, hogy egy félórásckára akármilyen más dolgától is hazaszökjék sa Lencsi mama gondos felügyelete mellett meglátogassa az ő Nusikáját

Szép nyári idő volt, — vasárnap estefelé — amikor ünnepi parádés zöldkabátban közeledett a felsőházhoz a mi újdonsült fiatal alerdészünk. — Legfeljebb kidob az ajtón s akkor majd visszamegyek az ablakon, gondolta; — ha pedig sokat teketóriázik, megszőktetem Nusikát Lencsi mamával együtt... Nem folytathatta a tervezgetését, mert a nyitott ablakon át nagy zúgás-morgás-pattogás-káromkodás és mennydörgős patália hallatszott ki, ami megdöbentette. Rosszkor jövök, mormolta; — de már nem állott meg; hisz félútról visszatérni kész kudarc és bizonyos szerencsétlenség. Hallotta, hogy kiabál ~ öreg Frici papa odabent, mérges indulattal, még jobban kitekerve a magyar szavak nyakát, mint rendszeren.

— Szépen van áztat; Donnerwetter! Ha áztat az írás elő nem gyün, lőhetek magamba főbe piffpaff!

Erre a szigorú beszédre Lencsi mama csillapító szavai következtek, meg a Nusi keserves sírása; Ha még ingadozott volna is Jani, hogy most mit csináljon: ez a sírás becsalta. Nem minden kockázat nélkül toppant be.

— Jó estét kívánok; mi a baj? — kérdezte, készen arra, hogy a tüzet köpködő „princi“ rajta tölti ki a haragját.

Steinhuber elibe pattant. — Hogy mi a bajod? Tufierflucht! Áztat kérdezd meg ezektől ni! Megvetéssel mutatott a nőkre: — ezek a bajod! — fe-

jezte be röviden, mire Nusika újabb síróversbe kezdett.

Lencsi mama volt még a legnyugodtabb, vagy csak úgy mutatta. Ő is halvány volt és hadarva beszélt.

— Majd én elmondom, mi történt, úgylis szükségünk lesz magára, Bogáti. Gombázni mentünk Nusikával mindjárt ebéd után, s az erdő szélén találkoztunk az ispán úrral, aki a fogatán éppen idetartott. Egy pénzeslevelet hozott az uramnak az erdőmester úrtól; mondtuk, hogy apus nincs otthon, csak estére jön meg, hát ideadta a levelet nekünk. Nusika beletette a retiküljébe. A retikül pedig vagy lecsúszott a karjáról vagy leszakadt, amikor a bokrok közt bujkáltunk. A hármás kőnél, ahol Nusika a zsebkendőjét kivette belőle, még megvolt; azután már csak itthon vettük észre, hogy sehol sincs; a gombáskosár is a Nusika karján volt, az eltakarta a retikült, amellet nem tűnt föl, hogy ott van-e, nincsen-e. Most aztán kész a baj; pedig a Nusika opálos gyűrűje is benne volt ...

— — No ja! — kiáltotta közbe dühösen Frici papa: — a gyűrűt sincsen; pedig még tartozok rá. Azt a levelet benne volt a munkások bére egész hétre, több mint kétezer forintok. Mink hétfőn fizetjük, hogy vásárnap a korcsmában el ne idd. Most én mit csinállok? Hova leszek? Ki segít én rajtam?!

Bogáti nagyot gondolt. Kívágta a rezet jó keményen: — én!

A főerdész elnémult, rábámult. — Maga?! . . . mit tud maga? ezek húsz kilométert szaladgáltak az erdőben; hol megleled ott egy kis retikül, holnapig?! mert sürgős.

— Én még ma meghozom. De egy feltétel van.

Steinhuber gyanakodva várta, hogy ugyan mi az és kérdőn pislogott rá.

— Főerdész úr nekem adja Nusikát!

— Hoppsza, gazember! — pattant fel Frici papa, — mit nem akarsz te?! — Szinte elképpedt ettől a vakmerő követeléstől.

— — Alerdész vagyok már, majd csak megleszünk; ugy-e, Nusika?

— — I-i-igen! — szepegte Nusika és az anyja keblére borúit.

— Hát így vagyunk? Akkor szépen vagyunk!

— csudálkozott az öreg, némileg szelídültén. De csakhamar összeszedte magát. Kiegyenesedett. — Most csak azért sem! — kiáltotta ingerülten; talán ti engem az orránál húzzátok? Talán ti össze is beszéltetek; talán tudjátok is, hol van a retikül...

Lencsi mama elszörnyedt: — De papa, az istenért! Rólam teszel fel ilyen csúnyaságot? — Hirtelen sírva fakadt.

Az öreg megszeppent. Nagy tiszteletben tartotta a feleségét s most maga is érezte, hogy megsértette.

— Lencsi ne sírjad; nem hiszem, nem, mondom; de hogy tud ez akkor mégis megtalálni valamit, ahol nem is volt?

— Az már az én gondom, — replikázott Bogáti.

— Csak az a kérdés, megkapom-e Nusikát; mert ha nem kapom, akkor jön a vizsgálat, az idézés, a gyanúsítás, a szégyen ...

— — Hallgass! már, elegendem van! — kiáltotta Steinhuber megszeppenve. — Isten neki ... de ha becsapsz engem! . . .

— Ne tartson attól főerdész úr. Bízva csak rám. Nusika kérem, hol van az a zsebke, amelyet kivett a retikülből a hármaskörnél?

— — Itt van.

— Adja ide, kell a babonámhoz. Mert babonával szerzem meg a retikült, ennyit megmondhatok.

Mind a hárman riadtan néztek rá, Frici papa maga is nagy szemet meresztett. — Erre kíváncsi vagyok, — mormolta.

Bogáti a zsebébe csúsztotta a Nusika zsebke-

dőjét; köszönt, sarkon fordult és elsietett. Látszott rajta, hogy tudja a mit csinál és nem akar időt vesztegetni.

Lencsi mama keresztet vetett utána titokban, azzal áldotta meg az igyekezetét. Nusika még nem tért magához nagy szepegéséből, hisz mindenért magamagát okolta; ő vesztette el a retikült a sok pénzzé i.

Frici papa olyasmit morgott, hogy ez az ember bizonyosan az ördöggel cimborál; ha meghozza a retikült, akkor csakugyan bűbájosság, boszorkányság van a dologban.

Már jól beesteledett eközben és gyönyörű holdvilág volt. Olyan volt a környék, mintha kivilágították volna. Az erdő susogott, mintha álmában beszélgetne. Kezdett az este belehajlani az éjszakába. Steinhuber papa el nem bírta képzelni, hogy mit csinál Bogáti ilyenkor odakint az erdőben, ahol mégis csak sötét van. Ha még olyan bagolyszeme van is, hogy bír látni abban a sötétségben. Olyan izgatott vők, hogy le sem feküdt. Kiült a tornácra és egyik pipát szívta a másik után. Az asszony nénét betuszkolta; látni sem akarta. Lencsi mama bízott a jó Istenben; lefeküdt, csakhamar el is aludt. Nusika pedig odaáHoti az ablaka elé és szorongó nyugtalansággal kísérte képzeletében a vőlegényét, akit már annak érzett.

Az éjszaka lassankint egészen elhatalmasodott ezalatt. Egy kecskefejő perregett a házraboruló nagy hársfán; néha kilendült a lomb közül a holdsugarban rajzó szúnyog közé; olyankor látni lehetett nesztelenül surranó árnyékszerű alakját.

Nusika ébren álmodozott. Ki tudja meddig. Órákhosszat. Éppen azt élte át újra amikor egyszer éjjeli zenét kapott Bogátitól és a cigány húzta; Jani meg halkán énekelte: „Éj van, éj van, nyugalomnak éje, a magas menny holdas csillagos; — szép virágom, kékszemű leányka, drága kincsem, mit csi-

nálsz te most“ ... De nem álmodozhatott tovább, mert megzörrent a kis kapu és valaki jött, a kerten keresztül. Nusika a holdfényben szívdobogva ösmerte meg Bogátit. Felsikoltott örömeiben.

— Nusika, maga még ébren van? édes anygylom, szóljon az apjának, hívja ide.

Nusika kitalálta, hogy ez mit jelent. Lelkendezve sietett a tornácra: — Apus! apus! megjött Bogáti!

Steinhuber úgy pattant fel a szendergéséből, mint a gummilabda. — Hol van? mi van? mit hoz-?, ... és rohant nyomban Bogátihoz.

Az alerdész odanyújtotta neki a re tikült. — Itt van, tessék — mondta fölényesen, mint aki érzi, hogy itt most ő az úr.

Steinhuber papa magánkívvil volt. — Itt van! csakugyan itt van! benne van a levél! ... ni, még a gyűrű is! . . . de hogy csináltad ezt» te gazember, te? talán igazán az ördöggel cimborálsz?

— Az már az én dolgom, mondtam, hogy babonám van, — felelt Bogáti és a papája szeméiáttára megölelte, megcsókolta Nusikát.

Az öreg hirtelen elfordult, hogy ne is lássa.

Az esküvő után, amikor már vagy századszoz faggatta Steinhuber papa a vejét, hogy mondja meg már, hogyan bírt ráakadni éjjel az erdőben egymaga arra a retikültre, végre engedett Bogáti az ő titokzatoosságából.

— Dehogv is voltam én egymagam, — mondtá; — hisz Nero velem volt. (Nero volt tudniillik a hűséges vizslája.)

— Nero! . . . Nero mindig is veled van; de mit tud Nero ehhez?

— Bogáti ránézett az öregre és meggyőződéssel mondtá: — mindent. Amikor hallottam, hogy Nusika kivette volt a zsebkendőjét a retikülből, már tudtam, hogy meglesz a retikül. Nero majd előkeríti. Kimen-

tern vele a hármás kőhöz, ott még megvolt, azután megszagoltattam a Nusika zsebkendőjét, amelyen én ugyan nem, de Nero nagyon jól megérezte a retikul finom bőrszagát; s akkor elindítottam: keresd Nero! . . . A többit látni kellett volna. Gyerekjáték volt az egész. Úgy haladt a hölgyek nyomán, mintha zsinóron húzták volna. Nem tettünk kétszáz lépést, már hozta a retikült. Sok ilyen kis tréfát csináltunk mirik már ketten. Ez volt az én „babonám“, lássa papa.

Az öreg a homlokára csapott: tufferflucht! és én tökfajem erre nem is gondoltam volna.

Hít telén eszébe jutott valami. Körülnézett. Elkezdett az ujjaival csettintgetni. — Nero! Nero! — kiabálta.

A hűséges vén vizsla előbújt a díván alól.

— Gyere Nero, kapod valamit, — mondta az öreg, szinte elérékenyülten és egy nagy darab vajaskenyeret adott Nérónak.

GYURI BÁCSI.

Amikor a tavasszal meglátogattam Ida néniéket, a jó öreg asszonyt magából kikelve találtam. Pörölt Gyuri bácsival, az urával, aki szelíden tűrte a szemrehányásait.

A kertjökben találtam őket, ahói már nyílt az orgonavirág és a mező felől édes illatok szálldos-tak errefelé. A nagy kert veteményes részében néhány napszámos-leány dolgozott is, nem is, ahogy jól esett neki. Világos kacabajkájokban olyanok voltak, mint a mákvirág, amely sorjában van egymás mellett s az egyik fehérbe játszó, a másik rózsaszínben játszó, a harmadik lilába játszó; egyik sem egészen határozott színű, de mind csupa üdeség, gyöngédség, mint a harmat. Tudniillik Ida néniék vidéken laknak; gazdálkodnak és elvonultan éldegélnek; kivált amióta egyetlen fiók, a kis huszárhadnagy, valahol az orosz harctéren fogságba került.

Borzasztó idők voltak azok. Jól emlékszem, mert éppen akkoriban kelt híre a végzetes satanovi csatának, ahol egy egész magyar huszárezredet söpörtek el az oroszok géppuskái. A szegény Palkó gyerek is ott tűnt el, és eleinte mindnyájan azt hittük, hogy ő is azok közt volt, akik szép fiatal piros verőkkel öntözték a satanovi mezőt. Bizonyosságunk tulajdonképpen nem volt; de akik azt a csatát átélték, úgy beszéltek róla, hogy azt az em-

ber ökölbe szorított kézzel, csikorgó foggal, köríves szemmel hallgatta. Még a legreménykedőbb természet is sötét lemondásba komorodott attól.

Ida néni olyan volt, mint az örült. Étlen-szomjan és álmatlanul tördelte a kezét és járta a templomokat, de imádkozni nem tudott, csak nyögött és a halántékát simogatta. Gyuri bácsi ennek a retentő anyai szenvedésnek a láttára elfeledte a maga nagy kétségbeesését és fűhöz-fához szaladgált valami bizonyosság után. Egyszer hetek múlva ragyogó arccal került haza; lelkendezve, örömkönyek közt újságolta Ida néninek, hogy hála a jószágos jó Úristennek, nem esett el a fiu, hanem fogóságba került. Látták. Többen is látták. Nem is volt benne abban a fergeteges rohamozásban. Oldalvédnek volt kiküldve és ott esett az oroszok kezébe, akiknek a húszszoros ereje előtt le kellett tennie a kardját. Mindezt nagy részletességgel és nevekre hivatkozva mondta el Gyuri bácsi és folyvást hálálkodott aközben a jó Istennek. — Megyek! — kiáltotta azután — megyek rögtön a haditudakozóba; megyek Pestre; nem nyugszom addig, amíg meg nem tudom, hol van, merre vitték.

Ida néni boldog megkönnyebbüléssel, létekez után kapkodva küldte: — erigy lelkem; erigy édes öregem; tégy meg mindent, mindent! az életem, az eszem, a mindenségem függ tőle, hogy sikerrel járj; erigyj

És azután megint eltelt egy pár hét, kínos, szorongó, de már reménykedéssel vegyes izgalmak közt; amikor értesítést hozott Pestről egy külön staféta, hogy a Pali gyerek csakugyan fogoly és Vladivosztokban van; oda vitték, ott őrzik a háború végéig. A külön embert Gyuri bácsi egyik régi jó barátja, egy ezredes küldte ki hozzájuk az írott jelentéssel! A két öregember egymásnyakába borúit s úgy sírt, hogy még a „staféta“ is velők sírt. Azt persze megvendégelték, tejbe-vajba fűrosztótték; még

A lába nyomát is áldották, úgy bocsátották vissza az ezredeshez, ezer hálálkodással.

Ettől fogva megváltozott az öreg házaspár zaklatott élete. Nyugodtabb lett, megint normális lett.' Kivált amikor végre, megint csak hosszú hetek múlva, megjött az első hadifogoly levelezőlap arról a rettentő távolságról és maga a fiú, a saját kezeírásával jelentette, hogy él, még csak meg sem sebeült, és hogy a honvágyon kívül semmi baja sincsen.

Ida néni leborult az ágya fölött lévő kis feszület elé és ott áldotta sokáig az Istent, a kegyelmest, az iigalmast, aki az ő szívének szörnyű félelmét ilyképen legalább enyhítette. Él! él! ez az egy hang. ez az egy ujjongás harsant végig az ő számára a mindenségben. És mindjárt nekiült, írt, — levelezőlapokat írt Vladivosztkoba, de az urával címezte meg. A francia címirat zavarta; attól tartott, hogy rosszul egészíti ki; pedig ha rosszul adresszál, akkor a fiú majd nem találja megkapni. Bizonyosan sóvárogva várja szegény a hazai híreket. A mama levelét!

Gyuri bácsi hűségesen címezte az ilyen leveleket, azaz: levelezőlapokat. Mert csak azt lehetett küldeni. De ilyet azután mindennap, minden áldott nap. — Ő maga is írt; vagy legalább hozzáírt valamit a mama leveléhez. Ida néni mindig hagyott egy sornyi helyet önetki is- és el nem engedte, hogy apa is írjon a fiának. A levelekre megjött időnkint — bizony nagyobb időközönként — a megnyugtató válasz Vladivosztkóból, a világ végéről, De hála Istennek, csakhogy jött, ha ritkán is, és ha meg is látszott rajta, hogy a fiú nem írhat szabadon, amit akar. Mert hogy igen egyformák voltak a levelei. — „Jól vagyok, egészséges vagyok, effélék voltak azok a „hírek“, melyek hazajuttatását az orosz hadicenzúra megengedte. Ebbe még Ida néninek is bele kellett nyugodni.

Azóta nagyon nagy idő telt el s a háború foly-

vást tartott. Tehát a levelek folyvást jöttek-mentek. De Ida néniben tartja a lelket a reménység, meg az imádkozás. Amikor legutóbb (meglátogattam őket, nem imádkozott, hanem pörölt Gyuri bácsival. Épp' arra érkeztem.

— Nahát nem borzasztó? — kezdte Ida néni. — Ugyan, mit szól hozzá kedves öcsémuram? — Most hozza az uram a Pályi Ditta eljegyzése hírét. És még csak meg sem botránkozik; úgy beszél róla, mint valami nagyon természetes dologról; de hisz' ez rettenetes!

Zavartan keresgéltem emlékezetemben, hogy ugyan ki is az a Pályi Ditta és hogy miért legyen olyan rettenetes, ha_ eljegyezték. Gyuri bácsinak a közbeszólása térített eszemre.

— Jó Isten, — mondta az öreg úr — az a fiatal leány nem hibás; csöppet sem hibás. Gyerek volt még, amikor Pali udvarolt neki; hisz* Pali is gyerek volt; a korát nézve most is gyerek. Most múlt huszonhárom éves. Huszonegy sem volt, amikor elfogták. A leány azóta sokat változhatott. — Az olyan gyerek-szerelem nem tartós; az idő pedig teMk-múlik; senki sem lesz fiatalabb, mindig csak idősebb. Mert kérték, hát megy. Jóravaló derék ember a vőlegénye. Nem kell félteni a mi Palinkat; ha vissza-kerül, igazán el lehet majd róla mondani, hogy minden ujóra kap kettőt is. Hagyjuk békességben azt a Pályi Dittát.

Ida néni izgatottan legyintett: — Te ezt nem érted édes öregem. Már itt én jobban látok. Az a leány majd meghalt Pali után és most elhidegül tőle; pedig hős volt a mi Palink; harcolt, fogságba került, ahol bizonyosan mindig gondol a menyasszonyára; hal nem is voltunk még egészen annyira; de annak a leánynak nem illett, nem volt szabad Palit elfeledni. A mi Palinkat. A mi remek fiúkat, akinek párja nincs; aki ha csakugyan komolyan elakarna venni egy olyan leányt, hát az a leány még hetedhétorszá-

gon keresztül is utána futhatna, nem hogy cserben hagyja. A múltkor is kérdezte Pali a levelében. Most én mint írjak neki? Hogy írjam ezt meg neki? Bizonyosan bántani fogja; nagyon fogja bántani, ha megtudja. Én tán meg sem írom.

— Persze, hogy nem kell az ilyesmit megírni, — mondta Gyuri bácsi, — minek volna ilyesmivel izgatni. Ámbár nem mondhatnám, hogy olyan sokat érdeklődik. Éppen csak egyszer kérdezősködött a leánykáról; az ilyen nagyon fiatal emberek könnyen feliejtenek. Ki tudja, milyen szép oro_sz kisasszonyoknak akadt meg a szemök rajta.

— Ugyan, ugyan! — dorgálta az urát Ida néni. a te eszed mindig így jár. — Mindig ilyen volt, — bizonyította, hozzám fordulva; azt hiszi, mindenki olyan, amilyen ő volt Ahányai látott, annyi tetszett neki. — Palika nem olyan, ői az én fiam. őneki a: családja lesz mindene; — a gyerekei. . . Ó Istenem, alig is várom! Bár megérhetném még jó Istenem! Más kívánságom azután nincs is az életben.

Gyuri bácsi kacagott. Ügy kacagott, hogy a zsebkendőjébe fulasztotta a kacagását, miközben a szemét törölgette. Olyan furcsa kacagást én még sohasem hallottam..

— Hogy az a kölyök! . . . házasság! . . . gyerekek! . . . ej, de bolond!

— Miért lenne „bolond“? Te is fiatalon házasodtál, — mondta Ida néni. — Éppen huszonnégyszáz éve» voltál. Az ember addig rakjon tűzhelyet, amíg fűteni tud benne. No csak nem szépen tette az a leány, hogy így elpártolt a mi Palinktól: Én bizony nagyon haragszom rá, — nagyon!

Ida néni azután megmutogatta a Palika levelező lapjait; mind sorjában voltak, aszerint, ahogy érkeztek, szalaggal összekötve az egész csomó. Elfeledkezve csókolta meg a csomagot előttem.

Végigvezetett a kerten. Ez itt a Palika rózsafája, ennek a virágát szereti nagyon; — ott van az

eper-tábla, azt mindig Palika dézsmálhatta, másnak nem is jutott róla. Higyje el, mondta, enni sem bírok, de egy falatot sem bírok lenyelni, hogy rá ne gondoljak; a legjobb falatot mindig ott hagyom a tányéromon, neki.

Egész délután Palikáról beszélgettünk. Azaz hogy csak a néni beszélt. Gyuri bácsi szórakozottan hallgatta, ő] már sokszor hallgatta ugyanazt.

Estefelé elbúcsúztam tőlök; készültem a vasútra.

Ida néni elém tett egy levelező-lapot. — írja rá a nevét, írjon valamit Palikának. Majd én folytatom. Úgyis éppen írtam volna már neki.

Örömmel teljesítettem az óhajtását, Ida néni melegen hálálkodott. Amikor elbocsátott, gratuláltam ahhoz, hogy olyan szerencsésen jártak Palikával a szerencsétlenségben, ami mégis érte a fogsággal.

—Csak már ez a leány, ez a Pályi Ditta, ne tette volna ezt a csúfot velünk! sóhajtotta.

—De hisz' megmagyaráztam már, dörmögte Gyuri bácsi, aki azután elkísért a vasútra.

Szép kis sétánk volt vagy negyedóraig. Ráértem, hogy neki is mégegyszer gratuláljak.

A rozsföldek hullámzó zöldjéről bánatosan fordította felém a szemét. — Tele volt könnyel az a két szomorú szem.

Megállott s azt kérdezte: — Te sem találtad ki az igazat? Te sem sejtet? Hisz' Palika csakugyan elesett Satanovnál.

Végigfutott rajtam a borzongás. Nem mertem szólani. Csak rábámultam az öreg emberre.

— Én eszeltem ki a fogságba jutását, hogy meg ne örüljön az a szegény asszony; én találtam ki a módját, hogy hogyan kaphasson levelezőlapokat „Vladivosztkból“. Hamisítvány az mind, az orosz nyomtatástól kezdve a Palika kezeírásáig. Azokat a leveleket mindet én írogattam, én írogatom. Gondolhatod, mit érzek aközben és mit érzek akkor is,

amikor beszélgetünk ezekről a levelekről; meg amikor a feleségem válaszait megcímezem és postára adom. Muszáj postára adnom, mert a postamestert is meg kell csalnom; mindenkinek azt kell hinni, hogy Palika csakugyan fogoly és Vladivosztokban van. Ha tudnák az emberek, hogy mi az igaz, akkor előbb-utóbb elszólaná magát valaki a feleségem előtt s az — úgy-e — katasztrófa lenne. Egyetlen szerencsénk, hogy itt élünk az Isten háta mögött és hogy erre sohasem jár senki sem azok közül, akik tudják, hogy kik nem jöhetnek vissza soha többet a satanovi csatatérről. Az a szegény kis leány, az a Pályi Ditta, az tudta, mindjárt tudta; el is siratta. Palit, meg is gyászolta; de arról a feleségem nem tudhat. Lásd, ebben élek én . . .

Nem tudtam, mit mondjak. Minden olyan üres és banális lett volna, ami sajnálkozás. Csak simogattam szegényt és aközben facsarodott a szívem. Gyuri bácsi legyintett.

— Ez még hagyján. — De mi lesz, ha majd egyszer vége lesz a háborúnak és akkor Palikának haza kellene a fogságból jönni? — Mi lesz?! ... Ha csak meg nem halunk addig, — tette hozzá olyan arccal, amelyre ennek a mentő lehetőségnek az elgondolása a remény örömét rajzolta.

Még amikor a vonaton ültem, akkor is ettől a riadt kérdéstől sajgott a lelkem: mi lesz akkor?!

A MÁSIK MIATT.

Azon a végzetes napon valami első előadásra ment volt Hadady Zoltán, a „Hajnal“ belső dolgozó-társa s az újabb irodalom egyik reménysége, akinek már az arcképét is közölték a lapok. Egyelőre ugyan nagyon szerény író sorban levő fiatalember volt; de szelíd kis felesége feláldozó és mindenről lemondó jóvoltából elég tisztességesen éldegélt a munkássága után. A viruló élet reménységei előtte, voltak s bizakodó kedvvel várta az ígéretekben gazdag jövőt.

Amikor a színházban körülnézett, az egyik sarokülésen megpillantott valakit, aki merőn és kíváncsian erőszakolta a szemével, hogy észrevétesse magát. Egy halavány fiatal nő volt az, nagyszemű, mély nézésű; a fején az éjszaka sötét rengetegével.

Hadady érezte, hogy az arcába fut a vér.

Pár pillanattal előbb még haza gondolt arra a jó kicsi asszonyra, akit a házi gond kötött, míg őneki könnyű alkalmi lehetek rá, hogy jól töltsön egy-egy estét. A felesége bizony csak ritkán juthatott el valahová. Néki elég volt az, ha az ura elmondta az egész színdarabot apróra és olyan részletesen, hogy majdnem végig is játszotta, minthogy emlékezni tudott a szavakra, a hatásos mondásokra, a színészek mozdulataira. Az ajakán csüggő, szavait leső asszonyka szemébe könnyeket csalt az érgény jelenetekkel. A vidámakkal megkacagatta.

Az asszony száz színházért sem adta volna, hogy ilyenkor az uracskája nyakába ugorhatott. — Minek nekem egyéb, ha te itt vagy! — mondta nagyon szerelmesen. Egyetlen törekvése, az volt, hogy “boldog legyen mellette az ura; hogy ő annak az édes fiúnak az őrzőangyala lehessen; egy kicsit a mamája, és¹ nagyon, de nagyon a felesége ... Megrakták csöppnyi fészköket, mint a madár, és dallal a leikökben, boldogsággal a szívökben, élvezték azt, hogy fiatalok és hogy az egymáséi. Előttök volt az egész titkos, bizonytalan, küzdelmes és érdekes élet, ki tudja mi mindennel tele. De ők csak az örömet és a sikert remélték. Hisz Hadady telistele volt lázas ambícióval arra, hogy íróvá, költővé, nagygyá, igazivá küzdje fel magát; hogy dicsőséget arasson; hogy hírneves legyen, akit a diadalai minden egyébért kárpótolhassanak, amit az élet fájdalmasan mérne rá. És ebben a boldogító reménységében ott volt mellette ez az édes jó asszony, aki csudásan finom megér tésseil tudta szeretni a munkáját s olyan szépen, okosan, melegen, lelkesen érdeklődött minden iránt, amit dolgozott, hogy a legkisebb valamirevaló alkotása sem maradt jutalmazatlanul. Első közönsége ez a jó kis 'lélek volt; ez az okos szent; ez a föltétlenül hűséges élettárs, aki a szépségét, melegségét, gyöngéd simulását, osztatlan ragaszkodását adta neki szerelmes rajongással. Igazi gyöngy volt ez a drága asszony s annyira minden kacérság és hamiság nélkül való, aminőnek a régi nagy mesterek Madonna-képei sejtetik a tiszta női eszményt.

Erről a tökéletes feleségről vonta el most a figyelmét az a másik.

Szinte meghökkent, amikor megösmerte Vári Juditot, a pallagi kasznárkisasszonyt, akibe valaha diákkorában nagyon szerelmes volt. De az élet szétválasztotta őket. Hadady akkor még csak érettségiző diák volt; alig egy-két évvel idősebb Juditnál: — nem lehetett azt végigvárni, amíg számottevő va-

lakivé válik. Ha Judit várt volna is rá, a szülei bizony nem voltak erre hajlandók; nekik nem volt vesztegetni való idejük és habozás nélkül tépték szét a pókhálószalakat, amelyekkel a két gyereke ember szíve össze volt kötve. Judit férjhez menne, mert vasfejú apja úgy akarta ...

És most, esztendőök sora óta először, megint látják egymást.

Ugy jelent meg Hadady előtt az ő első szerelme, mint az álombeli bolygófény, amely ösmeretlen viágok felé csalogat. A következő percben már ott is volt Judit mellett.

— Rám ösmert? — kérdezte az asszony diadalmasan és az ő arcára is szökött egy kis szokatlan pirosság. Azután bemutatta Hadadyt az urának. — A híres író, — tette hozzá, amitől Hadadyn büszke öröm érzete futott végig. — A férjem: Parti János, folytatta; — vállalkozó. — Eljöttünk Pallagról; lehetetlen olyan kisvárosban élni. Itt van lakásunk a Bajnok-utcában; huszonötödik szám, második emelet, szemközt a lépcsővel. (Az urához fordult.) Hadady gyermekkori pajtásom. (Visszabilentette a fejét Hadadyhoz.) Hát magával mi történt azóta, mondja el. Nagyon kíváncsi vagyok; de mindenre ám.

A két úr kezét fogott. Hadady titokban végigvizsgálta Parti Jánost. Hát ez az ura, gondolta kiesínylően. A vállalkozó semmit sem gondolt. Ő biz' nem, sokat tudott arról, hogy ki híres író, ki nem. De a felesége gyerekkori pajtásával barátságosnak illett lennie.

Zoltán felelt az asszony kérdésére.

— Megházasodtam, mondta olyan hangon, amelyben majdnem mentegetődzés volt. — Alig bírt a Judit szemébe nézni. Hisz' valamikor azt esküdtek, hogy egymáséi lesznek. Az az eskü most is fesélyezte; pedig Judit szegte meg előbb.

Felvonás közben végigsuttogták az egész szü-

netet s színház után Hadady előbb hazakísérte Partiékát, csak azután ment a szerkesztőségébe, hogy a kritikát megírja. Olyan is volt az. Igazi robotmunka. Az esze máshol járt. Érezte az asszony kézszorítását, amellyel elváltak; hallotta a hangját, amikor azzal búcsúzott, hogy: „a viszontlátásra”. — A múlt idők szele csapta meg; — tele volt azzal az orgonaillattal, amely már akkor régen is kedvelt virága volt Juditnak.

Otthon fáradtság ürügyével elhalasztotta a darab elmondását.

A felesége megsimogatta a fejét, megcsókolta a homlokát; megigazgatta az ágyát s lefektette; mint a gyermeket. Csicsijgatta, bubusgatta, kényeztette. Úgy tett-vett körülötte, mintha fehér galamb szálldosott volna a szobácskában, amelynek minden zuga a gondos, szorgalmas, fáradhatatlanul jóságos, gyöngéd kis asszonykéz nyomán szépült.

Hadady lehunyta, a szemét és megpróbálta, hogy csak a feleségére gondoljon. De aztán, mégis Juditra gondolt. Felújult a lelkében minden; rég elfelejtett pillanatok emléke tért vissza; kivált az, amikor egy szeptemberi alkonyaton ezt súgta a Judit fülébe: te leszel a feleségem, vagy senki.

Hányszor mondta neki azután borzongó gyönyörűséggel, nagy titokban: — édes kis feleségem! . . . És Judit — íme — a másé. És őneki is más a felesége.

Erőnek erejével igyekezett elfordítani a gondolatát ettől a tűnődéstől. Nagy melegséggel, nagy hálával tért vissza a lelke a feleségéhez. Soha senki olyan igazi jó felesége nem lehetett volna; — Judit sem. Ez a meggyőződése megnyugtatta. Lecsillapodva szenderült el.

És másnap a gonosz sors úgy akarta, hogy megint összekerüljön Judittal. Az utcán találkoztak.

Hadadynak attól dobbant nagyot a szíve, ahogy az asszony megörült neki. — Tegnap nem is beszélgethettünk: — nem lehetett. (Ezt különös nyomatékkal mondta.) Most jöjjön, kísérjen egy kicsit; annyi mondanivalónk van egymásnak.

Félőt tájban történt ez és félhétre volt, mire Hadady a szerkesztőségbe jutott. — Egy sort sem bírt dolgozni. Valahogy elszédelgett, tétlenül És negyednyolckor sietve ment arra, amerre Judit várta. Mert úgy egyeztek meg, hogy hazamenet az asszony még végigsétál a Kossuth Lajos-utcán pontban fél nyolc órákor.

A szerkesztőséget elvihette az ördög. Együtt haladtak a Bajnok-utca felé és Hadady cipelte a Judit csomagjait. — Nem beszéltek sokat; de minden szónak volt valami különös izgató értelme, -amit váltottak. — „Hát igazán gondolt rám? . . .“ „Lássa, milyen nyomorult a tehetetlen leányok sorsa...“ „Még megvan az az almavirág, amit magától kaptam ...“ „Én meg a legszebb verseimet magához írogattam...“

Csupa semmi ez így; — de két ember, aki valamikor szerelmes volt egymásba, úgy tudj/a az ilyen semmiségeket elmormolni, hogy a másikon a hidegmeleg végigszaladgál tőle. — Az ördögnek néha nincsen jobb segítője, mint a& emlékezés. Valamire, amire nagyon vágytunk, de ami nem történhetett meg.

Otthon a felesége kérdésére, hogy: „hol késtél úgy kis uram?“ szórakozottan vont vállat. A szerkesztőség nem hivatal, mormolta. Hisz' még benne volt a mormolásban. A tegnapi színházzal pedig megint adós maradt.

A felesége megsimogatta a fejét; megcsókolta a; homlokát; megvetette az ágyát s lefektette. Csi-csjgatta, bubusgatta, kényeztette. Keresztet vetett rá s betakargatta, mint a kis gyermeket szokás. Meg ahogy az őrangyaloktól várja az ember.

Hadady csöndesen figyelte egy darab ideig ezt az áldott sürgést-forgást, ezt a nemszűnő kedvezni akarást; azután behunyta a szemét és arra a másik asszonyra gondolt. Most már rá akart gondolni. A képződésének ennél kellemesebb izgalmat nem bírt volna táplálékul adni.

Milyen különös, tűnődött félálmában. A feleségem sokkal szebb, — bizony isten! — és engem hogy imád! s mégis Juditra kell gondolnom. A hangját úgy hallom, mintha vadgalamb búgna, A szemét magamon érzem most is, mintha megbabonázott volna. Milyen szempár is az, azzal az el-ellobbanó bolygófénynyel, amikor a pilláját lesüti. — Darabot kéne írni róla. Az ilyen asszonyról lehet.

Hanem a feleségének egy árva szót sem említett Partiékről. Sem másnap, sem harmadnap. Az asszonyka a szerkesztőségi sok dolognak tulajdonította a szórákozottságát.

öt magát is nagyon elfoglalta valami sürgős munka, amivel! lázasan foglalkozott, ha ráért. Kis babafejkötőket horgolt. De akkor is egyre csak az urára pillantgatott, aki az íróasztala mellett ült és leste az ihletet. Aki figyelte volna, megérthette, hogy az egész lelkével az urának él. Ha felkelt, olyan volt, mint az arrább röppenő madárka; az urához surrant, megcsókolta és aztán tovább dolgozott.

Zoltán megölelte; végignézegetett rajta és elmosolyodott. — De gömbölyödik maga, édes szívem! — mondta hamiskodó bizalmassággal. Az áldottan áldott asszonyka zavartan borult a nyakába és ott boldogan megpihent. Bizony, sietni kellett azokkal a babaruhácskákkal.

*

A szerkesztőségben pedig folyvást annyi volt a dolog, hogy Hadady napról-napra későn került haza. — Most már rendszeresen találkozott Judít-

tal; ha lehetett, kétszer is naponkint: amikor ment és amikor jött. — Egy félreeső csendes utcán vártak egymásra.

Amikor a Hadady száján először kiszaladt ez a szó: te! — Judit megrezsent s ijedten szólott rá: hallgass! nem szabad minekünk egymással így beszélnünk.

— De amikor olyan bolondul szerettelek s aztán elvettek tőlem. Sem éjjelem, sem nappalom nem volt miattad. A szívem most is egy seb. S milyen féltékeny voltam! És — most is az vagyok!

— Miért mondod ezt nekem? ... Ne tegezz!...

— Tudom is én, hogy miért mondom. De amikor ott, a színházban, megláttalak, az első érzéseim megint ez volt. Hát van én nekem eszem?

Judit megállott. Éppen egy lámpa alatt voltak. A szeme világitott, ahogy Zoltánra nézett. Még halványabb volt, mint rendesen. Halkan mondta:

— Nincs rá okod. Én csak egyet szerettem életemben ...

Hadadyn borzongás futott végig. Nem merte most megkérdeni, hogy kit. Elrémült attól az eszeveszett hamarságtól, amivel mindent mondanak már egymásnak. Pedig otthon várja valaki, aki apró babafejkötőket horgol s a szent anyaság édes reménységével érzi az ő ideje közelségét; aki a szíve alatt hordja a pici emberfiát, akit istenfiaként imád előre is és akiről annyi kedves szó esik folytonosan.

De azért másnap mégis csak Juditot kereste. S a következő napokon megint . . . Mindennap azzal ment haza, hogy végét szakítja ennek az örületnek; valahogy elmarad, ritkítja a találkozásokat. De amikor hazulról elindult, elfelejtette minden jó szándékát, minden akaratát . . . Judit úgy került az útjába napról-napra, mint az esti boszorkánypille, amely surranó villanással jelenik meg a virágok fölött s szíjja a lelköket anélkül, hogy leszállana rajok.

Már második hónapja tartott ez így és Hadady tehetetlen lelkifurdalással szökdösött hazulról, hogy a másikat láthassa. A felesége egyetlen fájdalmas szó nélkül túrte, hogy olyan kevés időt tölt mellette. A hófehér lelkek gyanútalanságával eresztette el; szelíden ölelte meg, szemérmes alázatossággal simult hozzá; csak ennyit mert egyszer mondani, amikor éppen nem nagyon jól érezte magát: — Kis uram, lelkem, ha lehet, gyöjjön haza; olyan nagyon jó most énnekem, ha maga itthon van; nem tudom, mitől félek.

Hadadynak borzasztóan megfájult a szíve. Alig bírt elmenni hazulról; de amikor elment, rohanvást rohant oda, ahol Judit várta. Szentül megfogadta magában, hogy most elmond neki mindent; hogy elszakad ettől a nyugtózó varázstól. — Gyáva gazember vagyok, — szidta magamagát, kínzó lelkifurdalással.

Judit neheztelve fogadta: — Minek váratsz? tudod, mennyire várlak! ... Te akartad, te kívántad, te követelted; most megvan a kívánságod. Ne kérdezd az okát. Úgy sem mondanám meg. Nem igaz, hogy szeretlek; nem akarlak szeretni; csak nem bírok megfenni nélküled. Te se szeress, csak gyere. Nekem ne beszélj szerelemről; annak örökre vége köztünk. Én sohasem voltam igazán a másé a lelkemmel, mindig csak a tied, ezzel érd be.

— Judit, ha ilyeneket mondasz, akkor én nem bírok mellőled elmozdulni.“ Úgyis az árnyékkodá váltam, mit akarsz még? Pedig ha tudnád, Judit...

Azt akarta mondani: ha tudnád, mit szenvedek én attól, hogy otthon is úgy várnak és az én helyem ott volna; most ezerszer inkább, mint valaha.

De Judit nem engedte, hogy mondja; a szavába vágott.

— Nem akarok én tudni semmit sem . . . Érezni akarlak. Tudni csak azt akarom, hogy az én szá-

momra is vagy. Úgyis az egész világé vagy és énnekem abba bele kell nyugodnom. A te életed a szabadság; a te erőd a függetlenség; lefoglalni téged nem lehet, nem szabad. De azért én lehetek neked olyan valakid, aki senki sem lehet más a világon. Aki nélkül nem bírsz lenni, élni; nem bírsz alkotni, teremteni; aki nélkül béna vagy és koldus; én lőhetek a nemtőd, a lelki szerelmed; a forrásod, amelyből merítesz; a tüzed, amelytől meggyűlsz s amelynél melegszel. Szomjas vágygyal tikkadj utánam és ne remélj mást, mint szenvedést, lemondást. Akkor az enyém vagy; akkor minden leírt sorod az én termésem, ha te gondolod is el, mert utánam sír a lelked, akármerre is fordulsz a világon. Ez az örök szomjúság hozzám köt, mert még a reménytelenség is az enyém. Nekem élsz; nekem alkotsz, és éa ezt akarom. Azokat a véres gyönyöröket akarom megosztani veled, amelyek akkor fakadnak a lelkedben, amikor az epedés dalait írod a te Elérhetetlenedhez.

Elfojtott zokogásba fulladt a szava. De már előre sietett. Hadady alig bírt a nyomában maradni. Szeretett volna leborulni eléje és ott meghalni . . . Inkább meg is halt volna, semhogy most panaszkodjék, semhogy most a maga bajával hozakodjék elő.

*

Későn érkezett haza aznap is.

A felesége megsimogatta, megcsókolta a homlokát; csucsujgatta-bubusgatta; csak egy kicsit fáradtabban, mint máskor. Hadady észrevette a bágyadságát, de nem merte kérdezni, faggatni. Hátha panaszkodik, ha sejteti, hogy fáj neki valami olyan is, ami nem testi baj. S ez most borzasztó lenne. Inkább durva önzésére hallgatott s nem kérdezte.

Hanem az éjjel alig aludt. Megesküdött rá, hogy új életet kezd holnaptól fogva. Nem lehet az folytatni, ami most van. Abba bele kell pusztulni.

Elhatározta, hogy reggel orvosért siet. Tanárt hív. Ha most Istenné válhatott volna, az egész mindenséget a felesége lába elé tette volna. Titokban könyezett és átkozta magát, a gyöngeségét. Felfelriadt és hallgatódzott. Csöndes volt az éjszaka, a beteg asszonyka nem is moccant.

A hold bevilágított az ablakon; a szoba derengő fényvel telt meg; sok fehérség látszott az asztalon: az mind babaholmi volt, ahogy az este ott maradt. A fáradt kezecskék mára elpihentek; nem rakosgattak össze mindent úgy, mint máskor.

Hadady nézte a halom kis finomságot; szeme onnan a sarokra tévedt, ahol a bölcső volt, az egyelőre még üres babalakás. A kékselyem mennyezet olyan volt fölötte, mint az égbolt egy kicsike darabja. Angyal hazája lesz az.

Hirtelen elfogta valami nagy, nehéz szívfájás; pedig inkább örülhetett volna a boldog reménykedésnek. De nem bírt szabadulni attól a kegyetlen érzéstől, hogy ezzel a fehér szenttel, aki itt szunnyad mellette, nagy-nagy igazságtalanság történt, ő általa. Régóta nem sírt már. Most felszakadt a lelkéből a mélységes szemrehányás saját maga ellen. Tompán zokogott bele a párnájába. Az asszony gyöngé mozdulatára lélekzet nélkül figyelt. . . Nem, nem ébredt fel hál' istennek!

Másnap elhozta a tanárt. Az meg is nyugtatta, meg is ijesztette . . . Mindent rendben talált, csak az asszony szíve öllen volt kifogása. Ez a dobogó gépecske a legnagyobb kíméletet követelte. Ami pedig a gólyát illeti, az bizony néha szeszélyes madár; jó lesz résen lenni, hogy illően fogadhassak.

Hadady végigcsókolta a feleségét a feje búbjától a kisujja hegyéig. A szegény kicsi, asszony nagyon meg volt hatva. De azért maga küldte az urat: — Menj a dolgod után, szívem; a kötelesség az első. A szomszédné derék, jólelkű, tapasztalt nő, meg-

ígérte, hogy akármikor lenne is rá szükség, rögtön átjön.

Most igazán a szerkesztőségbe ment; kapkodva dolgozott valamit, amíg estefelé, a megszokott időben azt nem érezte, hogy ha csak -egy másodpercre is, de látnia kell azt a másikat. Csak annyi ideig, amíg megmondhatja jéki, hogy mostanában ne várja, nem jöhet; lehetetlen, hogy jöjjön. Ha tudni fogja, hogy Judit nem várja, akkor el bír majd "maradni" egypár napig. Amíg a nagy bizonytalanság tart odahaza.

De Judit éppen ma nem volt ott.

Talán késett, vagy talán nem is jön ma?

Megnézte az óráját; az ideje itt lett volna, hogy jöjjön. Miért nem jön? Hisz' ma nem várhatja.

Végigfutotta az egész útvonalat, amelyen Juditnak jönnie kellett volna. Tikkadtan fordult vissza azután és elszánta rá magát, hogy most már hazamegy. Az utca sarkán még egyszer megállott. Valakit látott, akinek utána szaladt; nem ő volt... A lába a földre gyökeredett. Azzal biztatta magát, hogy iszen van még ideje és a legrosszabb esetben is bérkocsiba ül, úgy nyeri meg az elvesztett negyedórát. Az utolsó percben, amikor már éppen inteni akart egy ácsorgó kocsisnak, meglátta Juditot. Nem volt egyedül. Az ura kísérte. Most mit csináljon! ... Az asszony titkosan intett neki; oda idézte magához. Fellélezett . . . Arra tartott és hozzájuk csatlakozott. Parti megörült neki; rögtön karonfogta,, lefoglalta; vitte magával s hívta, hogy vacsoráljon velők egy vendéglőben. Most már tudott róla egyet-mást a felesége révén és barátkozni óhajtott vele ... Majd össze ismerkednek az asszonyok is. Nagyon kedves lesz. az.

Hadady idegesen hallgatta; a vacsora elől menekülni akart . . .Ma nem, lehet; éppen ma lene tétlen.

De az asszony talált egy pillanatot, amikor odasúgta:

— Akarom, hogy gyere; éppen ma akarom. Hát ment. Sípóló lélekzettel, magamagát utálva, mégis ment. Mintha gép lett volna, amelyik nemsokára lejár és akkor összeroppan.

Vacsora alatt folyvást az asszonyt leste. Nem mert Partira nézni. Attól félt, előnti a düh és torkon Tagadja, fojtogatja ... Az asszony szeme csittította, csillapította: — Vigyázz, te eszeveszett! -

Hihetetlen, mi mindent tud egy pár asszony-szem némán is mondani.

Parti meglátott valakit, akivel dolga volt. Odament és. addig magokra hagyta őket. Hadady ontotta magából a feltörő szemrehányást: — Miért hoztad magaddal? Beszélnem, kellett volna veled; én most egy darabig nem jöhetek ...

— Dehogy nem jössz, — vágott a szavába az asszony; — jössz, mert én akarom. Délután vártalak; én sem tehetem mindig azt, amit szeretnék: néha az ördögnek is gyertyát kell gyújtani.

— Nem jöhetek, Judit! A feleségem miatt ...

— Hallgass énnekem róla. Azt hiszed, én nem halok bele abba, hogy téged más asszony szerethet? Véres könyeket sírok ...

— Judit, csak ma ne beszélj így; ne vedd el az eszemet egészen. Gyötrelmes gyönyör minden szavad, de csak ma ne, Judit, csak ma ne. Inkább küldj el, kergess el, eressz háza szépen.

— Eredj.

— Ne így! . . . Mondd, hogy megértesz; hogy sajnálsz; hogy jó akarsz lenni hozzám; eressz el szelíden, jóságosan, gyöngéden.

— Menj. Hagyj itt — neki!

— Judit!!

— Ne nézz rám úgy! Tudhatod, hogy nem mondom komolyan. De nem bírlak elengedni. Éppen ma nam.

— Miért éppen ma nem?

— Mert ma érzem úgy, ahogy még soha, hogy szeretlek.

A levegő szinte sistergett az ajka körül, olyan forrónak érezte azt Hadady.

Parti jött, szerencsére ... Jó hírt kapott. Ragyogott az arca. Pezsgőt rendelt. Hadady összerendezte. Megmozdult, szökni akart. Az asszony szeme azt parancsolta neki: maradj! . . . Feléje nyújtották a pezsgős poharat. Ivott.

A második pohár már könnyebb volt. A harmadik még könnyebb . . . Jóval éjfél után kíserte haza Partiékát. Az asszony az egész úton úgy simult hozzá, mintha ő lett volna az ura. Parti nem törődött vele. Be volt csípve.

Végre maga maradt az utcán. Körülnézett. Esmélt.

Rohant egy bérkocsiáílómasra.

A kocsisnak dupla bért ígért, csak hajtson ahogy bír . . .

Lelkendezve nyitott a lakásába, ahol idegenek fogadták, megdöbbsent, szomorú ábrázattal.

A szomszédasszony eléje sietett.

— Ó uram, csak egy félórával jött volna hamarabb. Akkor még élt. Olyan nagyon várta! . . .

Nem bírta folytatni, sírva fakadt.

Belülről rekedt gyereksírás hallatszott ki.

Hadady betámolygott. A szegény kicsi asszony nagyon halaványan és mozdulatlanul feküdt a fehér párnán, — mint egy szál hervadt liljom.

Az ura csak állott és vacogott, mintha a hideg lelné. Valamit mormolt. Nyögött. Imádkozott. Valakihez könyörgött; valakitől búcsúzott. A bölcsőnek feléje, sem nézett; behúzódott lassan a szomszéd szobába, ahol annyit voltak együtt; ő az íróasztala

mellett; a szegény kis asszony pedig a kézimunkájával és folyvást őt nézte; minden mozdulatát leste.

Leült ahhoz az íróasztalhoz és megírt sebtében egy táviratot; volt egy asszonytestvére, azt hívta.

Azután elszántan vette elő a revolverét s a csövét a halántékára illesztette.

Egy angyal, meg egy démon állott mellette abban a pillanatban. Mind a kettőt látta. Meg is ösmerte mind a kettőt.

De a következő percben összefolyt előtte minden és megnyomta a ravaszt.

IZGALOM A TANYÁN.

A nagy tél beszorította az embereket a tanyára. Csak így röviden mondták, pedig az a „tanya“ nem olyan közönséges tanya volt, amilyen a szegény emberé szokott lenni, aki ha kiszorul a faluból a földecskéi ér e, hát ott paticsból ver egy ilyen-olyan viskót, befödi szalmazúppal (jobb híjján). melléje ragaszt valami ólfélét, a viskót vagy bemeszeli, vagy nem; ültet a viskó hátuljához néhány akácsemetét (ha ugyan ültet); s ha még kutat is sikerül neki ásni a kerítetlen udvarra, akkor kész a tanya.

Mondom, ez nem ilyen egyszerű tanya volt, hanem egész telep, ahol rendes vérandas háza volt a „tiszt úrnak“; több épület szolgált cselédlakásnak; voltak istállók s ólak, sőt magtár, meg góré is volt. Az egész egy kis falu képét mutatta, kivált minthogy a nagy ken elején, a dombon, kápolna keresztjén csillant meg derült időben a napsugár. A tanyai cselédség minden második vasárnap misét hallgathatott ott.

A nagy tél itt olyan volt, hogy a hóban még az ökör is csak nehezen bírt lépni; meg kellett szüntetni minden külső munkát; még csak trágyát hordani sem lehetett a földekre, mert eldőlt a jószág a terhes szekérről a mély hófuvatagokban. így hát nem volt egyéb mit tenni, mint őrizni a „tanyát“ és akörül találni holmi egymás tenni-venni valót. Fát hasogattak az emberek; megtisztogatták a bundás-

szőrű jószágot; kukoricát morzsoltak; szecskát vágták; foglalkoztak valahogyan, ahogy éppen lehetett; s akinek már semmi munkaféle sem jutott, az ácsorgott, pipázott, nézelődött.

Valami sok néznivaló nem volt, de akinek egyéb mulatsága nincs, annak az a csekély színház is megteszi, amit a mindenféle tanyai „féreg“ mozgolódása kínál. Például a varjaké, amelyek megjönnek erős téllal az isten tudja honnan és ellepik a tanyai szemétdomb környékét; meggondoltan lépegetnek: ai hóban és örökké keresnek-kutatnak valamit, amit el lehetne nyelni. Olyan különös, gubbasztó halálmadarak ezek a csupaszsájú fekete varjak ilyenkor. Lomha repüléssel lendülnek arrább; fáradtan ereszkednek lefelé s végül szinte leesnek inkább, semmint; leszállnak; némelyik óraszámra ül a zúzmarás gályák közt, gömbbé zsugorodva, mintha a fehéren csillanó, tündéri zúzmaralombozattal ékes fának, nagy fekete virágai volnának. A varjak hang nélkül suhannak; egyik, jön, másik megy; aztán egyszerre seregestül kél fel, hogy újra leszállingózzék, minden rendszer és minden igazi összetartás nélkül. Ámbár sokan szeretnek együtt lenni, de nincs köztök kettő, amelyik egymáshoz húzna. Néha szárnyra kap valamelyik s elválik a tömegeből másfelé, úgy hogy vissza sem jön.

Mindezt el lehet nézni annak, aki nem unja. — De van egyéb is, más elevenség is; — a pipiskék, a sármányok, a cinkék . . . Ezek minid a téli tanya-környék rendes hozzátartozandóságai. A verebekről nem is szólva. Közülök a cinkék ilyenkor a kert madarai, a többi az udvaré. A hulladék-féle csalogatja együvé szegényeket. De ki gondol arra, hogy ők „szegények“, amikor hallja a pipiske vidám tyurütyütyűjét s látja a citromsárgán ragyogó ékes sármányokat, amelyek őszi nyárfalevél színével szálldosnak le a fáról, a sövényről, a többi szárnyas proletár közé. Hang kevés van; a kuvasz csendes,

nincs kit megugasson; hisz ilyenkor még a garabonciás diák sem vándorol.

Gebe írnok úr a hízóknál mulatozott egy kicsit, azoknak a rőfögése kísérte egyik óltól a másikig: megvakargatta a rózsaszín pofájú Yorkshirek széles szalonnás hátát; azok kéjesen csemcsegték rá és szuszogva, fújva hálálkodtak neki. Csak akkor térült el tőlök az írnok figyelve, amikor felharsant a tisztí udvar felől az öreg Mari vészviijogása: — Jaj, hogy a menykő csapja agyon, hát nem itt járt már megint? hát nem megfojtotta a legszebb plymuth jércénket, a besteletke?! ... A nagy siránkozást többszörös szidalom fűszerezte és Gebe Karcsi mintha a saját nevét is hallotta volna a vén cseléd szájáról. Hogy annak az írnoknak is mindenre futja az idejéből, csak ezzel a baromfigyilkos görénnyel, vagy miegyéb istenátkával nem bír; s a többi . . .

Az írnok arra sietett, ahol Mari jajongott. Az elkeseredett nőszemély zászlóként lengette feléje a megfojtott plimuthot. Biz az idejé jérce létére volt akkora mint egy nagy magyar kakas. Kár volt érte, hogy olyan csúf halállal végezte. Át volt harapva a torka; sőt a feje sem volt a nyakán; kiszította a vérét valami bitang gyilkos.

Gebe rögtön tudta, mi lehetett az, Mondta is. Nem görény a bűnös, Mari néni, hanem nyest; kövi nyest; láttam már a nyomát.

— Ütötte is a nyomát — bottal úgy-e? — csúfolódott a bizalmasságra kapatott öreg házibútor. — Már látom el kell hívatni az erdész urat, hogy itt rend legyen egyszer; hogy meg ne egyem bennünket a farkas. Ha én az úrfi volnék, már régen szét-hánytam volna ezt az egész tanyát; a farakásokat, ni, ott az istálló mögött; bizonyosan abban bújkál a nyest. vagy mi a csuda. De persze, sok a dolgunk, minduntalan meg kell tömni a pipát úgy-e? Pedig itt van a sok jó kutya, amivel nyestet lehetne fogni:

gyere ide Kormos! Bundás! Harcsa! Hektor! Kuszuri! Kuszurii hej ide, mind-mind!

Olyan különös hívással sikogta el ezeket a kutya neveket, hogy egyszerre ott volt a féltucat mindenféle kutya s eb, körülötte. Kormos, Bundás, Harcsa, megannyi lompos kuvasz; Hektor, a kasznár úr vizslája és Kuszuri meg Puszuri, két kaján pofájú ravasz „dakli“.

Erre a hívásra a poklok fenekéről is megjöttek volna, mert ilyen hangon szokta őket „Mari mama“ (a kutyák számára az volt) ebéd idején összecsóditeni. A kuvaszok a farkukat csóváltgatták és maguk elé eresztették Hektort; tudtak már az illendőséget, hogy azé az elsőség. De a két dakli nem igen respektálta a vizsla-arisztokratságot, hanem csak ráugrált Máriára s meghengergőzött a mamuszan, amelyet télen papucsképen viselt.

— No, itt vannak! — biztatta az írnökot; — ha még ez a hadsereg sem elég egy rongyos nyestnek, akkor nem is vadász maga! Jaj, szegény, kedves, szép jércikém, jaj! . . .

Gebe gondolt egyet. — Jól van no, — mondta, — széthajigálatom a rózsét, legalább lesz dolog vete, ha megint össze kell rakni. Ki az ördög tudja azt, hol bujkál azóta az a bitang kis hóhér?

Nagy immel-ámmal es édeskevés reménységgel mondta. De a véletlen éppen a legjobbkor avatkozott bele a dologba. Futvást jött a kis kanász és lihegve újságolta, hogy a disznóólból egy fehérhasú vadmacskát kergetett ki, amelyik egyenest a rőzse alá szaladt.

Egyszerre kiáltotta az írnök is, Mari is: a nyest.

Most már hiteles alapon lehetett elindulni. Gebe kedvre kapott. Összecsóditette hirtelenében a béreseket; azok jobbára úgyis csak a napot lopták. Kihozta az irodából a puskáját, amelynek ugyan csak egy kakasa volt, ellenben a másik csőhöz szolgáló

ravasz el volt törve. Hja! Így van az, ha tilalmas a vadászat az urasági birtokon; minek legyen akkor becsületes puskája az írknak?

Mari biztatta a kutyákat: — Oda menjetez ni, az írkn úrhoz; ha megfogjátok a nyestet, olyan csontokat kaptok, hogy megfűlhettek tőle.

A puska láttára a vizsla, meg a két dakli mindjárt érdeklődéssel csatlakozott Gebéhez; a kuvaszok hátul maradtak, de látszott rajtok, hogy a szokatlan készülődés felkeltette a kíváncsiságukat. A béresek vasvillával vonultak ki, és a tanyai karaván, megértvén, miről van szó, csakhamar elindult „nyestet fogni“.

*

A havon félreismerhetetlenül látszottak a nyest egészen friss, kicsi kéznyomai. Alig hogy a daklit azt megérették, csaholva bukdácsolnak előre a rözserakás felé, ahol a gonosz vérszopó elrejtőzött.

Most már bizonyosra lehetett venni, hogy nem hiába léssen a fáradtság, amivel a rözserakás szét-hajigálása jár. A béresek, az áldomás reményében, jókedvvel láttak a munkához. A rözserakás, amely akkora volt, mint egy kisebb kunyhó, gyorsan apadb a villák kitartó piszkálódása folytán. A daklik rop-pant nagy mulatságot szereztek az embereknek, mert folyvást nyefegtek, vakogtak, csahintottak; jelezték, hogy éreznek valamit; bebújtak a réseken a rözse közé és ott bujkáltak a lehetetlenül keskeny alagutakon, amelyen néhol átfurakodni sem bírtak, s olyankor keservesen jajgattak, vonítottak.

Hektor úgy szaladgált a rözserakás körül, mint az a bizonyos kotlós tyúk a tó körül, amikor réce-fiókái magára hagyták. A vén vizslát is megbolondította a folytonos izgulás, amit a daklik árultak el; szűkülve nyugtalankodott és mindenképen részt szeretett voln venni a mulatságukban; de biz az ő nagy teste sehogysem férhetett a rözse nyílásai

közé. A kuvaszok meg sem kíséreltek ilyesmit, hanem körülállták a terepet és ráncolt homlokkal, hegyezett fülel lestek azt a pillanatot, amikor rajok kerül a sor a nagy atak végén, ha majd ízzé-porrá kell szakgatni a szorongatott nyestet.

Akkora volt a mozgás és a zaj, hogy az egész tanya apraja és asszonyféléje odagyülekezett a nyestfogókhoz. Gebe egyre kergette őket: menjetek innen, mert ha kiugrik, én odalövök; közétek ugrik, közétek lövök!...

A varjak arrább húztak és az akol táján telepedtek le újra. De máskülönben nem mutattak ijedtséget. A rözserakás fogyott, de a másik oldalon, ahová áthajigálták, viszont növekedett. A daklik előkerültek valamelyik zugolyból és szófogadatlanul kerestek másik, alkalmasabb utat befelé. Hiába mutogatta nekik Gebe, hogy: itt, itt Kuszuri, Puszuri! — nem hallgattak rá; oda se hederítettek; csak egymással törődtek, egymással diskurálhattak kutya nyelven; furcsán poszogtak, nyafkáltak; összeszaladtak s a saját eszök szerint csinálták meg a haditervöket, amelytől az írrok kedvéért egyáltalában nem voltak hajlandók eltérni. Nyilvánvaló volt, hogy érzik a nyestet és hogy nagyon szeretnék megropogtatni a derekát. A nyest pedig éppen ezt nem szerette volna. Bújt is előlök, mint a csík. Sokkalta vékonyabb természetével játszva csúsztatott át a legkisebb nyíláson is és szó sem lehetett arról, hogy a dakiik a rözse közt elcsípjék. De azért nagy hasznára voltak az „üzlet“-nek, mert folyvást jelezték, hogy hol bujkál a nyest; hol kell tehát jobban dolgozniuk a rözsebontogatóknak.

Úgy fogyott a viskónyi rakás, hogy már minden pillanatban a puszta földig juthattak az emberek s a nyest előpattanhatott. Ámbár tél volt, mégis csurgott a veritek az erőlködő béresek homlokáról. Még Gebének is melege lett az izgatottságtól. A sok kutya egyre ott lábatlankodott előtte, körülötte;

majdhogy fel nem buktatták, annyit bujkáltak át a lába között. Hektor üvöltésszerű hangokat hallatott időnkint; a kuvaszok vadul morogtak; a béresek nekihevülten káromkodtak; Mari néni már harmadszor futott ki a konyhából, amelyet csak így részletekben mert magára hagyni, és lázasan tudakolta: Na, mi lesz már? Megvan-e már?... el ne ereszsziék, a jószágos Istenért!...

Senki sem hallgatott rá. Mindenkit sokkal jobban elfoglalt a maga feladata, semhogy a meddő kérdések özönére felelhetett volna.

A rözsegalyak csak úgy röpködtek hátrafelé; a daklik örülten nyugtalankodtak és néha olyan visítást műveltek, hogy azt lehetett volna gondolni. talán felébredt bennök a vetélytársi gyűlölet és egymást fojtogatják.

Az egész rözserakásból egyetlen tömb volt még hátra; akkora mint egy petrencére való széna-csomó. Az alatt kellett lenni a bujkáló gonoszoknak. Annak az utolsó rakásnak a széthányása már olyan lázasan történt, hogy a nyest maga is megbolondulhatott a sok kiabálástól, ugatástól, csaholástól.

— No most! no most! ehol van! — ordították a béresek egyszerre; és a következő pillanatban a gummi-rugalmasságú, kígyótestű kis bestia kipattant az utolsó rözseágak alól és acélos két-három szökéssel odaát termett az új rözserakás alatt, amelyet vagy egy óra óta hánytak egymásra az izzadó béresek.

Mindenki elképedve kiabált. Azután a megdöbbenés csendje következett s csak a daklik őrjöngtek azon a ponton, ahol a nyest eltűnt.

Mari néni éppen amikor tipegett elő megint a konyhából: — Megvan?! — kérdezte reménykedve.

— Meg ám, — mondta Gebe fanyarul, — ehol van ni, a rözse alatt, hányja szét, ha akarja.

A tanyai kolomppal kongatni kezdte a baktér a déli tizenkét órát. A béresek összenéztek. — Gye-

rünk tán ebédelni — indítványozta valamelyik.

Gebe bólintott.

— Még ha az egész tanyát nekem adják, akkor sem fagyoskodok itt az ácsrgásban tovább.

Előre Kormos, Bundás, Harcsa!... Hektor. Kuszuri! Puszuri! Mari néni vár benneteket; aló mars, az Árgyihistokat! ...

A sok kutya még tétovázott. Kivált a daklik nem akartak belenyugodni abba, hogy vége legyen a mulatságnak. Gebe sem volt rest; felkapta rozoga puskáját s odadurragott vele egy áthúzó varjúra.

Persze, hogy elhibázta.

De a kutyák rögtön szanaszét futottak. A kúvaszok ijedten; a vizsla abban a hitben, hogy „apportírozni“ kell neki valamit; a két dakli meg arra gondolhatott, hogyan sérétezze meg minap tekintetes Gebe úrnok úr, nyúl helyett.

A nyest rőzserezidenciája körül csak aztán csend és békeség volt.

TARTALOMJEGYZÉK

	Lap
1. A nagyasszony házasít	5
2. Lepkék a rózsza körül	18
3. Lecke	28
4. Tavaszi este.....	35
5. Játék a tűzzel... ..	42
6. Ővék a világ	52
7. Vacsoraközben	59
8. Egymás özvegyei	66
9. Vége a játéknak	75
10. Szép asszony esete.....	81
11. A grófné.....	88
12. Lángoló kézcsókok	96
13. Veszedelem az erdőn.....	104
14. A szerelem hangjai	112
15. Egy kis fenstrálás.....	121
16. Zulejka... ..	130
17. Oda a millió	138
18. Párbaj fegyver nélkül	145
19. Bogáti babonája	152
20. Gyuri bácsi.....	159
21. A másik miatt.	166
22. Izgalom a tanyán	180